ETİMOLOJİK EL KİTABI

DR. S. GÜNKUT BULUT

gece kitaplığı

İmtiyaz Sahibi / Publisher • Yaşar Hız
Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • Eda Altunel
Editör / Editor • Prof. Dr. Mustafa Hilmi Bulut
Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Devrim Seçen

Birinci Basım / First Edition • © Temmuz 2021
ISBN • 978-625-7445-66-5

© copyright
Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Gece Kitaplığı.
Citation cannot be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Gece Kitaplığı / Gece Publishing
Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt. No: 22/A Çankaya / Ankara / TR
Telefon / Phone: +90 312 384 80 40
web: www.gecekitapligi.com
e-mail: gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 47083

ETİMOLOJİK EL KİTABI

DR. S. GÜNKUT BULUT

gece kitaplığı

KÖKEN BAKIMINDAN TÜNYADAKİ DİLLER

I)Ural - Altay Dilleri

a) Altay Dilleri

1-Türkçe
2-Moğolca
3-Tunguzca (Mançuca)
4-Korece
5-Japonca

b)Ural Dilleri

1-Fince
2-Macarca
3-Uygarca
4-Samoyedce

II)Hint- Avrupa Dilleri

a)Asya Kolu

1-Hintçe
2-Farsça
3-Ermenice
4-Hititçe

b)Avrupa Kolu

1- Latin Dilleri

-Latince
-Fransızca
-İspanyolca
-Portekizce
-İtalyanca
-Rumence

2- Slav Dilleri

-Rusça
-Bulgarca
-Sırpça
-Boşnakça
-Hırvatça
-Lehçe
-Makedonca

3-Cermen Dilleri

-Almanca
-İngilizce
-İsveçce
-Norveçce
-Flemenkçe

Hiçbir gruba girmeyen Bağımsız Avrupa Dilleri:

-Yunanca
-Arnavutça
-Litvanca
-Keltçe

III) Hami-Sami Dilleri

1-Arapça
2-İbranice
3-Berbei Dilleri
4-Akadca

5-Aramice

IV) Çin-Tibet Dilleri

1-Çince

2-Tibetçe

V) Batı Dilleri

Orta ve Güney Afrika'da konuşulan diller.

VI)Kafkas Dilleri

1-Gürcüce

2-Çerkezce ve Abazca

3-Çeçen, Lezgi ve Dağistan, Hazar Dilleri

ÖNSÖZ

Her şeyden önce bu kitabın amatör bir ruhla yazıldığını belirtmek isterim. Doktorluk mesleğimin yanında sadece bir hobi sonucunda bu kitabı yazmaya karar verdim. Kitap, tamamen kişisel araştırmalarım sonucunda sınırlı sayıda sözcüğün anlamı, etimolojisi ve hikâyesi üzerine kurgulandı.

2011 yılında basılan Türk Dil Kurumu'nun (TDK) sözlüğünde 122.423 sözcük vardır. Bu sözcüklerin 20.000 kadarı öz Türkçe'dir. Geri kalan sözcükler ise çeşitli dillerden alınmış olmakla birlikte Türkçeleşmiştir. Bu sözcükleri yabancı kökenli diye dışlamaya, atmaya kalkışmak doğru değildir. Ancak halkın benimsemediği ve söylemekte (telaffuzda) güçlük çektiği sözcüklerin yerine öz Türkçe yeni sözcükler koymak da doğru bir yaklaşımdır. Mesela 'savcı' sözcüğü 1960'lı yıllardan sonra 'müdde-i umumi' yerine icat edilmiş ve halk tarafından da kolayca benimsenmiştir. Ama kalkıp da 'hıyar' kelimesi Arapça diye sözde Türkçeleştirdiğini sanarak 'salatalık' demek (salata İtalyanca'dır, insalata=tuzlu) veya başka bir ad aramak hiç de makul değildir. Domates hemen bütün dillerde aynıdır ve bunun yerine Öz Türkçe sözcük aramak anlamsızdır.

Öz Türkçeci (Dilci) geçinen bazı kişiler de bazı kelimeleri Öz Türkçe sanarak değiştirmeye kalkışmış ve maalesef bazen başarılı da olabilmişlerdir. 'Mesela' sözcüğünü Arapça olduğu gerekçesiyle 'örneğin' ile değiştirmişlerdir. Hâlbuki 'örnek' Ermenice 'ornak' sözcüğünden alınmıştır ve Türkçe değildir.

Bu tür örnekler çoğaltılabilir. Kısacası halkın benimsediği ve asırlardır kullandığı kelimeler kullanılmaya devam edilmeli, halkın benimsemediği veya telaffuzda zorlandığı

sözcüklerin yerine de yenilerini arayıp bulmaktan da vazgeçilmemelidir.

Türkçe'de yabancı kökenli birçok sözcüğün bulunması bir imparatorluk hatta imparatorluklar dili olmasındandır.

Türkler tarih boyunca büyük çoğunluğu imparatorluk olan 16 devlet kurmuşlardır. Hun İmparatorluğu, Batı Hun İmparatorluğu, Avrupa Hunları, Akhunlar, Göktürk İmparatorluğu, Uygur Devleti, Avar Devleti, Hazar Devleti,

Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu İmparatorluğu, Harzemşahlar, Timur İmparatorluğu, Babür Devleti, Altınordu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu.

Bu kadar çok imparatorluk ve devlet kuran bir ulusun hükmettiği ulusların dillerinden alıntı yapmış olması kadar olağan bir şey olamaz. Ayrıca bu uluslardan sadece sözcük almamış vermiştir de. Arapçada, Farsçada ve birçok Balkan ve Avrupa dillerinde çok sayıda Türkçe kelime ve deyim vardır.

Türkçe'de, Türkçe'den çok yabancı kelime olsa da, asla devşirme bir dil olarak değerlendirilemez. Fiillerin hemen tamamı, birleşik fiiller hariç öz Türkçe'dir (Gelmek, gitmek, yemek, içmek, oturmak, kalkmak gibi basit fiillerin hemen tamamı). Ancak bazı birleşik fiiller "müracaat etmek, tasvip etmek gibi" Türkçe kökenli değildir. Fakat onların birçoğunun da öz Türkçe karşılığı vardır (Müracaat etmek=başvurmak, tasvip etmek=onaylamak gibi).

Tarih boyunca kurduğu imparatorluk ve devletlerin sınırları içindeki birçok halklarıyla kelime alışverişinin dışında kültür alışverişinde de bulunduğu Fransa başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinden de Türkçeye sözcükler alınmıştır. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde öğrenim için ve ya padişah baskısından Fransa'ya giden ay-

dınlar tarafından ithal edilen çok sayıda Fransızca sözcük vardır. Öyle ki bugün bu sayı 5500'e ulaşmıştır. Keza son yıllarda İngilizce'nin uluslararası dil hüviyetini kazanması ve teknolojik ve bilimsel tabirlerin

Amerika'nın da (ABD) etkisiyle İngilizce olmasından dolayı 2000 civarında İngilizce kelime Türkçeye geçmiştir. Bütün bu hususlar nazar-ı itibare alındığında Türkçeyi iyi bilmek için Arapça, Farsça olmasa da Osmanlıca bilmek orta derecede de olsa Fransızca, İngilizce bilmek gerekir diye düşünüyorum. Rumca, İtalyanca, İspanyolca ve başka dilleri biliyor olmak da ayrı bir avantajdır.

Önsözümün başında bahsettiğim TDK'nin son yayınladığı 123.000 kelimelik sözlükten sonra 2015 yılında yayınlanacağı söylenen 570.000 kelimelik dev bir sözlükten bahsedilmekte idi. Bu sözlükle ilgili çalışmalar hâlâ devam etmektedir. Bu kadar sözcüğe sahip bir dilin etimolojik sözlüğünü yazmak ancak Türk Dil Kurumu'nun kadrosu tarafından uzun süreli bir çalışma sonucu hazırlanabilir. Benim bu küçük çalışmam meraklı Türkçe sevdalılarına etimolojiye karşı az da olsa bir ilgi ve sevgi kazandırmaktan öteye gidemez.

Bu kitabın yazımında daima yanımda olan biricik eşim Sevgi BULUT başta olmak üzere yazım aşamasında destek olan oğlum Sakarya Adli Tıp Kurumu Şube Müdürü Adli Tabip Dr. Ragıp Erkut BULUT'a, kızım Eczacı Gülen BULUT'a ve oğlum Psikiyatr Dr. Serkut Bulut'a sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. Ayrıca kitabın editörlüğünü üstlenen kardeşim Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT'a da teşekkür ederim. Bir başka teşekkürüm ise, onu okumak için, çok kıymetli zamanlarını ayıracak olan siz değerli okurlarımadır.

Uzm. Dr. S. Günkut BULUT

ab: Farsça Ab/âv, Kürtçe'de de av, Farsça'dan alınmıştır.

aba 1: Eski Türkçe'de abla, büyük kız kardeş. Türkler'deki ataerkil aile düzeninde (anne, baba, dede, büyükanne, birlikte aynı evde) bir evin bir babası olacağından; dedeye baba, babaanneye anne, babaya abi (ağabey), anneye de aba (abla) denilir ki Anadolu'da zellikle köylerde bizim çocukluğumuzda (1950-1960'lı yıllar) böyleydi.

aba 2: Arapça'da yünden örülmüş kalın kumaş, giysi.

abaaa: Abooo (şaşkınlık bildiren yansıma ses, onomatope)

Abajur: Fransızca abat-jour. Asıl anlamı ışığı seyreltici lamba siperi anlamına gelir. Türkçe'de ise masa lambası ve ya ayaklı lamba manasında kullanılır ki Türkçe'ye mahsus bir anlam genişlemesidir.

Abandone: Ümitsiz duruma düşen boksörün oyunu bırakması. Fransızcada abandonner = terk etmek fiilinden.

abanoz: Grekçe ebenos (abanoz ağacı)

abat etmek: Farça abad (bayındır)

abdest: Ab (su) Farsça, dest (el) Farsça.

ab-ı hayat: Ab (su) Farsça, hayat Arapça hayat suyu ölümsüzlük suyu

abide: Arapça alışılmışın üstünde olan şaşılacak eser. Andreas Tietze'ye göre 19. asırda bilinmiyordu. 1909'da ilk

abide dikildiği zaman (abide-i Hürriyet 1909) ebediyet kelimesine göre uydurulmuştur.

abiye: Gece elbisesi, Fransızca habille (s. habiller: giyinmek)

abla: Moğolca (anne-babadan) anlam değişmesiyle büyük kız kardeş.

abluka: İtalyanca'dan alınma bloka (engelleme) etrafını sarma.

abonman: Fransızca: abonnement: abone olma durumu.

abriz (abiriz): Farsçada ab: su, riz: dökenden hela anlamındadır.

abrizci: Mevlevi tekkelerinde abdesthane temizleyicilerine denirmiş.

abse: Fransızca abce's.

acaba: Farsça acaba, Arapça acaban, Türkçe'ye Arapça'dan geçmiştir.

acaib: Acayip Arapça

acele: Arapça

acem: Araplar, Arap olmayanlar ve Arapça iyi bilmeyenler için kullanmışlardır. Barbar anlamına da gelir. Sonradan İranlı'lar için kullanılır olmuştur.

acemi: Yabancı, İranlı ve anlam değişmesiyle; işi iyi bilmeyen, işe yabancı anlamında.

aceze: Arapça: acizler. Dar-ül aceze: acizler evi.

acı: Türkçe açığ tatlı olmayan,

acıkmak: Türkçe içinde bir boşluk açıklık hissetmek.

acun: Soğdca: acün. Dünya.

acur: Arapça: acür. Bir çeşit hıyar.

acuze: Kocakarı. Arapça acüz kelimesi dişil (müennes) olduğu halde Türkçede sonuna e eklemek yanlıştır. Fakat galat-ı meşhur olarak acuze diye kullanılır.

aczi: Arapça az zayıflık.

ada: Her yanı suyla çevrili kara parçası. Öz Türkçedir. Eski-Türkçede atag.

adah: Arapça. Töre, yol, yordam.

adak: Atamak, Adamaktan (Öz Türkçe) adanmış.

adale: Arapça adala. Arapçada adal: büyük fare, sıçan kökünden.

adalet: Doğruluk, tarafsızlık.

adam: Adem peygamberden İbranice.

adap: Edebin çoğulu

adaptasyon: Fransızca uyum adaptation

adaş: Öz Türkçe. Asli addaş. Aynı adı taşıyan.

aday: Türkçe bir konuya bir şeye kendini adama.

adese: Gözlük ve lens optik aletlerde kullanılan lens.

adet (aded): Arapça sayı demek.

âdet: Arapça görenek, alışkanlık.

adil: Arapça adl (doğruluk)

adisyon: Lokantada hesap pusulası.

adres: Fransızca

afacan: Türkçe ivedi aceleci, yerinde durmayan. Şemsettin Sami'ye göre afet-i can: gönül çelen.

afakan: Arapça: Hafakan: Sıkıntı, çarpıntı.

afaki: Dereden, tepeden konuşma. (arak: ufuklar) Konu dışında çıkıp gözlerini ufka dikip hoş konuşma (Arapça).

aferin: Farsça afirin. Bravo anlamında.

afif: (Arapça) iffetli.

afiş: Duvara yapıştırılan ilan, poster.

afitab: Güneş.

afiyet: Arapça F W kökünden (afiya)

aforizma: Fransızca aphorisme, özdeyiş.

afsun/Efsun: Büyü.

aftos: Metres, oynaş. (Yunanca)

afyon: Latince opium'dan

aganta: İtalyanca gemicilik terimi: halatı elinde tut.

gavat/ ağavat: Farsça ağa kelimesinin çoğulu, ağalar anlamında.

agraf: Fransızca: Agrafe. Saç tokası, kopça.

ağ: İnce iplik örgüsü. Öz Türkçe (eski) ağ.

ağa-Aga: Moğolca Aka büyük kardeş abi.

ağaç: Öz Türkçe ağmak, yukarı doğru çıkan yükselen.

ağarmak:Türkçe ak-ağ-beyazdan

ağartı: Hafif beyazlık. Anadolu'da süt ve süt ürünlerine de ağartı denir.

ağda: Arapça akida. Kaynatılıp koyu macun kıvamına getirilen pekmez veya limonlu şeker eriyiği.

ağız: Türkçe agız agaz kökü hititçe ais.

ağız: Yeni doğurmuş hayvanın ilk sütü. Öz Türkçedir. Aslı ağuz. (Clausen 1972 sayfa: 98)

ağu: Türkçe- Arapça zehir, Sümerce ugudan gelmiş olabilir.

ağustos: Yunanca Agustos, Latince: Augustus. O ayda ölen ilk Roma İmparatoru Augustus şerefine verilmiştir. Kelimenin asıl anlamı yüce, uğurlu, kuşların iyi alametleriyle doğmuş ve ya tahta çıkmış (Latince avis=kuş).

ağyar: Gayrinin çoğulu. Başkaları ecnebiler Edebiyatta ağyar: yârin tersi, yani düşman gibi telakki edilmiştir.

ahali: Arapça ahl kelimesinin çoğuludur. Halk, sakinler anlamındadır.

ahbab/ Ahbap: Habip: sevgili, dost kelimesinin çoğulu. Arapçada çoğul olan kelimenin Türkçe'detekil kullanımcısı sıktır. Evlat=veledin çoğulu.

ahbun(ahbın): gübre Ermenice ahpın ağbin

ahçı: Aslı aşçıdır. ş ve ç fonetik yönden farklı oldukları için ünsüzlerden biri değişir. Buna dilbilgisinde disimilasyon denir. Aşçı sözcüğünde ahçıya dönüşmüştür. Attar sözcüğünün aktara dönüşmesi gibi.

ahenk: Farsça aheng. Uyum, uzlaşma.

aheste: Farsça aheste yavaş, ağır.

ahi: Arapça dost, kardeş, uhuvvet: Kardeşlik, dostluk.

ahir: Arapça hir kökünden. Son, sonraki.

ahır: Farsça ahur=atlara yem verilen yer (yemlik)

ahit: Arapça ahd-yemin, and verilen söz.

ahit: Arapça=Ahd. Kendi kendine söz vererek bir işi üzerine alma, antlaşma.

ahize: Arapça ahz=alma kabul etme (ahz-ü-kabz), Fransızcası reseptör=alıcı.

ahkâm: (Arapça) hükümler hükmün çoğulu.

ahlâk: Arapça hulk'un çoğulu, tabiat karakter.

ahlat: Rumca akhrados yabanı armut.

ahmak: Arapça humk aptallık(hamakat)

ahmer: Arapça ahmar=kırmızı (Hilal-i- Ahmer Kızılay)

ahraz: Arapça=Ahres. Dilsiz.

ahret: Arapça ahır, sonra-öte, sonraki dünya, öteki dünya .

ahşab: Arapça=Haşeb. Odun, ağaç. Ahşap: odunlar.

ahşap: Arapça hasep:odun.

ahtapot: Yunanca Oktapod sekiz ayak.

ahu: Farsça: ceylan.

ahval: Arapça hal= durumlar hal'in çoğulu

ahvel: Şaşı, çift gören, haller (hal'in çoğulu)

ahzuita: Arapça ahzdita, alışveriş. Anadolu da ahzuata diye söylenir.

ahzukabz: ahz: alma, kabz: tutma. Kendine mal etme.

aile: Arapça aila.

ajan: Fransızca agent görevli memur bir ticaret şirketinin temsilcisi, ayrıca casus anlamındadır.

ajanda- acenda: Not defteri, Fransızca agenda, Latince agenda, görülecek işler.

ajans: Fransızca agence. Haber toplama, yayma, dağıtma ve bu iş kollarının çalıştığı büro.

ajitasyon: Fransızca agitation. Körükleme, duygu sömürüsü yapma, tıpta çarpıntı ve kişinin ruhsal gerginlik sonucu saldırganlık göstermesi.

ak: öz Türkçe ağarmak, yukarı doğru çıkmak, yükselmek, güneş yukarı doğru çıkarak dünyayı aydınlatır, abu benzetmeyle ağ: ak beyaz, aydın, ışıklı, gün ağardı, güneş yükseldi anlamındadır.

akademi: Fransızca yüksek okul Plato'nun ders verdiği okul ismini okulun sahibi Akademes isimli şahıstan almıştır.

akamet: Arapça akm:kısır, verimsizlik kısırlık.

akar: Arapça (ayn ile yazılır) kira ile gelir getiren mülk.

akarat: (Osmanlı Türkçe'sinde nakaret) emlak gayri menkul.

akasya: Latince, Yunanca ve Fransızca aynı okunuş muhtemelen Yunanca'dan alınmıştır.

akerdeon: Fransızca accordeon (tuşlu, körüklü bir çalgı)

akıl: Arapça akl (şuur) hafıza.

aklıselim: Arapça akl+selim. Sağduyu. Akli selim sahibi insan yerine aklıselim insan demek büyük bir yanlıştır.

akort: Fransızca Accord. Bir çalgının doğru sesi vermesi için yapılan ayar.

akraba: Yakın Arapça karibin çoğulu, karabet=yakınsız, takribi=yaklaşık olarak.

akran: Arapça kirn. Denk olan kimse kelimesinin çoğulu.

akşam: Harzemce gecenin başlangıcı.

aksan: Fransızca accent vurgu, şive anlamında .

aksata (aksuata): Arapça ahz-u-ita ahz:alma ita:verme, alış veriş, Anadoluda çok kullanılır (biraz aksuata yaptık)

akse: Tıp terimi, nöbet. Fransızca acces. Latince accessus, vaka.

aksesuar: Fransızca accssoire:bir şeyin yan(tali) unsurları, süsleri v.s.

aksiyom: Fransızca axiome. İspata muhtaç olmayan gerçek.

aksiyon: Fransızca action=hareket, iş.

aktar: Itriyat, koku, baharat satan, asıl kelime attardır (ıtrıyattan) dişimülasyon (iki t den birinin k ile değişmesi aşçının ahçıya dönüşmesi gibi) sonucu aktar olmuştur.

Aktaraç (Akdaraç): Saç üzerindeki ekmeği veya yufkayı çevirmeye yarayan alet (zarada aktaracak) denir.

aktif: Fransızcadan (actif)

aktör: (Fransızca acteur)

aktüalite: Fransızcadan (actualite=güncel günlük)

akvam: Arapça kavim'in çoğulu (ulus), (cemiyet-i-akvam)

akvaryum: Latince agva=su.

al Karısı: Türk ve Fars folklorunda kırmızı elbise giymiş hayali bir kadının loğusa kadınlara görünüp onları hastalandırması veya korkutarak öldürmesine inanılır.

alabora: Gemicilikte yukarı kaldırmak. İtalyanca alabora yukarı kaldırmak.

alabrus (saç için): saçın Fırça gibi dik kesilmesi Fransızca ala brosse, brosse=fırça

alaçık: Göçebe çadırı.

alafranga: Avrupa usulüne göre. İtalyanca allafranca. Frenk usulüne göre. Frenkler bir Alman kabilesidir.

alafransez: Fransız usulüne göre. Fransızca ala Française.

alagarson: Erkek saçı gibi saç kesme. Fr: Alagarçon.

alaiye: Alanya'nınneski ismi. Alaaddin Keykubat'ın adından alınmıştır.

alak: Kulübe (Türkçe). Cık-cik eki küçültme eki. Kulübecik.

alakadar: Alaka=Arapça ilgi, dar=Farsca malik olan, ilgi gösteren.

alakok: Rafadan (yumurta) Fransızca alacoque: kabuklu, kabuk içinde. Coque: Fransızca kabuk anlamındadır.

alaman/Alman: İtalyanca alamanno. Eski bir Alman kabilesinin adı.

alâmet: Arapça belirti. Nisan.

alaminüt: Fotoğraf için dakikalık fotoğraf, Minute: Fransızca dakika.

alan: Eski Türkçe'de alan, orman içinde düz ve ağaçsız yer.

alanya: Antalya'nın ilçesi. Alaiye: (Alaaddin Keykubat'ın adından).

alar: Eski Türkçe'de alarmak, kızarmak, göz için belermek. Örnek: gün doğumundaki dağların başı alarıyordu.

alarm: Tehlike işareti, Fransızca larm silah, İtalyanca alle arme: silahlara davranın,

alaşa: Zayıf at; iğdiş edilmemiş huysuz at. Moğolca alaşa bir at tipi.

alaşafakta: Sabah erken gün doğar doğmaz. Ala ve şafak. Ala Arapça üzere.

alassabah/alessabah: Şafak vakti, sabahleyin. Arapça:alaüzere, şabah-sabah,

alaturka: Ananevi, Türk usulüne göre. İtalyanca allaturca.

alay: Latince alae=kanat, Arapçadaki ve Osmanlıcada cenah-karşılığı Yunancada da alay askeri birlik kıta anlamındadır. Roma ordularında başlangıçta atlı birlikler için kullanılırken-sonradan piyadeler içinde kullanılmıştır.

albatros: Atlantik'e mahsus iri bir kuş. Fransızca albatros, Portekizce Alkatros, Arapça al gattas.

albay: Alay beyi.

albino: Cildinde renk maddesi (melanin) olmayan. Latince albus (beyaz). Albino Türkçe'ye Fransızca'dan geçmiştir.

albüm: Eski Roma'da üzerinde yıl içinde geçen önemli olayların yazıldığı levhalara albüm denilirdi. Bize Fransızca'dan geçmiştir.

alçak: Türkçe alt ve cak ekinden cak eki Türkçe'de örnek:Yavrucak azcık ecük (Anadolu'da azcık anlamında) birazcık, yavaşçacık, ufacık gibi.

alçı: Çağatay Türkçesi'nde yalçi. Türkçe'den Bulgarca'ya, Arnavutça'ya ve Sırp-Hırvat diline geçmiştir.

aldatmak: Asya Türkçe'sinde altamak'dan dönüşmüştür. Arapça'daki al: kandırma, şaşırtma sözcüğüyle ilgili olduğu iddiası bence doğru değildir.

alef/alaf: Arapça hayvan yemi, saman, kuru ot.

alegori: Sembollerle anlatılan soyut bir fikir. Fransızca allegorie, Latince allegoria, Arapça ala-üzere.

alelusul: Usule uygun olarak, Arapça ala-üzere, Usulyöntem.

âlem: Dünya. Arapça- alam. Âlem: Bayrak, minarenin tepesindeki sembolik süs Arapça.

alemdar: Bayraktar. Arapça anlamı bayrak, Farsça anlamı bayrak tutan.

alesta: İtalyanca (Alestire) hazırlanmak.

alesto/Alesta: İtalyanca'da gemici dilinde hazır ol demek.

alet: Arapça

alev: Öz Türkçe yalab, yalap, alaf. (J.Dany 1955).

aleyh: Karşı, aykırı. Arapça alayhi, ona karşı. (ala- üstüne, karşı)

aleyküm selam: Arapça alaykum salam.

alfabe: Türkçeye Fransızcadan geçmiştir. Batı dillerinden (Alfa-beta) Arapçaya elif ba diye geçmiştir.

ali cengiz oyunu: Hileli iş. (al-i cengiz). Cengiz Han'ın nesli. Al: sayı, nesil.

alıç: Farçca eluc'dan geçmiştir.

alın: öz Türkçedir. Alan, düzlük,satıh, yüzey anlamında.

alkış: Alakamak (beğenmek) öz Türkçedir.

alkol: Bize Fransızcadan geçmiştir. Esası Arapça elkükul'den Batı dillerine geçti.

Allah: İbranice eloah (tanrı)

alp: Öz Türkçe yiğit.

alpaka: Güney Amerika'da yaşayan lamaya benzeyen bir hayvan.

altın: Al-kırmızı, kızıl tun (ton) kızıl tonlu, kırmızı görünüşlü öz Türkçe.

alufe: Arapça azık. Uluf: at yemi, Alaf: ot kelimesinin çoğulu.

alufte: İffetsiz kadın. Farsça kızgın, şaşkın, aciz.

alüvyon: Akarsuların bıraktığı toprak. Fransızca alluvion, Latince alluvio.

alyans: Fransızca alliance. Nişan yüzüğü.

amaç: Gaye, hedef. Dany'ye göre Öz Türkçe. (1955 sahife 219). (Clouson 1972 sahife 156). İran dilinden Türkçe'ye geçmiş bir sözcüktür.

amâde: Hazır. Farsçada âmâda.

aman: Yenilere gösterilen merhamet. İntikamdan vazgeçme. Arapça bir kelimedir.

Amasra: Zonguldak ilçesi. Eski Yunanca'da Amastra/Amastris.

Amasya: Eski Yunanca Amasea.

amatör: Fransızca amateur.

ambalaj: Fransızca emballege. Em: içinde Ballege: balya. Balya içinde.

ambale: Yorgunluktan zihni işlemez halde. Frasızcaemballe.

ambar: Hububatın saklandığı yer. Farsça anhar.

ambargo: Bir ülkenin ticaretini, bilhassa deniz ticaretini yasaklayıp durdurmak. Fransızca embargo. İspanyolca embargo mani olmak anlamındadır. Latince imbarricare parmaklıklarla çevirmek fiilinden.

amblem: Sembolik mana taşıyan ibare ve ya rejim. Fransızca embleme,

amboli: Damar tıkanması. Fransızca embolie, Eski Yunanca embole tıkaç anlamındadır. Em: içinde, ballein: atmak.

ambulans: Cankurtaran. Fransızca ambulance. Latince ambulans: seyyar anlamında.

amca: Arapça amm babanın kardeşi. Ca: küçültme eki.

amele: Arapça amel (iş) iş yapan çalışan.

ameliyat1: Arapça ameliye (iş)'nin çoğulu. Ameliyeler: çalışma, işlem.

ameliyat2: Yine Arapça amel-iş ameliyet işlemleri, eylemler. Fransızca operation.

amir: Arapça emir veren emr(emir).

amiral: Fransızca'dan Türkçe'ye geçmiştir. Ancak Fransızca'ya Arapça'dan (emir-ül ma), (su emiri deniz komutanı) geçmiştir.

amiyane: Kibarca olmayan, kabaca olan. Farsça amiyans.

amonyak: (nişadırruhu) Fransızca ammoniaque. Eski yunanca ammoniakon. Eskiden Suriye'denAmmon mabedine yakın bir yerden ithal ediliyordu.

amorti: Piyangodan ancak bilet parasını karşılayan ikramiye. Fransızca amortir: ödemek. Amorti: Ödenmiş.

ampirik: (felsefe terimi) tecrübeye ve gözleme dayanan. Fransızca empirique.

ampul: İlaç için cam tüp. Fransızca ampoule, Latince ampulla yuvarlak ilaç şişesi. Amphora, testi kelimesinin küçültülmüş hali.

amputasyon: Bir uzvun bütün olarak kesilmesi. Fransızca amputation, Latince amputatio. (amputare: kesip ayırmak)

anadat/anadut: Diren. Tarımda kullanılan bir araç.

Anadolu: Yunanca anatoli güneşin doğması, şarkana: yukarıya,Tello:yükselmek. Güneşin yükseldiği (doğduğu) yer.

anafor: Burgaç, (Tersine akıntı) Yunanca anafori.

ananet; Erkeğin cinsel gücü olmaması. Arapça innin sıfatından yapılmıştır.

anekdot: Tarihi ve çok defa güldürücü fıkra. Fransızca anecdote, yunanca anekdoton. (Açığa çıkmamış şey.)

angarya: Zorla yaptırılan iş. Yunanca angaria. Feodal rejimde köylünün toprak sahibine ifa etmeye mecbur olduğu vazifeler.

anıt: Öztürkçe ang(anı) hatırlamak, hafızada saklamaktan.

anne: Hititce'den Annas sözcüğünden alınmıştır.

anons: Bildirme, sinyal. Fransızca annonce.

ansiklopedi: Fransızca'dan alınmıştır, kökeni Yunancadır (kiklos=yöre pedia=öğretim). Belli bir çevrede hususta bilgi verme.

ansızın: An=Arapça en kısa zaman parçası sızın=Türkçe takı olumsuzluk, birdenbire.

Antakya: Anthiokos isimli komutanın adından Büyük İskender'den sonra bu yöreye hakim olan kumandanın adından

Antalya: Bergama kralı 2.Attalos'un adından M.Ö.2. yüzyıl.

antant: Devletlerarası anlaşma. Fransızca entente, entendre. (anlamak fiilinden.)

anten: Fransızca antenne, Latince antenna: yelkenli sereni.

Antep: Gaziantep'in eski. Arapça ayntab. Ayn: göze, tab:

parlak. Işıltılı pınar.

antıparantez: Aslı antrparantez. (Fransızca, parantez arasında). Söz arasında sırası gelmişken anlamında demektedir.

antipati: Soğukluk, cazibesizlik. Eski Yunanca. Anti: karşı, Patos: duygu.

antoloji 1: Seçilmiş, şiirleri toplayan kitap. Fransızca'dan=anthologie

antoloji 2: Seçme şiirler ve nesir parçaları içeren kitap. Fransızca anthologie. Yunanca antos: çiçek. Legein: toplamak.

antos: Çiçek legein toplamak.

antrakt: Tiyatro temsilinde perde arası. Fransızca entre: ara. act: temsilde perde.

antre: Evde, sinemada vs. giriş mahalli. Fransızca entrer: girmek fiilinden.

antrenör: Profesyonel sporlarda çalıştırıcı. Fransızca entraıner: çalıştırmak fiilinden.

antropoloji: Eski Yunanca Antrapos: insan ve Latince logos: söz.

apartman: Birçok daireli bina. Fransızca appartement. İtalyanca appartere: ayırmak fiilinden.

apaş: Külhanbeyi kabadayı Fransızca; apache. Kuzey Amerika'da yaşayan bir Kızılderili kabilesine komşuları zunul kabilesi tarafından verilen ve düşmanlar demek olan ad.

aperitif (aperatif): iştahı açmak için yemekten önceiçilen, içki. Fransızca aperitif.Latince aperir açmak fiilinden.

aplik: Duvar lambası. Fransızca applique.

apolet: Rütbe işareti. Fransızca epaulette. Epaule: omuz.

aport: Av köpeğine emir: getir. Fransızca apporter: getirmek fiilinden.

apron: Uçak meydanlarında hangar ve binalar önündeki beton döşenmiş saha. Asıl anlamı apron İngilizcede önlük, örtü demektir.

arabesk: Arap usulünde. Fransızca arabeque. İtalyanca arabesco. Arapça: Adala. Heybenin bir tarafı. (idl) kökünden gelir. Deveye yüklenen yükün (heybenin iki tarafının dengeli olması) eşit olması.

arasat: Kıyamet günü dirilenlerin toplanacağı yer. Arapça araşat.

arasto: Çarşıda aynı çeşit dükkânların bulunduğu yer. Farsça rasta.

arazi: Ard (arz). Toprak kelimesinin çoğulu.

arbede: Arapça gürültü, kavga, döğüş.

ardıç: Sanskritçede Ardhos.Bir ağaç cinsi

ardiye: Bonelli kelimeye artiye: artıklık olarak izah ediyor. Suriye Arapça'sında da biliniyor. Türkçe'den geçmiş olmalıdır. Fazla eşyaları koyacak yer.

argo: Külhanbeylere has dil. Fransızca argot. 17. asırda argon denilen dilenciler birliğine mensup kimselere has dil.

arıza: Arapça arz dan gelen ilave olan.

armağan: Eski Türkçe armağan/yarmağan. Farsça'sı da armağandır. Fakat ünlü etimolog Clauson kesinlikle Türkçe olduğunu savunuyor.

armatör: Ticaret geçmişi sahibi. Asıl anlamı Fransızca / Latince silahlandıran. Arm: silah.

armut: Farsça emrud.

arsa: Arapça arsa avlu anlamındadır.

arşiv: Fransızca archives (evrak saklanan yer). Yunanca archeion hükumet binası.

arşiv: Fransızca Archives.

arslan: Türkçe ars (gelincik) ile Çince Lang (yılan). Gelincikle yılan arasında tüylerin boyama (rengi) açısından benzerlik vardır (İsmet Zeki Eyüboğlu). Clauson ise arslan sözcüğünün Moğolca'dan geçtiğini belirtir.

artezyen: Basınçlı kaynak. Fransızca arterien. (Fransa'da Artois eyaletinin isminden.).

artezyen: Fransızca artesien, basınçlı kaynak.

artist: Fransızca art=sanat

artrit: Eklem iltihabı, eski yunanca artron=eklem.

asab: Sinir, asab=sinir

asabi: Sinirli Arapça.

asaf: Hazreti Süleymanın sadık ve dindar veziri. <<Asafın mikdarını bilmez Süleyman olmayan. Bilmez insan kadrini, alemde insan olmayan>> Ziya Paşa

asayiş: Sükun, huzur, nizam, emniyet anlamında kullanılmasına karşın Farsçadaki asıl anlamı dinlenmedir.

asfalt: Fransızca asphalte. Eski Yunancada a: olmayan Sfalein: çökmek, yıkılmak anlamındadır. Asfalt: çökmeyen, yıkılmayan.

asistan: Fransızca assistant: yardımcı. Latince Assistere: yardım etmek.

asit: Fransızca acide ekşi, keskin.Latince acidius keskin ekşi.

asker: Arapça Askardan çevrilmiş.

astar: Farsça iç kumaş.

astım: Fransızca asthme. Latince Asthma.

astrolog 1: Fransızcadan alınma müneccim (Arapça yıldız bilimci) yıldız falcı.

astrolog 2: Müneccim. Fransızca astroloque.

astronom: Fransızca astronome (astronomi âlimi)

astronomi: Gerçek yıldız bilimi ilm-i nücum,necm=yıldız

astronot: Fransızca astronaute/atmosfer dışı yerlerde seyahat eden.

asuman: Farsça asman. Gökyüzü.

aşami: Yemek, içmek

aşar: Arapça şr kökünden usr/onda bir Öşür: Osmanlı'da onda bir vergi.

aşçı 1: Yemek pişiren kişi, öz Türkçedir. Ahçı da denir. Bir kelimede fonetik bakımından aynı veya benzer olan ünsüzlerden birinin değişerek bu yakınlıktan uzaklaşması durumuna disimilasyon yani benzeşmezlik denir. Mesela: Aşçı-ahçı, aktar, ayıtlamak, Ahbun (akbun) Ermenice gübre.

aşçı 2: Aşcı – yemek yapan, yemek işi ile uğraşan, Farsça aş yemek

aşikar: Farsça aşkar belli-bilinen.

aşina: Farça aşna dost.

aşufte (Aşifte): Farsça aşib (oynamak, kıpırdamak), şaşkın, kendinden geçmiş, hafif meşrep oynak kadın anlamında.

aşura: Aşure, Aşar=10 Muharrem ayının 10.günü hazırlanan tatlı bir yemek. Aşar vergisi %10 alınan vergi

aşure: Arapça şr kökünden Muharrem ayının onuncu günü Arapça aşura.

atalet: Arapça tembellik.

ataşemiliter: Fransızca atachemilitaire. Atacher: bağlantı kurmak, ilgilenmek. Militaire: askeri.

ateş: Farsça atiş. Türkçesi od.

ateşperest: Ateşe tapan. Farsça.

atıfet 1: Arapça lütuf, sempati.

atıfet 2: Arapça lütuf hayırhahlık.

atik: Arapça eski, kadim, asar-ı atika:eski eserler.

atiyye: Arapça hediye.

atlet: Fransızca athlete. Eski Yunancada geçmiştir. (Atletes.)

avadanlık: Farsça abadan (bayındır)dan onarıcı, geliştirici araçlar.

avam: Basit halk, aşağı tabaka insanlar. Arapça awamm Amma'nın çoğulu, umum, amme aynı kökten sözcüklerdir.

avangard: Öncülük yapan. Fransızca avantgarde, avant: önce, garde: asker kıtası.

avans: Fransızca. Avance

avantaj: Fransızca. Avantage

avantur: Fransızca macera.

avare: farsça avara haylaz-işsiz, derbeder=farsça

avaz: Yüksek ses Farsça.

avize: Farsça asılı olan. Tavandan asılı aydınlatma tertibatı.

avşar/ Afşar: Bir oğuz aşireti. Türkmen aşiretidir.

avukat: İtalyanca avocato, Latince advacatus'dan. Latince tanık olarak mahkemeye çağrılan kimse.

aya: El içi, eski Türkçe.

ayak: Eski Türkçe adak.

ayaz 1: Eski Türkçe ayas Ay (gökteki aydan gelir).Kışın hava kapalı iken genellikle kar yağar ve hava ılıktır yağış bitip hava

açılınca özellikle gece ay ortaya çıkınca çok soğuk olur ve ayaz denir dolayısıyla ayaz kelimesi gökteki Ay'dan gelir.

ayaz 2: Eski Türkçe'de ayas. Açık havada kuru soğuk anlamındadır.

ayazma: Rumların kutsal saydıkları kaynak ya da pınar.

aydos: Gemicilik terimi. Kısa ikindi vardiyası. Aydos Anadolu'nun birkaç yerinde görülen dağ silsilesi. Yunanca actos asıl anlamı kartal.

aygır: Eski Türkçe'de adgır. Damızlık erkek at.

ayı: Eski Türkçe'de adıg (adhıg). Türkçe'de dh sesi Arapçada zal sesine karşılıktır. (z-y) seslerindeki dönüşümle ayı sözcüğü azmak azgınlık saldırganlık anlamında. Ayı (azmış saldırgan vahşi) anlamına gelir.

ayıb: Arapça ayb utanılacak şey,

ayırmak: Türkçe'de adırmak (d/y) dönüşmesiyle adırmak(ayırmak) ad (isim) sözcüğü de başkalık ayrı olma anlamındadır yani ad vermek nesneleri birbirinden ayırmak anlamına gelir.

ayn: Arapça göz, pınar, kaynak anlamına da gelir. Anadolu'daki kaynaklara göze denir.

ayna: Farsça Ayine (Ayen:demir) eskiden aynalar sırlanmış demirden yapılırmış bu yüzden ayine (demirden olan)denildi. Arapça ayn göz kelimesinden türememiştir. Fakat öz Türkçe aynanın karşılığı gözgü, gözgeç gibi sözcükler Arapça anlamı karşılığı olarak düşünülmüştür.

ayran: Ayırmaktan ayıran (ı) sesinin düşmesiyle ayran gerçek ayran yoğurdun yağı alındıktan sonra kalan sıvı karışımıdır.

ayva 1: Farsça Abi (ab=su) (Kürtçe av=su) Farsça'da b-v değişmesiyle avi=sulu Aviye (Ayva)

ayva 2: Farsça'da abia.

ayvalık: Şehrin adı. Yunanca Kydonia ayva ağaçları.

ayvaz: Ermenice konak hizmetçisi. Köroğlu'nun kaçırdığı ve yanına aldığı güzel Ermeni gencinin adı. (AndreasTietze.)

ayyaş: Arapça Ayş=içmek, çok içen

ayyuk: Göğün en yüksek yeri. Arapça ayyuk Copella Yıldızı (keçi yıldızı) dünyaya 42 ışık yılı uzaklıktadır. Dörtlü Takım yıldızlardır. Araplarca göğün en yüksek yeridir.

azar: Sitem, paylama, azarlama.

azat: Farsça Azad: bağımsız çözük,

azer: Farsça ateş.

azeri: ateşli.

azı: Azmaktan azı dışı azmış gereğinden fazla uzamış diş
azık: Hititçe yemek eylemi yiyecekten geliyor,

azman: azmaktan (man ekiyle Türkçede başka sözcükler de üretilmiştir. Kocaman, orman, salman, karaman, uzman v.s)

aznavur: a) Ermenice cesur savaşçı demektir. Türkçe'de kullanılışı iri yarı, asık suratlı, sert kimse. b)TDK Türkçe sözcükte farsça suhte=medrese öğrencisi sözcüğünden alındığı yazılmıştır.

baba: Farsça baba, Latince papa Sümerce abba, Türkçe abaata Grekçe pappos (dede)en doğrusu çocuk dilinde doğal seslerle baba, papa ile bağlantılıdır.

Babil: Harabeleri Irakta bulunan bir eski çağ şehri. Arapça Babil, İbranice Babel, Akadca Babilu: Tanrı kapısı.

baca: Farsça bace: büyük pencere (anlam değişmesi ile ocağın dumanını çeken).

bacak: Farsça paçe: ufak ayak, giysinin topuğa doğru inen alt kısmıdır.

bacanak: iki bacıyla evlenen iki bacıyı alan öz türkçe bir sözcüktür.

bacı: Türkçe kız kardeş anlamına gelir.

badana: Arapça bir tane astar. İ.Z. Eyühoğlu Fransızca badigeon sözcüğüne bağlasa da Arapça bir taneden gelmiş olması daha olası. (AndreosTietze).

badem: Farsça badam anlamına gelir.

badi badi (yürümek) : Ermenice bad ördek demektir. Ördek gibi yürümek.

bagaj: Fransızca bagage.

bağ: Türkçe bağlamaktan düğüm.

bağdaş: Bağlamaktan, birbirlerine uyumlu arkadaş, ayrıca bağdaş kurma bir oturma biçimidir.

bağır: Türkçe böğür, göğüs boşluğu, karın boşluğu anlamına gelir.

bağırsak: Bagır (öz Türkçede karın boşluğu) dan bağırsak

Divan-ı-Lügat-ı- Türk'te bagırsuk diye geçer

bağısık: Türkçe bağışlanmaktan, bir şey den, bir konudan muaf tutulmak, bağışıklık kazanmak da; bir hastalıktan muaf olmak ona dayanıklı hale gelmek anlamına gelir.

bağnaz: Mutaassıp kafalı. 1935 senesinde ortaya çıkan kelime. Belki Almanca Banause zevki selim sahibi olmayan anlamına gelen sözcükten Türkçeye geçmiştir. Eski Yunanca banausos esnaf adam aşağı tabakadan kimse. Ümmi, cahil. Asıl anlamı ateşle ocakla uğraşan kimse. (AndreasTietze)

bahadır: Farsça yiğit, güçlü, korkusuz, Batur Moğolca: bagatur anlamındadır.

bahar: Farsça bahar, ilk yaz, Sanskritçe çiçek'ten, gelir.

bahçivan: Farsça bagçevandan gelir. Eski yazı bağçe yazılır bahçe okunur.

bahşiş: Farsça bahşetmek bağışlamak anlamındadır.

baht: Farsça talih anlamına gelir.

bakır: Çin parası, eski Türk dillerinde de bağır sözcüğü vardır, ancak Çinliler bakırı Türkler'den önce işlemiştir.

bakkal: Arapça bakl (yeşillik, yeşil bitkiler) dan yeşil bitkiler satan kimse (sonradan anlam değişmesiyle başka şeylerde satan) anlamına gelir.

bakla: Arapça yeşillikden gelir. Türkçe'de tek bir bitkiyi ifade ettiği halde Arapça'da bütün yemeklik yeşil bitkileri anlatmaktadır. Nitekim Türkçe'de de bakliyat sözcüğü bütün yeşillikleri anlatır.

baklava: bakl/bakla sözcüğünden türemiştir. Bakla biçiminde kesilip pişirildiği için bakla biçiminde: baklavi (baklava)ya dönüşmüştür.

bakmak: Öztürkçe bak (bag) kökünden: görme, bekleme, yetiştirme anlamındadır.

bal: Moğolca arı yağı anlamında kullanılır.

bala 1: Farsça yüksek anlamındadır.

bala 2: Türkçe (doğal seslere öykünmeden) çocuk, çocukların (be-be-be-be) (ba-ba-ba-ba) demesinden

balaban 1: Farsça bala=yüksek ile ban=ses

balaban 2: : Yüksek sesli anlamındadır.

balak: bala(çocuk,yavru) sözcüğünden yavru, yeni doğan anlamında, Anadolu Türkçesinde yavrusu ve ayı yavrusu anlamında kullanılır.

balat: İstanbul ve Bursa'da bir semtin adı, Latince palatium=saray anlamındadır.

balçık:Moğolca baldan (bal gibi yapışkan anlamında kullanılır.

bale: Fransızca ballet danslı gösteri İtalyanca ballo=dans+etto: küçültme eki anlamındadır.

balerin: Fransızca ballerine, Latince ballare=dans etmek anlamında kullanılır.

balgam: Arapça balgam eski yunanca plegmadan alınmıştır.

balık: Eski Türkçe balık bal sözcüğünden (bal gibi yapışkan) anlamında kullanılır.

balistik: Fransızca balistique, merminin hareket çizgisini belirleme bilimi, eski Yunanca ballein: atmak fırlatmak, Latince balista: ağır taşlar fırlatmak için kullanılan eski bir savaş aleti (mancınık gibi).

balkon: Fransızca balcon kelimesinden gelir.

balo: İtalyanca ballo: dansı geceler toplantısı anlamında kullanılmaktadır.

balon: Fransızca ballon

balta : Moğolca ve Türkçe'de baldu'dan baltaya dönüşmüştür. Bal: yapışkan (bal gibi yapışkan) ile ilgili olduğu sanılıyor, balta ile ağaca vurulunca çok kez yapışıp ağacın içinde kalır ve zor çıkarılır.

balya: İtalyanca balla (yuvarlayıp denk yapma) dan

balyemez: eskiden kullanılan bir cins ağır top, İtalyan mucidinin adından gelir: ballamezza

balyoz: grekçe barios: ağırdan barios'dan balyoz, Türkçe'ye geçisi Anadoludaki rumlardan...

ban: Yasak lieu: fersah (bir saatlik mesafe) anlamındadır. **Bandıra:** Venedikçe bandera bayrak sözcüğünden alıntıdır. Franszca banniere İngilizce banner biçimleri İtalyanca'dan alınmıştır.

bando: İtalyanca banda, Fransızca bande müzik grubu takım, Latince bandum sancak. Bir sancak altında toplanan güruh, çete sözcüğünden evrilmiştir.

banka: İtalyanca banca, Almanca Bank'dan Türkçe'ye 19. yüzyılda geçmiştir.

banker: İtalyanca banchiere'dir

banket: Fransızca banquette

banko: İtalyanca banco: sıra masa anlamında kullanılmaktadır.

banlio: Şehre yakın olan yerler. Fransızca ban: yasak, liö: (lieu): Fersah, bir saatlik mesafe.

banliyö: Fransızca banlieue

banyo: İtalyanca bagno.

bar: halka şeklinde oynanan bir nevi halay (Ata barı gibi) ermenicedir.

bar: İçkili eğlence yeri, İngilizce aslında mania, engel, parmaklık anlamındadır. Bar: Fransızca barre: jimnastik aleti anlamında kullanılmaktadır.

baraj; Fransızca barrage

baraka: İtalyanca baracca' dan

baran: Farsça yağmur anlamındadır.

barba: Sakal

barbar: Fransızcadan alıntıdır, eski Yunanca'da barbar aslında Yunan olmayan yunancayı iyi konuşamayan (Arapların Arap olmayanlara Acem demesi gibi) anlamında kullanılmaktadır. Daha sonra vahşi, kaba anlamında kullanılmıştır.

barbaros: İtalyanca kızıl sakal anlmında kullanılmaktadır.

barbekü: Açık havada ızgara ziyafeti, İngilizce barcecue, İspanyolca barbacoa, Haiti adasında konuşulan mahalli bir dilden alınmıştır.

barbunya: Yunanca barbuni kırmızı bir cins balık ve bir fasulye cinsi.

bardak: Eski Türkçe'de bart:testi, ak:küçültme eki küçük testi.

barem: memurların maaşlarını düzenleyen sistem. Barrême isimli Fransız matematikçinin adından bari (keşkikeşke): Farsça asıl anlamı bir kere .

bari: Farsça bari bir kere, hiç olmazsa ancak. Bar: kere, defa. İ: bir. Bari: bir defa. Barid:Sağuk. Arapça barim hiç olmazsa halk ağzında.

barikat: Fransızca barricade rastgele eşya ile kurulan yol engeli.

bariz: Aşık, aşikâr (Arapça)

bark: Türkçe hane, mülk, aile yuvası.

barmen: İngilizce ve Fransızca barman, man eki İngiliz ve Anglosakson ekidir. İlk kez 1828 senesinde Fransızca bir kitapta sportsman (sportmen) sözcüğü yer almış ve daha sonra Türkçeye de girmiş centilmen kelimesi de örnek alınarak Türkçede çevirmen, düzeltmen, eğitmen gibi sözcükler yaratılmıştır.

baron: Avrupada bik asalet unvan, diğer asalet unvanları sırasıyla dük, kont, marki, baron, vikont, şovaleydir. Bunların eşlerine de sonlarına es getirmek suretiyle (düşes, kontes, markiz, barones v.s.) denilir. şövalye

barsak: Öz Türkçe bagarsuk.

bartın: Bir ilimiz, Yunanca partenios.

baş: Öz Türkçe kafa.

başak: Ekinin tanelerini taşıyan kılçıklı başı.

basen: Terzilik deyimlerinden. Bel genişliği, bel ölçüsü, kalça ölçüsü. Fransızca bassinden. Asıl anlamı havuz, leğen.

basit: Arapça düz, engelsiz, kolay.

başka: Türkçe başga.

baskül: Fransızca bascule, asıl anlamı tahterevalli demektir. Bat:döver, Cul:kıç, kıçdöver.

başkurdistan: Başkırttlar'ın yaşadığı ülke (Başkurdistan)
baştak: Küçültme eki.

batarya: En küçük topçu birliği, harp gemilerinde borda topları (İtalyanca battues, Fransızca battre dövmek) ten bataryanın ikinci anlamı bir nevi pil sistemi.

bateri: Vurularak çalınan bir çalgı (Fransızca battre vurmak).

baterist: Fransızca bateriste.

batı: Türkçe güneşin battığı yönü.

batıl: Arapça (doğru olmayan inançlara uymayan geçersiz).
battal: Arapça batalet (irilik, işsizlik,başıboşluk) babayiğit anlamına da gelir.

battaniye: Arapça katlamak iki kat etme anlamındadır.

batur: Öz Türkçe bagadur, bahadır(yiğit, güçlü, korkusuz).

bay: Öz Türkçe: Üstün, güçlü varlıklı anlamındadır.

bayağı: Bayak öz Türkçe' de az önce, biraz önce anlamındadır. Bayağı da dolayısıyla daha önceki gibi her zamanki gibi, yeni olmayan (adi)

bayat: Arapça gecelemiş, geceyi bir yerde geçirmiş, dolayısıyla eskimiş, vakti geçmiş anlamında.

Bayezid: Arapça abu yazid veya aba yazid. Yazidin babası.
bayi: Arapça beyi bay(satış)

bayındır: Üstün, varlıklı hale getirmek yüceltmek.

bayır: Arapça bâyır (ekilmemiş, sürülmemiş, verimsiz ekilmeye uygun olmayan torak, Türkçe'de anlam genişlemesiyle eğimli arazi)

baykuş: Öz Türkçe kuşların beyi.

bayram: Orta Farsça (Pehlevce veya partça). Paora veya Soğdça Patram. (neşe, mutluluk) sözcüğünden alıntıdır denilse de Divan-ı Lügatut Türk'de de geçmektedir ve Türkçe olarak gösterilmektedir. Ayrıca Etimolog C. Doerfer 1965 II no: 8281'e göre Türkçe bir kökten gelmektedir.

baytar: Veteriner Arapça baytar eski Yunanca hipiatrus (hipos: at, iatros: hekim)

baytaran: Güzel kokulu bir ot. Arapça.

baz: Temel esas. Fransızca base.

bazar: Pazar

bazar: Şehirdeki zanaat ve ticaret merkezi. Farsça bazar.

bazubend: (pazubent): Farsça kol bağı. Bazu omuz ile irsek arası.

bazuka: Taşınabilen roket atar. İngilizce bazooka aslında bir nevi boru çalgısı.

becayiş: Tebdil karşılıklı yer değiştirme. Farsçada ba-ca yerine demektir. Beç: Viyana şehri. Macarca becs asıl anlamı bodrum.

bedava: Farsça badıhava. Bad rüzgâr. Yani hava ve rüzgâr. Parasız.

bedava: Farsça bad-ü-heva, bad= rüzgar heva= hava havadan, emek vermeden, hiç yoktan anlamına gelir.

begonya: Bir tür çiçek. Santa Domingo Adası valisi Michel Begon'un (1638-1710) adından.

bekâr: Arapça bekaret. Gençlik, tazelik, evlenmemiş olma hali. Bikr ilk doğan evlat. Genç kız. İşsiz güçsüz sözcüğüyle kontaminasyon görülür.

bela: Arapça bala felaket, büyük zarar.

belboy: Otelde oda hizmetçisi. İngilizce bel: zil, Boy: oğlan.

belde: Arapça balda.

Belgrad: Slavca. Bel: beyaz. Grad: şehir.

beli: Evet. Farsça bale.

bellemek: Farsça bel(kazma, çapa, bel) bel ile toprağı eşmek anlamında.

bellemek: Türkçede bel:im iz damga (iz bırakmak, belirti bırakmak, zihinde iz bırakmak)

ben: Farsça men(Türkçede m-b dönüşmesiyle ben)

bende: Farsça kul, köle.

bendeniz: Kulunuz

benek: Farsça ban(dane), ak-ek: küçültme eki. Banak: ufak, dane. (Clauson 1972 sahife 350)

beniz: Eski Türkçe' de mengiz(m-b dönüşmesiyle bengizbeniz)

bent: Farsça bend(bağ)

benzin: ilk evvel Samatra Endonezya'dan getirilen benzoe reçinesinden imal edildiği için bu adı almıştır. Türkçe'ye Almanca ve ya Rusça'dan geçmiştir.

beraber: Farsça beraber aslında göğüs göğüse anlamına gelir. (bar: göğüs.)

berber: İtalyanca barbiere.

bere: Fransızca bere şapka, dinimizde şapka giymek istemeyenler İslam buluşu sanarak bere giymeyi tercih etmişlerdir.

bereket: Arapça (bolluk)

bergamot: Fransızca bergamotte. İtalyanca Pero Bergamotto. Pero: armut. Bergama: İtalya'da bir şehir. Bergamo armudu.

berk: Öztürkçe sağlam güçlü.

beşe: Martın son 3 günü ve nisanın ilk 2 günü. Beşe baş ağadan esinlenme, Paşa sözcüğüyle aynı kökten öz Türkçe'dir.

beşik: Annelerin çocuğu uyutmak için pıs-pış, bıs-bış doğal yansıma sesinden.

besmele: Bi-ismi-ilahi. Arapça Allah'ın adıyla.

beste: Farsça Basta (bağlanmış), bir şarkının müzik unsurlarının bütünü.

beton: Fransızca beton, Latince bitumen. Çamur ile beton karışımı.

betonarme: Fransızca beton=beton, Arme=silahlanmış, teçhiz edilmiş, kuvvetlendirilmiş. Arme=silah.

bevliye: İdrar yolları hastalıkları (üroloji). Arapça bevl=sidik.

beyaban: Farsça çöl, düzlük.

beyan: Arapça kökenlidir. Arapça'daki anlamı: belagat ilminin edebi sanatları öğreten bölümü.

beyaz: Arapça (süt)

beygir: Farsça bâr:yük, gir:taşıyan(yük taşıyan)

beyhude: Farsça bi (olumsuzluk eki), hude (yararlı) beyhude=yararsız

beyin: Arapça ara, boşluk, iki nesnenin arasında kalan anlamındadır.

beynamaz: Binamaz Farsça bir olumsuzluk eki. (namazsız).

beynelmilel: Milletler arası, Arapça'da beyin değil dimağ denilir. Türkçe'de beyin anlam değişmesiyle kafatası arasındaki boşlukta arada bulunan anlamındadır.

Beyoğlu: Trabzon Fatih tarafından alınınca oranın hükümdarı Davit Komnenos ailesi istanbul'a getirildi. Oğlu Alexios Komnenos bu semte yerleştirildi. Bu yüzden Beyoğlu denildi.

beyt: Arapça çadır, ova, ev

bez: Arapçada bezz

bezelye: İtalyanca pisello. Bezik (pezik): Pancar yaprağı ve sapı (Türkçe). Bezir: Keten tohumu

bezirgan: Farsça bazergan. Bezl etmek: Bol bol ihsan etmek, vermek.(gönlümü bezlederim bir muhabbet kusa şarkısı Zeki Müren) Bezle: Nükte, espiri (Farsça).

bezzaz: Bez satan

biber: Ltince piperden

Bıç: Kesme.

Bıçak: Öz Türkçe.

bihude: Boşuna, işe yaramaz.

Bıldır: Türkçe geçen yıl.

bilezik: Türkçe bilek-yüzük

Bızdık: Ermenice çocuk.

boğaz: Boğum, boğum(gırtlağı oluşturan halkalardan dolayı)

bohça: Türkçe boğça, boğmaktan bogum boğan bağlanarak üst üste getirilen

bok: Boğum boğumdan dışkı anüsten çıkarken boğum boğum çıktığından aslı (boğ)dur.

bomba: Grekçe bombeo=gümbürdemek(doğal ses) anlamına gelir

bombardıman: Fransızca: bombardement (bomba atmak, topa tutmak) anlamına gelir.

boncuk: Öz Türkçe boyun sözcüğünden gelir. Boyuncuk(boncuk) boyuna takılan asça Türkçe'sinden Muncuk (b-m değişmesiyle)

boran: Moğolca fırtına anlamına gelir.

borani: Türkçe Buğra Han adından. Buğra Hanın en sevdiği yemek Buğra Hani den borani'ye dönüşmüştür. Bu yemek Türkler'e mahsus bir yemektir.

borç: soğd dilinde birinden geri verilmek üzere alınan şey anlamına gelir.

borozan: Boru (Grekçe poros) ile Farsça zen (çalmak) boru çalan anlamına gelir.

boş: Türkçe boşluk, yokluk anlamına gelir.

boşnak: Bosniak (Bosnali)

bostan: Farsça bu-buy=koku stan:yer, ülkeden kokulu çiçek ve bitkilerin olduğu yer anlamında

bot: Fransızca botte=çizme, potin:Fransızca bot=çizme in küçültme eki botin(potin) çizmecik, 1950-1960'lı yıllarda kısa çizmeye benzeyen ayakkabıya potin denirdi.

boykot: İngilizce boycott 19. asırda İrlanda'da ortakçıları sömüren Charles boycott adındaki bir çiftlik kahyasının isminden gelir.

boynuz: Boy atmak, uzamaktan, büyüyen, uzayan anlamına gelir. Moğolca müngüz den geldiği iddiası bence doğru değil,

boyunduruk: Öztürkçe boyuna takılan anlamına gelir.

boza: Farsça büze=darı ezmesi, darıdan yapılan bozayı 16. Yüzyıldü şeyhülislam Ebu Suud Efendi islam dinine aykırı diye yasaklamıştı.

bozkır: Öz Türkçe boz ve kırdan türemiştir.

bozlak: Eski Türkçe'de boz=bağırmak, ırlamaktan bağırararak yüksek sesle okunan ezgi anlamına gelir.

böbrek: Böğür (ek): böğürde(karın boşluğunda) olan anlamına gelir.

böğürtlen: Dikenleri ve çalılarıyla insanları bağırtan, böğürten anlamındadır. Isırgan (ısırmak) gibi böğürtlen ayrıca argoda kusmak anlamına gelir. (şişenin hepsini içme böğürtlen çıkarırsın sonra) (Pelit Defellioğlu, H.Aktunç)

bön: Eski Türkçe'de bün=sakat, eksikli, akıldan noksan anlamına gelir.

börek: Eski Türkçe'de burmak, burmaktan burulmuş sarılmış anlamına gelir.

bravo: İtalyanca asıl anlamı Brav=Cesur

briyantin: Fransızça briller=parlatmak, brille=parlak, briyantin=parlatıcı saçı parlatmak ve şekillendirmek için kullanılan güzel kokulu bir madde anlamına gelir.

bronşit: brenche (bronş) akciğer hava borucuklarına verilen ad, it=iltihap bronşit bronşların ihtihaplanması anlamına gelir.

brüt: Fransızca kabı veya ambalajı ile beraber tartılan net olmayan asıl kökü Latincedir. Brutus=kaba, sakil anlamına gelir.

bucak: Burç Türkçe kıyı, kenar, uç, bitim yeri anlamına gelir.

Bir kentin ucunda kenarındaki yerleşim birimi anlamına gelir. "Nahiye" de denir.

buçuk: Türkçe bıçmak, biçmek, kesmek, ortadan yarmak anlamındadır.

budak: Öz Türkçedir. (But: büyüme, gelişme anlamındadır)

Budak ağacın özellikle kesilen yerlerinden çıkan büyüyen çıkıntılar,

buğday: Moğolca Bogday dan dönüşmüştür.

buhar: Arapça tütme anlamına gelir.

buket: Fransızca bouguet

bulak: Eski türkçe de su kaynağı, su fışkıran yer.

bulgur: Rumca pligouri, farsça Bülgür

bulut: Bulmak, bulunmak, ortaya çıkmak, görünür hale gelmek, Kaşkarca ve Uygurca'da yazılı kaynaklarda bulut diye geçer.

bunamak: Moğolca munk (çok yaşlı dengesiz, kendisini bilmeyen anlamında).

burgaz: Rumca Purgaz= grekçe purgos=kale, korunak

burun: Eski Türkçe'de yüzün ortasındaki organ(çıkıntı) ismet Zeki Eyüpoğlu' Türk dilinin etimologi sözlüğünde' sözcüğün hint avrupa dili olduğunu iddia etmesine karşı

Andreas Tiesse 'tarihi ve etimolojik Türkçesi' lugatında kelimenin Türkçe olduğunu savunuyor.

buton: Fransızca düğme(asıl anlamı bouter=itmek) anlamına gelir.

buy: Donmak, donarak ölmek, buy ve buz sözcüklerinin ortak bu fiil kökünden türediği sanılmaktadır.

buzdağı: Türkçe buzdagı=yavru

büfe: Fransızca sofra takımlarının saklandığı dolap. Anlam değişmesiyle ayakta yenilecek şeylerin satıldığı yer olarak kullanılıyor.

bülbül: Farsça bülbül

büluğ: Arapça erişme, varma(buluğ) anlamına gelir.

büst: Fransızca buste (gövdenin üst yarısı) anlamına gelir.

büyü: Eski Türkçe'de bugü c)Nişanyan ise Farsça söxte veya sutte kelimelerinden (yanmak), yakmak fiilinden türetildiğini iddia etmektedir. Suzan-suzi sözcükleri yanmak, yakmak(yakan) anlamındadır. Mecazen derviş tarikat ehli (din uğruna yanmayı göze alan, gönlü yanan), bize göre sözcüğün aslı Yunancadır ve sophister=bilge'den alıntıdır.

caba: İtayanlanca giabba: karşılıksız anlamında Osmanlı devletinde toprağı olmayıp ticaretle uğraşanlardan alınan vergiye caba akçesi denilirdi.

cacık: ermenice “cacığ” den geçmiştir.

cadoloz: Farsça (Cadu=bü-yücü sihirbaz) loz eki uydurmadır. Fakat halk ağzında kullanılır. Çakaloz, kartoloz gibi.

cağaloğlu: 1596 da yapılan Haçova savaşı komutanı Sinan Paşa gayrimüslüm olması dolayısıyla halk tarafından Cıgalzade (cıgaloğlu) diye anılırdı.

caiz: Arapça cevaz geçerli, yapılması uygun anlamına gelir.

cambaz: aslı canbaz canını ortaya koyarak tehlikeli işler yapan anlamındadır.

camekan: Farsça Cam Kan, camla kaplı yer, vitrin anlamına gelir.

cami: Arapça cem olunan toplanılan yer,

can: Farsça can

canan: Farsça sevgili

cansiperane: Farsça can: can, siper:tepinmek, çiğnemek İsmet Zeki Eyüboğlu'nun etimoloji sözcüğünde cansiperane sözcüğündeki sipar siper olarak izah ediliyor fakat yanlıştır. Siper değil sipar'dır ve anlamları tamamen farklıdır. Bu husus Andreas Tietze'nin sözlüğünde açıkça izah edilmiştir.

casus: Arapça casus

caymak: Öz Türkçe çavmak, çoymak=yöndeğiştirmek anlamına gelir.

cazgır: Farsça şadgur, şad=kuşak, gir=tutan, kuşak tutan pehlivanları tutarak halka tanıtan anlamına gelir.

cedid: Arapça yeni (sahrayı cedid, nizamı cedid)

cehennem: İbranice Kudüs yakınlarında ilk çağda kurban edilecek suçluların atıldığı yakıcı sıcaklarıyla ünlü HİNNOV çukuru (gehinnum).

celep: Arapça koyun, keçi, sığır anlamına gelir.

cemre: Arapça aşırı sıcak akar halindeki kömür,

cendere: Farsça sıkıştırma, basınç

ceneviz: Cenova cumhuriyetinin osmanlıdaki adı

cenk: Farsça ceng(savaş)

cennet: Arapça anlamı "bahçe" mecazi anlamı çok güzel yer.

cerbeze: Arapça carbaza kurnazlık hilekarlık (cerbeze)

ceride: Arapça carida gazete (ceride-i-havadis)

ceriha: Arapça yara. Cerrah ve cerehat de aynı (crh) kökünden gelir.

cerrah: Arapça yarayla uğraşan yaralılara yardım eden.

cevher: Arapça Cavhar maden filizi

ceviz: Arapca cavz:sert kabuklu yemiş

cezhe: Arapça aşırı derecede coşup kendin geçme anlamına gelir.

cıbıl: Türkçe çıplak, tüysüz, yoksul

cığız: oyun bozan, mızıkçı (Kürtçedir)

cılga: Kırgızca ve tatarca patika yol

cıngar-çingar: Yunanca çingradan, başka bir sav'a göre cingeneceden Türk argosuna girmiştir. (Kostav 1974 sahife 58) Çıngıl(cıngıl): Çingenece üzüm salkımındaki küçük salkımcık.

cımbız: Yunanca cimbiziden olanmıştır. (cimpidis)küçük kanca anlamında

cıvık: Türkçe ıslak yapışkan, bulaşık

cibilliyet: Arapça yaradılış, tabiat, huy

cilve: Farsça Cilva: naz, kırıtma

cimcime: Türkçe ufak tefek anlamına gelir

ciğer: Farsça cigar, farsçada daha çok karaciğer anlamında kullanılır.

cingan: Anadolu'da çingene yerine kullanılır.

cinnet: Arapça asıl anlamı bir cinin etkisine tahakkümüne girmek anlamına gelir.

ciro: Latince asıl anlamı daire; bir çekin imzalanarak başkasına devredilmesi

civa: Farsça civa

cokey: İngilizce Jockey asıl anlamı delikanlı, uşak

cülus: padişahın tahta çıkması, merasimi arapça (cls) kökünden oturma anlamındadır

cüzdan: Farsça eskiden çocuklar okula giderken kuranın bir cüzünü koymak için süslü bir çanta taşırlardı. Buna cüzdan denilirdi. Farsça cüz+dan(koruyan muhafaza eden) anlamına gelir.

çaba: Öz Türkçe doğal Çap çap sesinden suda yüzerken çıkan doğal sesden türemiştir. Boğulmaktan kurtulmak için suya çap çap vurmak suretiyle çıkarılan doğal ses, çabalamak aynı doğal sesten türemiştir.

çabuk: Farsça çapuk=ivedi, hızlı

çaçaron: Latince Çiçero (ünlü bilgin Çiçero'dan) kekeme olan çiçero kekemelikten kurtulmak için diline taş koyarak ıssız yerlerde konuşmaya çabalarmış.

çadır: aslen Sanskritse Çattra=güneş şemsiyesi sözcüğünden Farsçaya çadar olarak geçmiş Türkçesi otağdır. Latince: Cidar, Grekçe: kitarıs

çağ: Uygurca Çak=zaman, devir İsmet Zeki Eyüboğlu etimoloji sözlüğünde Çince tsa (çay=yıl)dan geldiğini söylese de Andreas Tietze sözcüğün Türkçe olduğunu açıklamaktadır.

çağırmak: Öz Türkçe'de çağ doğal sesinden ırmağın ve akan suyun çağlaması gibi ses çıkararak birine seslenmek çağlayan da aynı çağ sesinden gelir.

çakal: Farsça şegal Almanca schakal Fransızca chacal Farsca Hint Avrupa dilleri grubundan olduğu için sözcükler hemen hemen aynıdır.

çamaşır: Farsça camesuy (came:giysi suy=yıkamak) Türkçe'ye anlam değişmesi ve genişlemesiyle giysi olarak geçmiştir.

çamur: Moğolca şabor Türk dilinde b-m dönüşmesi olağandır. Anadolu Türkçesinde (b) Azeri Türkçesinde (m) kullanılır (men - ben)

çan: öz Türkçe çan-çun çang doğal sesinden gelir.

çanak: İsmet Zeki Eyuboğlu Farsça Çanağdan geldiğini söylese de Tietze öz Türkçe olduğunu savunuyor.

çanta Moğolca cuntay=yünden örülmüş torba Türkçe de "c" sesi ile başlayan kelime olmadığından Anadolu Türkçe'sinde cente(çanta) diye söylenir.

çapa: İtalyanca zappa rumca tsapi(çapa) dan gelir.

çapkın: Türkçe çapmak, koşmak, arkasından gitmek anlamına gelir.

çardak: Farsça çar=dört(4) tak=direk çartak=dörtdirek

çare: Farsça çare=yol çıkar yol,

çarık: Farsça çarığ(sığır yününden yapılan ayakkabı)

çark: Sanskritçe Çakra'dan Farsça'ya oradan da Türkçe'ye geçmiştir. Hint Avrupa dillerinde müşterektir. Grekçe: Krikhas, Latince circa,circus, tekerlek, çark anlamındadır.

çarmıh: Farsça Çar=dört mıh=çivi(isa iki eli iki ayağı dört çivi ile bir ağaca çakılmıştır.

çarşaf: Farsça Çader=örtü seb=gece çader-i-seb=gece örtüsü

çarşanba: Farsça cehar senbe=dördüncü gün

çarşı: Farsça çar=dört su=yan= dörtyanı açık satış yerlerine verilen ad.

çavdar: 13. yüzyılda Ankara-Eskişehir arasında yaşayan çavdar tatarları denilen bir topluluğun önderinin adıdır. Bu topluluk bu bitkiyi Anadolu'ya getirdiği için çavdar denilmiştir. Nasıl ki mısır bitkisi Türkiye'ye mısırdan getirildiği için bu ismi almışsa çavdarında hikayesi budur.

çay: Çince çai'den gelir

çayır: Çay (ırmaktan küçük akar su) otlak. Öz Türkçedir
çaykara: Öz Türkçe doğal ses (çağlamaktan)

çehre: Farsça çihre=yüz surat

çek: Fransızca cheque, Almanca scheck, Türkçeye yine Hint Avrupa dili olan Farsçadan geçti= alışverişte geçen yazılı belge.

çeki: çekmekten öz Türkçe (kaç kilo çekiyorsun

çekiç: Farsça "çekiç"ten geldiği söylenilse de Andreas Tietzeçak-mak fiilinden çak+üç (çakmaya yarayan alet) geldiğini ve Türkçe kökenli olduğunu söylüyor.

çekirdek: Türkçe çekmek kökünden (ağırlık bakımından) iki dirhem bir çekirdek deyimindeki çekirdek yemişin çiğitinin aynı ağırlıkta olmasındandır.

çekmece: Öz Türkçe çekmek fiilinden türetilmiş, çekilerek açılan anlamına gelir.

çelebi: Latince cealebs evlenmemiş yalnız yaşayan erkek anlamına gelir ve anlam değişmesiyle efendi anlamında kullanılır. Tanrı anlamına gelen çelapla eş kökenlidir (çalap).

çeleng: Farsça çeleng=başa takılan süslü sorguç

çember: Farsça çanbar (çambar)

çemen: çayır çimen anlamına gelen bu sözcük Farsça çayırmera, bahçe anlamına gelir.

çemenzar: Farsça çayırlık kır anlamındadır. Farsça'da zar eki birşeyin çok bulunduğu yer alamındadır. gülzar= gülün çok olduğu yer lalezar=lalenin çok olduğu yer lale bahçesi anlamına gelir.

çene: Farsça çeneden çene, Almanca=kin, İngilizce: ctain, Latince:gena grekçe, genüs bu benzeyiş sözcüğü Hint Avrupa dillerinden olduğunu gösterir.

çengel: Farsça Çangelden alıntı olup kıvırcık saç anlamına gelir.

çengi: Fasçadır çenk denen çalgıyı çalan kimse anlamındadır.

çerçeve: Farsça Çar=4 Çuha=çuhuk, çarçuba=4 çubuk anlamındadır

çerçi: Moğolca car=haber carci(çerçiye dönüşmüş) Moğolca'dan Farsça'ya oradan Türkçe'ye geçtiği söylensede Orta Asya Türkçesi'nde çert=ufak parça, kırıntı anlamındadır ve çerta küçük şeyler satan anlamına gelir. Bence bu izah daha doğrudur. (andreas Tiete) çeri: asker-ordu anlamındadır. Öz Türkçedir aslı çerigdir.

çermik: Ermenice cermuk'tan alınmıştır.

çeşme: Farsça çeşm=göz çeşme suyun gözü, göze de denilir.

çete: Slav dillerinde ceta eşkıya, soyguncu anlamındadır. Sırpça ve Hırvatça'dan Türkçe'ye geçmiştir.

çeyiz: Arapça cihazdan çevrilmiştir.

çeyrek: Çar (cihar)+yek=ı den dörtte bir anlamında

çıban: öz Türkçedir aslı çibıkhandır.

çıgır: öz Türkçedir patika anlamına gelir.

çılbır: Yoğurtlu yumurta yemeğidir. Andres tietze 'etimoloji sözcüğü' kelimenin aslının eski bir bosna kaynağına göre

Farsça cumbul=dilenci olduğunu dolayısıyla kapıya gelen dilenciye kolayca hazırlanıp verilen yemek olduğunu yazıyor.

çılgın: Öz Türkçedir, çıl=delirmek gın eki yorgun dargın bıkkından olduğu gibi

çımağcı: İtalyanca cima=halat ucu

çınar: Farsça çanardan alıntı

çıra: Farsça cırak-çerat=ışıklık-lamba anlamındadır. Eski çağlarda yakılan odundan aydınlatma aracı olarak kullanılırdı.

çiçek: Öz Türkçe (aslı çeçek)

çiftlik: Türkçedir. Bir çift öküzle sürülebilecek arazi anlamındadır.

çigan: Fransızca=tzigane=çingene müziği

çile: dervişlerin kapanıp yarı aç, yarı tok ibadekle geçirdiği kırk gün Farsça çilla=kırk

çilingir: Farsça cilanger denir, döven anlamındadır.

çini: Farsçadan Türkçe'ye geçmiştir. Çin'de yapılan anlamındadır.

çirkef: Farsça cirk=pis çirkin ile ab=su dan

çoban: Farsça çopan/çoban Muhtemelen Türkçe'ye geçmiştir.

çorba: Farsça şorba'dan alınmıştır

çöl: Farsça çul=Kumluk(İsmet Zeki Eyüboğlu) Tietze Moğolca alıntı olduğunu söylüyor

çöp: Öz Türkçe aslı çöb.

çul: Arapça (cul) dan geçmiştir. At örtüsü anlamındadır.

çuvaldız: Farsça çuvalduz=cuval diken anlamındadır.

dadı: Farsça dada-dödü=çocuk bakıcısından

dağ: Çince tai (tay-dağ)

dağarcık: Farsca tagar (torba Türkçe küçültme eki cık ile torbacık küçük torba anlamıda

dahi: Arapça deha sahibi (deha: yüksek, yüksek yetenek) **daktilo**: Grekçe daktilos=parmak. Parmakla kullanılan alet anlamına gelir.

dalak: dalmak, derine dalmaktan derinden içerde olan organ anlamındadır.

dalavere: İtalyanca alışveriş anlamına gelen ildare ve laverede-n değişerek dalavere olmuştur.

dam: Sanskritçe tama=duvar Latince domus Grekçe=dema (ev-çatı) Rusça dam Fransızca dome İspanyolca domo Turkçe'ye muhtemelen Rumlar'dan (doma) geçti.

damacana: İtalyanca hasır örtülü büyük şişe anlamında gelen damagianeden alınmıştır.

damak: Öz Türkçedir. Aslı tamgak (damlamak'dan)

damga: Türkçe tamgurmak=yaktırmaktan (damganın kızgın demirle yakarak yapılmasından)

dânâ: Çok bilgili çok okumuş kültürlü anlamındadır ve Farsçadır.

dana: Öz Türkçe aslı tanadır. Andreas Titze eski Farsça'da deaenu=inek sözcüğünden alındığını söylese de diğer kaynaklar öz Türkçe tana'dan geldiğini doğrulamaktadır.

dantel: Fransızca dent=diş elle=küçültme eki dantel=dişcik anlamında esasen dantel denilen örgü çeşidi de dişcikler şeklindedir. Dantela da denir. (örneğin: dantela gibi işlemek)

dar: Eski Türkçe'de tar=geniş olmayan-sıkı anlamındadır.

dâr: ölüm cezasında kullanılan darağacı anlamındaki dâr Farsça kökenlidir ve asıl anlamı ağaç, kiriş, tahtadır. Dâr: ev

hane anlamına gelen dâr (dâr-ı-dünya, dar-ıbeka) ise Arapça kökenlidir ve ev anlamındadır.

Daraça (tarasa veya teras); İltalyanca terazzo-terazzo=bir binanın damında çevresi ve üstü açık yer anlamındadır.

darbimesel: Atasözü Farsça zarb-i-masal z harfi ile d harfi Arapça'da fazıl-fadıl-da olduğu gibi değişik okunabilir.

darbuka: darbe (vurmak) vurularak çalınan çalgı.

darçın(tarçın): Farsça: dar-çini=dâr=ağaç ile çini Çin'e ait Çin'den gelen ağaç (bitki) anlamında

darı: Eski Türkçe'de tarığ: hububat anlamındadır. Hititçe'de taru=bitki ağaç anlamına gelir. Belki de Türkçe'ye Hititçe'den geçmiştir. (ismet Zeki Eyüboğlu) Türk dilinin etimolojisi sayfa 168.

darp(darb) Arapça darb-darbe=vurmak dövmekten darphane de aynı kökten gelir.

darülaceze:Arapça dar_eve acese=acizler

darülbedayi: Arapça dâr=ev bedia=bediala=güzellikler, enfes sanatlar. İstanbul şehir tiyatrolarının eski ismidir.

darülfünun: dar=ev fünun=fenler İstanbul Üniversitesi'nin eski ismidir.

darülhadis: hadis eğitimi veren medrese Arapça dâr=ev
darülharp: "gayrimüslimlerin idaresindeki memleketler"
darül-islam: islam idaresindeki ülkeler

darülmülk: dar=ev mülk=memleket, ülke özel anlamıyla hükümdarlık anlaşılır. Darülmülk=payitaht (başkent) demektir.

darülmusiki: Arapça dar=ev musiki=musiki. Konservatuarın eski adı.

darüssade: Osmanlı padişah sarayı, Osmanlı payitahtı anlamlarında kullanılırdı. dâr=ev saade:saadet, mutluluk

daruşşafaka: dar=ev şafaka=şefkat daruşşafaka ilk kurulduğunda ismi darüleytam=yetimler evi idi.

dastar: Baş örtüsü, sofra örtüsü anlamında kullanılır. Farsça dastar'dan veya ermenice dastaragdan alınmış olabilir.

daşak(taşak): haya Türkçe taş'tan taş gibi sert ve yuvarlak olmasından ak eki Türkçe'de çift organlar ve üyeler için kullanılan bir ektir. Ayak, bacak, yanak, dudak gibi

daussıla: Arapça'da=hastalık (sıla=memleket) daüssıla memleket hasreti anlamındadır.

dava: Arapça iddiadan gelir. İleri sürülen fikir (d-w) kökünden

davar: eski Türkçe'de tavar=koyun, keçi

dayı: Türkçe güvenilecek dayanılacak kimse (dayanmak) anlamındadır.

dazlak: eski Türkçe'de daz=çıplak saçsız

debdebe: Şatafat ihtişamı Farsça "dabdaba" dan alınmıştır. Arapça anlamı ise "ayak patırtısı gürültüsü" demektir. Muhtemelen Farsça'ya Arapça' dan geçmiştir.

debi: Fransızca debit bir akarsuyun saniyede geçen su hacmi

debil: bir nevi gerizekalı Fransızca:debile

deccal: yalancı mesih Arapça daccal'den suryanice deccall
dedektif: Fransızca:dedective'den alınmıştır.

defans : savunma Fransızca defanse

defile: Fransızca la defile'den gelir

define: Arapça defn (defin) den (gömmek)gömülmüş para
defter: Arapça daftar eski Yunanca difteri=üzerine yazı yazılmış meşin veya deri parçası anlamındadır. Muhtemelen

araplarda Yunanca'dan almışlardır. (Andreas Tietze: tarihi ve etimolojik lugat sayfa 575)

değnek: Yunanca dekaniki=ince sopa bostan'dan (Tietze: sayfa 577)

dekad: Fransızca decade=on senelik zaman parçası eski Yunanca deka=on , Fransızca'ya Yunanca'dan geçmiştir. Eskiden kiliselerin sorumlusuna rektör 10 papazdan sorumlu kişiye de onbaşı anlamına gelen dekan denirdi.

dekar: Fransızca decare eski Yunanca deca=on ar 10m2 Fransızca'ya Yunanca'dan geçmiştir.

dekatlon: Fransızcadan geçmiştir(decathlon) fakat aslı Yunancadır. deka=on, atlon=yarışma onlu yarışma anlamındadır.

deklarasyon: Fransızca declaration=bildirme ilan etme aydınlatma fakat sözcüğün aslı Latince declaretio dur.

dekor: Fransızca de'cor=sahne düzenlenişi, süslenişi demektir. Fakat kelime Fransızca'ya Latince'den decor=süs kökünden geçmiştir.

delalet: yol gösterme, kılavuzluk etme Arapça dalala kökünden gelmektedir.

delege: temsilci, Fransızca delegue'den osmanlıcası(arapçası) murahhastır.

deli: Türkçe delü, Anadolu Türkçesi'nde delü kullanılır.
delik: Türkçe delmek fiilinden, Anadolu'da delük diye kullanılır ve doğrusu budur.

delil: emare, inandırıcı, nişan Arapça (dalil) den delil ayrıca yine Arapça kılavuz anlamınada gelir.

dellak (tellak): Arapça dallak'tan asıl anlamı oğuşturan (masaj yapan) demektir.

dellal (Tellal): Arapça çığırtkan, münadi

dem: Arapça kan anlamındadır(kadından aybaşında gelen kan) dem Farsça içki demlenmek=içki içmek

dem:Farsça zaman an anlamındadır(geçti o demler..)

demin: Eski Türkçe temin (çok yakında biraz önce)

demir: eski Türkçe aslı temirdir. T-D değişmesiyle demir, Demirhindi: damarhindi de demir Arapça tamr=hurma hindi, hind hurması anlamına gelir. Bilimsel adıda Arapça'dan alınarak tamarındus indica olarak bilinir

demode: Fransızca demode modası geçmiş anlamında

demografi: Fransızca demographie=nüfus bilim eski Yunanca'da demos:halk, grati=yazmak

demokrasi: Fransızca democracie aslı Yunanca'dan

alınmıştır. Demos: halk, kratein:hüküm sürmek

denaet: Arapça Namertlik kahpelik(dana kökünden) **deng**(denge) aynı ağırlıktan olan cince teng'den geldiği savına karşılık Farsça dang (aynı anlamda) sözcüğünden geldiği de iddia edilmektedir. Meninski ise türkçe tek (biricik) kelimesinden geldiğini savunmaktadır.

deniz: eski Türkçe teniz sözcüğünden gelir

deodorant: Fransızca deodorant, Latince'de=gideren oder=koku=koku gideren

deontoloji: insaniyet görevleri bilgisi, Fransızca diontologie, Yunanca deont: zorunlu mecburi logos: söz haber anlamına gelir (Andreas Tietze).

depar: yola çıkış, kalkış (Osmanlıca: azimet) Fransızca depart. Fransızca de: ayrılmak part: gitmek

depo: Fransızca depot bir şeyleri muhafaza etmek için ayrılmış oda, hina vs.

depozito: sünger avcılığı tabirlerindendir. Dalgıçların o gün topladıkları süngerleri bıraktıkları yük teknesine depozito teknesi derlerdi. Latince depositum: konulmuş yatırılmış anlamındadır.

deprem: eski Türkçe'de tepre: sarsmak sallamak (clauson 1972)

depreş-tepres (mek): eski Türkçe kımıldanmak harekete geçmek, silkmek, sallamak (misal:derdim depreşti) depret-tepret de aynı anlamdadır.

depresyon: marazi bir vurdum duymazlık ve ümitsizlik hali, Fransızca'dan alınmıştır. (depression) aslı Latincedir. De: aşağı premere: bastırmak

depük-tepük: tekmeleme tekme (Anadolu'nun bazı yerlerinde dekmük şeklinde de kullanlır)

derbeder: Farsca dar: kapı kapıkapı dolaşan, işsiz güçsüz
derbent: Farsça darband dar: kapı band:bağlayan bir dağ geçişini koruyan kale anlamındadır.

derdest: Farsça dest: el dardest: ele geçirmek

dere: Farsça iki dağ arasındaki daryer, suların aktığı oylum. Kelimenin aslı Sanskritçe "dara" dır.

derece: Arapça aşama, basamak

dergâh: Farsça dar: kapı gah: Yer büyük kapı cümle kapısı anlamında.

dergi:Türkçe termek, dermekten derilmiş toplanmış anlamında

deri: öz Türkçe aslı teri

derman: ilaç, çare Farsça darman'dan Türçkçe'si: ot, Arapça'sı: ilaç Moğolca'sı: em

dernek: öz Türkçe terinmek: toplanmak, toplantı yeri anlamındadır.

ders: Arapça dars

derviş: Farsça fakir, dilenci

derya : Farsça darya: deniz

deşarj: Fransızca decharge: dışarı akma, boşalma

deşifre: Fransızca dechiffrer; şifreli bir yazıyı çözme

desise: Arapça dasisa:entrika anlamına gelir.

despot: Bizans imparatorlarının bazı kimselere verdiği bir Unvan: müstebit diktatör, Balkanlarda eskiden dazi müstakil prenslerede despot denilirdi. Ayrıca Rum ortadoks kiliselerinde piskopos ve metropolitlere de bu Unvan verilirdi. Despot kelimesi türkçeye geçmiştir. Dest=el erre=bıçkı el bıçkısı

destan: Farsça dâstân:kahramanlık öyküsü anlatan uzun şiir,

deste: Farsça dast(dest): el bir avuç dolusu anlamındadır.

destek: Dayanak: Farsça dastok sopanın elle tutulan sapı dast(dest) el ak: küçültme eki

destere(testere): kesme aleti, Farsça dastara, dast:el ara: testere anlamındadır. (Andreas Tietze)

desti(testi): dast: el testi: elle taşınan el yeri bulunan su kabı

determinizm:Fransızca determinisme: tarihte her durumu önceden beklenebilen başka bir durumun takip edeceği kanaati (determiner fiili Fransızca :önceden belirlemek tayin etmek)

dev: Farsça div.

deve: eski Türkçe'de teve Moğolca'dan Türkçe'ye (devey) geçtiği de iddia edilir (doer Fer)

devlet: Talih, mutluluk (Arapça davla) ayrıca memleket anlamı var

devran: feleğin dönmesi zaman, çağ deveran kelimesinin varyantı Farsça davran (Andreas Tietze).

dırabzan (Tırabzan): Farsça darabzin

dırahşan: parlak Farsça duruhşan (duruhş:şimşek)

dışarı: eski Türkçede :daşgaru taş: dış

dibek(divek): büyük havan H.Eren'e göre aslı dövek dövmek fiilinden gelir.

didon: Fransızca guidon halk ağzında didon olarak kullanılır (bisikletin direksiyonu).

difteri: bulaşıcı bir çocuk hastalığı yunanca diftera:meşin parçası (Defter arapçadır.yunanca difteriden alınmıştır).

Diğer adları:*Ab-ı zındegani, ab-ı hızır ve ab-ı cavidani, Öz Türkçesi:Bengisu*

dikiz(argo): gözetleme (çingenece) romence gözetleme dikava fiilinden

diksiyon: Fransızca:diction Latince kökenlidir. Dictio: konuşma anlamındadır.

dikte: yazdırma(fransızca dikte) yazdırmak için söyleme (dicte)

dilhûn: çok üzgün dil: gönül hûn:kan, Farsça kalbi kan ağlayan

dinamik: canlı Fransızca dinamique

dinamit: Fransızca dynamite

dinç: Türkçe tın:dinlenmek fiilinden iyi dinlenmiş nç eki az kullanılan bir ek olup sıfat yapmak için kullanılır. Gülünç kıskanç gibi.

dirgen:(digren de denir) Yunanca dikrani

disiplin: Fransızca discipline yüksek tahsil bölümü zapturapt
divar:(duvar) Farsça divar

diyet: Arapça diya öldüren veya yaralayanın mağdura ödemeye mecbur olduğu para

diyet: Yemek kaideleri, Fransızca diete

dizayn: model üslup İngilizce design Dizdar: Farsça kale kumandanı

dkika: dikkat (incelik) süzülmüşlük, arınmışlık dan gelir dakik sözcüğünde ince-pırılpırıl arınmış anlamındadır. Anlam genişlemesiyle zamanın süzülmüş, arınmış bir parçası anlamı kazanmıştır.

doçent: Üniversite hocası almanca dozent Latince docens: ögreten doktor: latince doctor: ögeten fransızca

docteur: hekim

dolap:(dolab) hile düzen Farsça dolab: hile düzen Farsça dolab mobilya anlamındaki dolap da Farsça dolab olarak (b) ile sonlanır.

domino(domina-domine): bilinen oyun Fransızca dominos
döpiyes: ceket ve etek kadın giysisi deu: iki piece: parça

drahoma: Yunanca trahoma Ortadokslar'da çeyiz

duayen: kordiplomatihte en kıdemli düplomat Fransızca: doyen

duble :Fransızca double: iki kat çift iki kat içki alan kap

duzine: on iki tanelik takım İtalyanca dozzina

düğme: öz Türkçe tügme

ebe: Japonca ubadan Asya Türkçesi'ne telaffuz değişmesiyle (apa,aba, ebe) anne, büyükanne anlamındadır, doğumu eskiden yaşlı kadınlar (nineler)yaptırdığı için sonradan meslek adına dönüşmüştür.

ebekuşağı: Anadoluda ebemkuşağı denilir. Yaşlı kadınların renkli kuşaklarına benzetilerek bu ad verilmiştir. Osmanlıcası: alaim-i-sema Farsça'sı tiraje, Fransızca arc-en-ciel(arkansiel), öz Türkçe'si Gökkuşağı

ebleh: Arapça ablah: akılsız

ebr: Bulut (farsça)

ebru: Farsça abru: kaş (siyah ebruların duruben çatma) ebru: boyalarla su yüzeyinde yapılan bir sanat türü, bazı dilciler su yüzündeki görüntülerin buluta benzmesinden ötürü ebr:bulut'tan geldiğini söyleselerde (nişanyan) bazıları ise ab:su rû:yüz sözcüklerinden su yüzeyinde yapılan anlamında abru:ebru diye izah etmektedirler. İkinci izah daha makuldür.

ecdat: ced:ata sözcüğünün çoğulu Arapça: atalar, dedeler.

ece: Moğolca ece kraliçeden geldiği iddiasına karşın öz Türkçe ece: abla büyük kız kardeşden gelmiş olması daha doğrudur.

eczane: ecza: cüz'ün çoğulu cüz: küçük parça, eskiden eczanelerde ilaçlar bir çok cüzi maddeler birleştirilerek yapıldığından bu ad verilmiştir.

ede: büyük erkek kardeş, agabey öz Türkçedir. Bazı yerlerde dede anlamında kullanılır, (ece-abla) kelimesine yakındır.

edebiyat: Arapça edeb: terbiye kabalıktan kaçmak edebiyat: terbiyeli konuşma ve yazma anlamındadır.

edevat: Arapça adavat; âdâ'nın çoğulu gerekli şeler, lüzumlu ev aletleri,

edirne: Yunanca Adrianapolis=hadrianın şehri

editör: Fransızca editeur kitap veya gazete bastıran

edremit: Yunanca Adramiti Balıkesir'in ilçesi Yunanca atramitos=korkusuz

esrar: Arapça sır sözcüğünün çoğuludur. Esrar: haşhaş, müskiraş keyif verici muhtemelen içenleri sırlarla dolu başka bir aleme götürdüğü için anlam kaymasıyla esrar denilmiştir. Arapçadır.

efe: efendi kelimesinin kısaltılmışı efendi de Yunancadır, etfendor (avtentis)

efemine: Fransızca effemine: kadınsı, kadın gibi hanım evladı anlamına gelir (femme=kadın)

efkâr: Arapça fikirler anlam değişmesiyle üzüntü anlamına gelir.

efsane: Farsça afsana mitolojik hikaye, masal

eğer: Farsça agar: gar şayet anlamında Osmanlıca da ger: eger diye kullanılır (ger murad eylerse mevla).

egoist: hodbin-bencil Fransızca egoiste

egoizm: Fransızca egoiste yunanca ego:ben

egridir/eğirdir: İsparta'nın ilçesi Yunanca Akroterin dönüşümle Akroter-Ekroter eğridir.

egzema: Fransızca eczema bir deri hastalığı

egzersiz: Fransızca exercise asıl orijini Latincedir. Exercitum: askeri talim

egzistansiyalizm: 20.asırda ortaya çıkmış bir felsefi düşünüş varoluşçuluk, Fransızca existence: var olma

egzotik:uzaktan dışarıdan getirilmiş dolayısıyla cazip Fransızca exotique Fransızcaya da Yunanca'dan geçmiştir. Yunanca eksotikos: harici memleket haricine alt Ege (iye:öz(eski) Türkçe:eke egzoz/egzost:otomobilcilikte motorun gazını dışarı atan boru ingilizce: exhaust egzoz sözcüğü-

nün asıl kökeni Latincedir. Ex:dışarı ve haurire: emmek bize İngilizce'den geçti

ehram: Mısır firavunlarının mezarları Arapça'sı ahram:haramın çoğulu

ejderha: Farsça asdar, ajdarha: yılanımsı canavar

ekinoks: Fransızca eguinox:gün-gece eşitliği aslı Latincedir.

Aeguus:eşit not:gece

ekip: takım Fransızcadan alıntı equipe

ekol: Fransızcı ecole

ekonomi:Fransızca economie, Yunanca oykonomiaoikos:ev ve nomos kural karide

ekose: Fransızca ecossais kareli kumaş asıl anlamı ise iskoçyalı demektir.

ekper: bilirkişi uzman Fransızcaya expert esası Latince expertus: tecrübeli, vakıf

eksantrik/eksantrik: Fransızca excentrique: delişmen, zıpır anlamına gelir.

ekselans:diplomaside kullanılan yüksek rütbe ve hitap şekli esas manası ise Latince ekselantia (excellantia) yücelik Türkçe'ye Fransızca'dan (excellance)geçmiştir.

ekseriya(**ekseri**):Farsça aksariya: çoğunlukla Arapça aktariya Farsça'ya Arapça'dan Türkçe'ye Farsça'dan geçmiştir.

ekşi: eski Türkçe'de ekşig

eksvatör: kazma makinası Fransızca excavateur aslı Latince excavare oymak fiilinden gelir.

el: vücut parçası eki türkçede elig

elbise: Arapça libas: giysi kelimesinin çoğulu

el-cezire:Fırat ile dicle arasındaki saha arapça cezire: ada

elçi: Devletin resmi temsilcisi aslı Moğolcadır. Moğolca'dan Farsça'ya Farsça'dan Türkçe'ye geçmiştir.

eldiven/Eldüven: Farsça dastuvan(destuvan)dast/dest:el el giysisi dast yerine el kelimesi konarak Farsça, Türkçe karışımı bir sözcük yaratılmış

eleğim sağma/alaim-i-sema: ebem kuşağı-gök kuşağı arapçadır. Alaimussema alaim:alametler:belirtiler sema:gökyüzü Farsçası:tiraje Fransızcası arc-en-ciel (arkan siel)

elek: Eleme aleti, eski Türkçesi elgeç

eleman: Fransızca element kalifiye işçi, uzman

elips: Fransızca ellipse

elli: Eski (öz) Türkçede ellig

elmas: kıymetli taş arapça aslı almas, Farsçası eimas, Yunancası adamas:yenilmez hükmedilmez

elvan: Arapça levn:renk, elvan renkler

elzem: mutlaka lazım, lazım sıfatını komperatif veya superlatif hali (Arapça'sı alzam)

em: ilaç, merhem: emmek fiiliyle bağlantılıdır. İlacın ağız yoluyla emilerek alınmasından eskiden orta asya ve Anadolu türklerinde büyü veya çare için kullanılan kokulu otlara em denilirdi.

em'a: iç organlar barsaklar anatomi tanımıdır. Arapça aslı am'a

emanet: Arapça kökenlidir. Güven sadakat anlamındadır. (emin'DEN)

emare: Arapça amara nişan, iz, ipucu

emaret: Arapça imara emirlik beylik

emaye: Fransızca email erimiş camdan yapılan cila anlamına gelir, emaye tencere ve tabak için kullanılır.

emek: eski Orta Asya Türkçesi'nde emgek:zahmet, ıstırap, ağrı, sızı, çaba anlamındadır. (clausen1972)

emekdar: Emek Türkçedir, dar: Farsça malik olan, emek sahibi anlamındadır.

emel: Arapça istek: gerçekleşmesi zamana bağlı istek

emik: Türkçe ağızlık(emmekten) eski türkçede emig: meme başı (Clausen 1972)

emikdaş: Süt kardeş (clausen 1972)R Dankoff'a göre emildaş da süt kardeş yine emmek fiilinden

emir: Arapça hükümdar: emir vermekten

emirber: emir Arapça ber(bar): Farsça taşıyan emirer de denir er: er rütbesindeki asker: Türkçe

emlak: Arapça mülkün çoğulu

emperyalist: Fransızca imperialiste (empereur:imparator)

Latince kökenlidir. emparare: emretmek

empoze: zorla kabul ettirmek, Fransızcadır. İmposer

emrivaki: oldu bitti aslında tanzimat dönemine ait bir icattır. Fransızca fait accommpli tabirinden ilham alan batı hayranı jöntürklerin türkçeye soktuğu bir sözdür.

emsal: Arapça misalin çoğulu

emtia: Arapça: mobilya, kullanılan eşya anlamına gelen mata sözcüğünün çoğulu

emval-ı-metruke: terkedilmiş mallar ermeni tehcirinden sonra onların bıraktıkları mallar için kullanılmıştır.

enayi: Farsça saf, bön kendini bilmez,

enbiya: Arapça nebi: peygamberin çoğulu peygamberler anlamına gelir.

encam: Farsça son, bitiş anlamında: (tanrı encamımızı hayırlar etsin)

encir/incir: Farsça bildiğimiz incir meyvası

encümen: heyet grup Farsçadır. Komik, komisyon anlamında da kullanılıyor.

endam: Farsça vücut boy pos

endaze: Farsça 65 cmlik uzunluk ölçüsü

endebaş: Anadolu'da (sivas yöresinde) sersem akılsız baş anlamında kullanılır, ende: eski Türkçe'de ende muhtemelen sersem anlamındadır(şüpheli) (Andreas Tietze tarihi ve etimolojik türkçe sözlük)

endeks/indeks: Fihris Fransızca'dan geçmiştir. Latince kökenlidir. Asıl anlamı ihbarcı, hain casus

ender: Çok nadir Arapça andar, nadir sıfatının komparatif hali,

enderun: Osmanlı sarayının idari teşkilatı Farsça andarun içerisi, dahili

endi: evvelki gün anlamında yunanca (Rumca) kökenlidir. Rumca antimera'dan anti: evvelki, diğer imera:gün

endişe: Farsça andişa

endüstri: Fransızca industrie

enerji: Fransızca enegie

enfarktüs: Fransızca infarctus'ten alınmıştır. Aslı Latince infarctus:tıkanmış

enfes: çok güzel Arapca nefis kelimesinin elavitusu (bir kademe üstü), nefis güzel enfes: en güzel nadir ve enderde olduğu gibi

enflasyon:Fransızca inflation: ekonomide dengesizlik buhranı

enformasyon: Fransızca information danışma bürosu malumat anlamında

engel: mani, mania, Farsça aslı angal. Farsça ayrıca parazit tufeyli anlamınada gelir.

engin: Türkçe inmekten ingin değeri düşük olan alçak , alçak yer (engin ol gönül engin ol) engin ikinci anlamı geniş derin, enliden enginlik

enginar: Latince cinara Grekçe kinara Anadolu Türkçe'sine Rumca aginaradan geçti Farsça'dan geçtiği de iddia ediliyor, (enginar)

enik: inmek fiilinden inen inmiş, dişinin rahminden inmiş düşmüş,

enkaz: yıkıntı moloz, Arapça ankad

enses: Fransızca inceste yakın akrabalar arasındaki cinsel ilişki

enstantane: Fransızca instantane:âni

enstruman: Fransızca instrument:çalgı

enstuti: Fransızca instutit

entegrasyon: integration özümleme, çevreye uyma,

entel: argoda entellektuelin kısaltılmışı (Fransızca intellectuel)

enteresan: Fransızca ilginç, interessant

entrika: dolap, düzen latince intricare: birisine kötü bir işe karıştırmak Fransızca intripue italyanca intrica Türkçe ye bu iki dilden birisinden geçmiştir.

envanter: bir kurumdaki bulunan şeylerin tam listesi Fransızca'dan geçmiştir (inventaire)

epey: Türkçe olan iyi kelimesinin ep: pekiştirme eki ile ip iyi=epiyi=epey şeklinde dönüşmesi.

epiyi: çok iyi anlamında

eramil: dullar (armal:dul)Arapça

erazil: arapça rezilin çoğulu

erbab: sahipler rabb: kelimesinin çoğulu=rabler

erba'ın:kırk(40): kışın en soğuk sayılan 40 günü için kullanılır.

erçel: hırçın, huysiz yaramaz (Arapçada bir at donu cinsi)

ercümend(t): Farsça arcmand, sayılan itibarlı kişi

erdek: Balıkesir'in bil ilçesi Yunanca Artaki

erguvan: eflatunla kırmızı arası çiçek açan bir ağaç Farsça argavani,

erişte: Farsça rişte:iplik iplige benzetilmiştir.

erkan: Arapça rükn kelimesinin çoğulu rukn:destek a defter, kaideler.tureler direkler anlamındadır.

erkeç: üç dört yaşındaki erkek keçi

erkek: eski Türkçe'de ırk:koç ek:küçültme Andreas Tietzenin bu izahına karşın ismet zeki Eyuboğlu erkek sözcüğünün Moğolca erk:güç kelimesinden geldiğini savunuyor.

eroin: Fransızca heroine aslında bir ilaç firmasının koyduğu bir marka

erotik: Fransızca erotique kelimenin kökeni Yunanca sevgi(aşk) tanrısı Heros'dan

erozyon: Fransızca erosion aşınma

erzak: Arapça rızıkın çoğulu rızıklar:yiyecekler gıdalar

erzurum: Arapça arz: toprak rum memleketi,

esame/Esami: Arapça ismin çoğulu=isimler

esans: Fransızca öz-hulasa essence=asıl öz,hulasa Latince kökenlidir.

esbab: Arapça sebeb'in çoğulu esbab-ı- mucibe:gerentiren sebepler

eserük/eserik: delişmen sarhoş, saralı, saralı hastalarda nöbetin öncesinde avra dönemi denilen safhada hasta bunu hisseder ve bir rüzgar esintisi bir uğultu (rüzgar esmesi)şeklinde tarif eder dolayısıyle esmek fiilinden eseruk denilmiştir. Öz Türkçedir.

esgi/eşki: Anadolu'da ekşi sözcüğü galat olarak eşki şeklinde kullanılır.

esir: Harp tutsağı Arapça aslı asir

eski: yeni olmayan, Öz Türkçe'dir.

esmer: Arapça asmar semra da aynı anlamdadır.

esnaf: Arapça sınıfın çoğulu: sınıfta meslek, sanat erbabının sınıflandırılmasıyla ilgili Türkçede bazı Arapça kelimelerin çoğulu tekil anlamlarıyla kullanılır. Esnaf evlat ahbab gibi

esperanto: 1887 de zamenhof isimli bir Polonyalı'nın icad ettiği kolay öğrenilen yapay bir dil ispiyon : casus İtalyanca spione İspanyolca espia Türkçeye Fransızcadan geçmiştir.

espri: Fransızca esprit asıl anlamı ruh Latince kökenlidir, spiritus

essentia: öz cevher anlamındadır. Fakat Türkçeye Fransızcadan geçmiştir.

estetik: Fransızca esthetiqpue

esvap/esbap:elbise giysiler. Arapça atwab tavb sözcüğünün çoğuludur.

eşantiyon: Fransızca ichantillon: asıl anlamı ayar, normal ağırlık

eşarp: Fransızca echarpe baş örtüsü, asıl anlamı torbadır Almanca'sı sherpedir, oda torba anlamındadır,

eşek: Eski Türkçe eşgekten g nin düşmesiyle esek

eşkal: Arapça şekiller sekilin çoğulu

eşkıya: Arapça sakıy : haydut sözcüğünün çoğuludur. Türkçede arapça bazı sözcükler tekil anlamları çoğul olarak kullanılır. Ulema, evlat esnaf, ahbap gibi

eşofman: Fransızcadır, echauffement galat olarak eşortman diye de kullanılır. echofer=ısıtmak

eşraf: ekabir, ileri gelenler arapça şarif(şerefli) nin çoğuludur.

eşref: sarif(şerefli) sözcüğünün elativus hali en şerefli en iyi anlamındadır. Nadirle ender gibi

eşya: Arapça aslı asyadır şey(say)ın çoğulu şeyler

et: öz Türkçe

etajer : Fransızca etagere: raflar olan kapaksız dolap

etek: öz Türkçedir.

etfal: Arapça tıfl:çocuk kelimesinin çoğulu etfal hastanesi çocuk hastanesi

etimoloji: kelimelerin menşeini araştıran bilim eski Yunanca etimos: gerçek, loğos: bilim

etraf: Arapça tarafın çoğulu

etud: inceleme Fransızca etude

ev: Uygur Türkçe'sinde eb b-v dönüşmesiyle ev

evet: Pehlevce eved

evham: Arapça vehim kuruntu'nun çoğulu vehimler, kuruntular

evlat: Arapça veled çocuk çoğulu evlad türkçede tekil anlamı ile kullanılır

evlat-esnaf-ahbap gibi

evlek: tarlanın saban iziyle bölünen her bir bölümü Yunanca evlaki

evliya: Arapça veli'nin çoğulu

evrak: Arapça verak; yaprak sahifenin çoğulu Türkçede tekil anlamıyle kullanılır.

evsaf: Arapça vasıf sözcüğünün çoğulu vasıflar, özellikler **expres**:Fransızca-express hıslı tren

eyer/eğer: Öz Türkçe binek hayvanının üstüne konulan nesne

faal: Arapça fiilden çalışan faaliyette

fabrika: İtalyanca fabricca: işyeri

faiz: Arapça fevz:bolluk verimden getiri

fak: Arapça tuzak, faka basmak

fakat: Arapça aslı fekat: ama, ancak

fal: Arapça fâl : uğur yazgı

falaka: Yunanca phalaggos: büyük sopa anlamındadır.

falçata: İtalyaca falcette: ufak tırpan Türkçe'ye 19. Yüzyılda kundura yapımı ile geçti.

falez: Fransızcadır. Falaise: yalı yar

falso: yanlış davranış . İtalyanca müzikte yanlış notaya vurma

fan: İngilizce Fan sıcak ve soğuk hava veren araç : pervane kanadı.

fanatik: Fransızca fanatique, bağnaz

fâni: Arapça ölümlü

fanila: İtalyanca flaneıla

fantastik: Fransızca'dan alınmıştır. Fantastique: hayali

farmason: Fransızca'dan alınmıştır aslı Franc-maçhon, halk dilinde dinsiz imansız anlamında da kullanılır maçon: duvarcı ustası demektir.

fars: Arapça'dan alınmıştır. İranın güneybatısında yaşayan halk için kullanılır. Farsça: Afsun. Farsça: aftabdan. Af: güneş, Tab: parlaklık. Farsçası afiyattır. O da Arapçadan alınmıştır. Sıhhat, sağlık anlamındadır.

fasık: Arapçadır Allah'ın emirlerini dinlemeyen günahkâr fesatçı sapkın

fasikül: Fransızcadır: fascicule bir yazılı eserin her bir parçası cüz

fason: Fransızcadır, façon : asıl anlamı kesimdir. Bir markanın başka bir firmaca yapılması anlamındadır.

fasülye: aslı Rumcadır. Bilimsel adı: fascolus vulgaris

fatura: İtalyancaır. Aslı fatturadır

favori: Fransızcadır favori: gözde. Kazanacağına inanılan kimse veya takım

fayton: Fransızcadır. phaiton Yunan mitolojisinde güneş arabasının sürücüsüne verilen ad.

felç: Arapça aslı felc: inme, işlemez durumda olma

felek: Arapçadır. Asıl (anlamı gök, sema, dünya alem, talih baht şans

felemenk: Osmanlı döneminde bugünkü Hollanda, Belçika ve kuzeydoğu Fransa'ya verilen ad

fellah: Arapça çiftçi mısır köylüsü asıl anlamı olmakla beraber Arap anlamında kullanılır

fener: bildiğimiz aydınlatma aracı, aslı Rumcadır. Phanari (phane:ışık)

feodalite:Fransızcadır. Feodalite=derebeylik

fer: Farsça fer: parlaklık ışık demektir örnek: gözün feri canlılık anlamına da gelir.

ferah: bol, geniş havadar, aydınlık Arapçadır.

ferik: Arapça kökenlidir. Kümes hayvanlarının civcivden daha büyük yavrusu, civciv ikinci anlamı ise Osmanlı ordusunda tüm genelral ve kor general anlamındadır.

fermuar: Fransızcadır. Fermoire. Fransızca fermer kapamak, kapatmak fiilinden kapatan anlamındadır. Cırcır da denir.

fersah: Arapça kökenlidir. Yaklaşık 5 km'lik uzaklık ölçüsü

fesat: Arapçası fesad: bozukluk, karışıklık ara bozuculuk anlamındadır. (mide fesadı, ahlak fesadı)

festival: Fransızcadan (festival) alınmıştır. Asıl kökeni Latince festivus: tören, eğlence bayram anlamındadır.

fetiş: Fransızcadır: fetiche put, uğurlu sayılan şey

fettan: Arapçadır. Fitneci anlamına gelir, cilveli, gönül çelen anlamında kullanılır.

fevkalade: Arapçadır. Fevk: üstünde, üzerinde ade: adi, alışılagelmiş bilinenin alışlmışın üstünde

fevkalbeşer: Arapçadır. Fevk:üstünde-beşer: insan fevkalbeşer: insan üstü

fezleke: Arapça özet-hulasa, bir kararın kısaca yazılması Arapça yazılışı fadalika (d-z dönüşümü): şunun için demektir.

fıçı: Rumcadır. Buti, futi, fuçi diye dönüşmüştür. İtalyancası fasto'dur.

fıkra: Arapçadır kısa özlü hikayecik anlamındadır.

fındık: Arapçası funduk ancak asıl kökeni pontus'dur. Karadeniz kıyısına yerleşen yunanlılar fındık'a karua pontika: Pontus cevizi adı vermişlerdir. Muhtemelen diğer bazı dillerede Yunanca'dan geçmiştir.

fırça: Rumcadır. Rumcası bourtsa bou sesi rumcada fu diye okunur. Borutsa: furtsa: fırça fransızca: brosse almanca: burtse Farsça: furçe İngilizce brush hepsi grekçeden geçmiştir. (Andreas Tietze)

fırın: Latince Furnus grenkçe furnos, muhtemelen Anadolu'daki Rumlar'dan alınmıştır.

fırkateyn: üç direkli yelkenli bir savaş gemisi Arapça fırka kelimesinden geldiği iddia edilse de italyanca' dan gelmiş olması daha muhtemeldir.

fregata: (10-15 kürekli bir savaş gemisi)

fıstık: Arapça fustuk

fidan: Rumca phiton: filiz, bitki phytali: ağaçlık, fidanlık

fide: Rumca Phydas filiz, fide

fihrist:Farsça : dizin

fil: Farsça pil:fil okunur

file: Fransızca file örgülü torba, ağ

filica: İtalyanca feluca

filinta: Almanca flinte: çakmaklı tüfek

filiz: Rumca: elix-feliz filiz: tohumdan çıkan sürgün

film: İngilizce film

fistan: İspanyolca fustan

fitil: Arapça fetil bir çeşit bez emici keten bir bez cinsi

fiyaka: İtalyanca fiacca anlamı: ağır davranış, yavaşlıktır. Türkçede gösteriş

fiyasko: İalyanca fiasco: hasır örülü şişe, başarısızlık

fiyat: Arapça fi:değer , fiyat sözcüğü kural dışıdır, Arapça değilde Osmanlıca demek daha doğrudur.

flut: Fransızca flute kökeni Latincedir. Flatus: soluk, nefes hava demektir,

fodul: Arapça fazl: erdem üstünlük gereksiz, aşırılık, çok kendini beğenmiş, aşırıya kaçan anlamındadır.

folluk: grekçe (Rumca) pholca, pholia:yuva

formika: İtalyancadır. Formik asit: karınca asidi, mobilyacılıkta kullanılan formika yapımında formik asit karınca asidi kullanılırmış.

fors: güç Fransızca force (aslı latincedir)

foya: İtalyanca foglia yaprak (Fransızcası föy: feuille) kuyumculukta kıymetli taşların işlenmesinde alta konulan ince metal yaprağa foya denir, foyası çıktı tabiri buradan gelir. Fransızca affiche. Fransızca:adaptation. Fransızcada addition. Asıl anlamı toplamadır.

furya: İtalyanca taşkınlık aşırılık, öfke anlamındadır. Anlam genişlemesiyle bir malın umulandan çok, aşırı olması

gabi: Arapça anlayışsız ahmak, kalın kafalı

gaddar: Arapça gadr kökünden : acımasız zulum yapan, Anadolu Türkçe'sinde zulme uğrayan, haksızlığa uğrayanlar için (gadirlik oldu) biçiminde kullanılır, (gadre uğramak) gaddar gadr yapan mağdur ise gadre uğrayan(gadr'in mefulü)

gaf: Farsça gaffe, yersiz, zamansız laf etmek veya davranışta bulunma

galat: Arapça yanlış söz veya kelime, galat-ı meşhur: yanlışlığına rağmen yaygınlaştığı için kullanılmaya devam edilen

söz-terim-deyim, örnek: kalbul kelimesinin aslı Arapça kellabu olduğu halde Türkçe'de kalbur olarak kullanılır.

galiz: Arapça çirkin kaba söz

galon: İngilizlerin kullandığı yaklaşık 4,5 litrelik ölcü birimi

galoş: Fransızca aslı galoche: ayakkabı üzerine geçirilen ince şeffaf kılıf

gam: Arapça Gamm: tasa

gammaz: Arapça ispiyoncu

gamze: Arapça birinci anlamı bazı insanların çene veya yanaklarında doğal ve özellikle gülmekle ortaya çıkan çukurluk, ikinci anlamı özellikle divan edebiyatında ve halk edebiyatında çok kullanılan sitemli, anlamlı bakış

gani: Arapça zengin, varlıklı ve bol anlamlarına gelir, ayrıca gani gönüllü cömert manasında kullanılır,

ganyan: Fransızca gagnant: at yarışlarında birinciliği kazanan at gagner: Fransızca kazanmak fiilidir.

gar: Fransızca tren istasyonu

garabet: gariplik, tuhaf

garaj: Fransızca garage

garanti: Fransızca garantie:güvence

gard: Fransızca garder fiili korumak, gardiyan, gardrop sözcükleri aynı fiilden gelir.

gardiyan:Fransızca garder: korumak muhafaza etmek fiilinden koruyucu anlamındadır,

gardrop: Fransızca garde: robe gard: koruyan robe: elbise yanlış olarak gardolap şeklinde kullananlar vardır

garip: kimsesiz, zavallı arapça garp (garb) Batı kelimesinden gelmektedir.Özellikle Emeviler döneminde Araplar'ın Batı'ya (Fas-Tunus-Cezayir-hatta-İspanyolca)göçlerinden son-

ra Garp'a giden dolayısiyle oralarda Yalnız ve kimsesiz kalan anlamında, tuhaf, herkes gibi olmayan anlamında da kullanılır (ne garip adam)

garnitür: Fransızca garniture: et veya balık gibi asıl yemeğin yanındaki salata sebze vs. için kullanılır,

garson: Fransızca garcon, lokanta kahvehane gibi yerlerde hizmet eden asıl kelime anlamı erkek çocuk

gastronom: Fransızca damak zevki olan ağzının tadını bilen yemekten anlayan(gaster: Latince mide sözcüğünden)

gavur: Arapça kafir zamanla f-v ile dönüşmüştür.

gayrı: Arapça başka, diğer

gayrimenkul: Arapça menkul: nakledilebilen gayrimenkul taşınamaz nakledilemez.

gayya:Arapça cehennemde bulunduğu varsayılan bir kuyu veya derenin adı

gazete: İtalyanca gazetta

gazoz: Fransızca gazeuse: gazlı içecek

geometri: Fransızca geometrie geo: yer metri ölçme asıl anlamı yer ölçme

gerdan: Farsça gerden vücudun başla omuzları arasında kalan kısmının ön bölümü

gerilla: Fransızca guerilla Fransızca guerre: savaş

gidon: Fransızca guidon yönelteci (bisiklet) Anadolu'da galot olarak didon şeklinde de söylenir

girift: Farsça: birbiri içine girmiş, karışık

godoş:Ermenice pezevenk

gol: İngilizce goal

goril: Fransızca gorille

gömlek: öz Türkçedir. Aslı gönlek gön: deri deriyi örten deri için anlamında (ek eki Türkçe'de yaygındır kışlak, yazlak güzlek gibi

gönül: öz Türkçe könül köngül gön (kön)deri derinin altında olan içerde derinde olan anlamında

gri: Fransızca gris (renk)

gübre: Yunanca kopros insan, hayvan pisliği kopro kupçegübre

gümrük: İsmet Zeki Eyüboğlu etimoloji sözcüğünde İtalyanca commercio (alışveriş) dan geldiğini söylesede Farsçası gömrüktür. Farsçası gömrüktür ve Türkçe'ye muhtemelen Farsça'dan geçmiştir.

gümüş: Türkçe kümüş kümek:saklamak gizlemek gömmekten

gün: eski Türkçede gün-kün aydınlatma, ışıma, parlama, yanma anlamına gelir, güneyde aynı kökten gelir

güneş: Köymek ve köymek; yanmak, parlamak, ışımak, uygur Türkçesinde kün:gün ve güneş anlamındadır.

güney: güneşe bakan güneşin karşısında olan

güreş: eski Türkçe'de kür-kör: yiğit, cesur kuvvetli anlamındadır.

gütmek: eski Türkçede küt (izleme, bakma, kollama)

güvercin: Türkçe göğermek gök mavisine dönüşmek kanatlarının mavi renkte olmasından

güzergah: Farsça guzer: geçmek gah: yer

hademe: Arapça hizmet eden hizmet (hıdemat)

hafazanallah: Arapça allah korusun hıfz: korumak

hafıza : Arapça bellek hıfz'dan: korumak-saklamak: bilgileri öğrenilen saklayan

hafta : yedi gün Farsça heft:7

hain: Arapça hıyanet'den hıyanet eden

hâki: Farsça hak: toprak toprak rengi

hakim: Arapça hükm: emir, yargı, seçme, hakim hüküm veren

hal: Fransızca halle üstü kapalı sebze meyve satılan alışveriş yeri

halat: Rumca khalos, khalot halot'dan değişmeyle halat gemicilerin kullandığı kalın urgan,

halbuki: hal: Arapça buki – türkçe halböyle iken

halter: Fransızca haltere asıl kökü yunanca Haleteres: tartı aletleri anlamındadır.

ham: Farsça olgun olmayan hâm sözcüğünden

hamak: İspanyolca hamaca İspanyolcaya karaip adaları yerli dilinden salıncak anlamındaki hamuca sözcüğünden alıntıdır.

hamam: Arapça hammam: sıcak yer hemm: Arapça çok sıcak

hamarat: becerikli çalışkan, Latince: emeritus, Yunanca eumares emereo: becermek Türkçeye muhtemelen Anadoluda yaşayan rumlardan geçti

hamile: Arapça haml: yük hamil: yük taşıyan ağırlık taşıyan

hamut: Rusça khomut: koşum,

han: Çince hang bir imparator ailesinin adı Türkçe'ye han olarak geçmiştir.

han: Farsca han: konaklama yeri, ev

hanedan: Farsça aile soy-sop

hangi:öz Türkçekangı-kankı nerede nerde

hapis: Arapça habs=suyu kesmek, akmasını önlemekten özgürlüğü ortadan kaldırmak engelleme, alıkoyma anlamlarına dönüşmüştür.

hara: Fransızca hara at yetiştirilen yer İsmet Zeki Eyüpoğlu'nun Türk dilinin etimoloji sözlüğünde Farsça kökenli olduğu ve katı sert taş gibi anlamı olduğu ve haraların çevresinin taş duvarlarla çevrili olduğundan bu ad verilmiştir. Tarzındaki izahı pek makul değildir.

harabe: Arapça hrb kökünden harab bozulmuş yıkılmış anlamındadır.

harbi: harbe Arapça kısa mızrak demektir. Tüfek temizlemekte kullanılan mızrak şeklindeki çubuk, harbi adam: doğru düzgün mert açık sözlü

harita: Latince charta belge, kanıt'dan. Fransızca: carte Arapça: harita Farsça: nakşe-i coğrafya İspanyolca carta harras çiftçi herese

hasım: Arapça husumet-düşmanlık kıskançlık

hasta: Farsça haste-tedirgin huzursuz

hatun: Arapça hatundan geçtiği kabul edilse de İsmet Zeki Eyüboğlunun etimoloji sözlüğünde soğdca kökenli olduğu ve kadın ve kralıçe anlamına geldiği ve Arapça ya da Sağdca'dan geçtiği iddia edilmektedir ve makuldür ve Türkçe'ye geçişi araplardan öncedir.

havadis: Arapça hadise-olay sözcüğünün çoğuludur. Türkçede havadis tekil anlamışla kullanılır. (hadiseler)

havan: Farsça haven: döğme aracı

havlu: Arapça hav:ince tüy bazı yemişlerin kabuğunda bulunan tüy'den kurulamayı kolaylaştıran suyu emdiği için bu ad verilmiştir.

havuç: Farsça heviç

havyar:Rumca habier-balık yumurtası Arapça yumurta anlamına gelen haye kelimesinden türediği savı çok makul değildir.

haydut: Türk dil kurumunun 132000 sözcüklü sözlüğünde haydud=(silahlı soyguncu) Arapça kökenli olduğu savuna karşı İsmet Zeki Eyüboğlunun Türk dilinin Etimolojik sözlüğünde sözcüğün Arapça'dan alınmakla beraber Macarca kökenli olduğu ve aslının haydut olduğu yazılmaktadır.

hayrat: Arapça hayır (hayır) dan hayır için yapılan şeyler kuruluşlar özellikle hayır için yapılan çeşmeler için kullanılır,

hayvan: Arapça asıl anlamı canlı diri yaşayandır. Batı dillerinde de animal hem canlı hem hayvan anlamına gelir.

haziran:Süryanicedir sıcak anlamına gelir (hazaranhazuran)

helva: Arapça hulv: tatlı

hempa: Farsça hem- aynı pay- ayak aynı ayakta olan Türkçede aynı düşüncede olanlar anlamındadır.

hemşeri: Farsça aslı hemşehri - aynı şehirden

hemşire: Farsça hem=aynı şire=süt aynı anadan süt içen kız kardeş, meslek olarak hemşire ise hastalara kız kardeşi gibi müşfik davranan anlamında,

hendek: Arapça su yolu ermenice herg'den gelir

herif: Arapça hırfet= iş, uğraş, bir işi uğraşı olan, Türkçede güven vermeyen bayağı adam anlamında kullanılır.

herk: toprağı sürme

heykel: Arapça büyük yapı

heyula: Arapça korkunç hayal **hınç**: Türkçe hınç (yansıma sesten)

hınzır: Arapça hinzir: domuz

hırdavat: Farsça hurda'dan eski döküntü vat=çoğul eki hurdalar

hırdavatçı: eski püsküler satan

hırsız: Türkçe Kırgız (bir türk kavmi) Kırgızların yağmacı özellikle at çalmalarından

hışım: Farsça hism=öfke kızgınlıktan

hıyar: ilk anlamı bir bitki salatalık, 2.anlamı hukukta birşeyi seçip seçmemekte özgürlük (ihtiyar-ihtiyarifakültatif)

hızar: Farsça haras=büyük testere

hiç: Farsça hiç=yok-olmayan hiçi=yokluk

hijyen: Fransızca hygien sağlık bilgisi, koruma hıfzıssıha

hikmet: Arapça bilgelik sır. 2. anlamı: fizik 3.anlamı: öğüt verici söz 4.anlamı: felsefe (hikmetinden sual olmaz)

himmet: Arapça: yardım kayırma 2.anlamı:emek gayret (bu iş çok himmet ister)

hindi:Amerika'dan dünyaya yayılan bir kanatlı hayvan, hindi denmesinin sebebi Türkiye'ye Hindistan yoluyla girmiş olmasından İngiliz ve Amerikalıların hindiye Turkey demelerinin sebebi ise hindinin İngiltereye o zaman Osmanlı ülkesi olan Fas yoluyla gitmiş olmasındandır.

hoparlör: Fransızca haut-parleur haut=yüksek parleur=konuşan zez çıkaran sesi yükselten. Parler=konuşmak

hora: Rumca elele tutuşarak oynanan bir oyun (hora tepmek)

horoz: Farsça horus

hortlak: hort doğal ses horlamak(hort diye ortaya çıkmak) mızardan

hoşaf: Farsça hoşab hoş su

hovarda: Farsça huvarda havar=yiyici yiyip içici Farsça hurden=yemek içmek

hoyrat: Rumca kroriates kaba köylü dağ adamı

hödük: Slav dillerinde haiduk köylü, kabasaba anlamındadır.

huda: Farsça huda/hoda tanrı

hudayınabit: tanrı vergisi kendiliğinden yetişen bitki mecazi anlamda eğitimsiz kendini yetiştirmiş insan

hunhar: Farsça (hun-kan) kana susamış

hurufilik: Kurandaki haflerden anlamlar çıkaran bir mezhep

hüsnü tabil: edebiyatta bir sanat, bir olayı daha güzel bir sebebe bağlama sanatı

ıhlamur: Rumca phalamouri: ıhlamur ağacı, Türkçede başa "ı"veya "i" getirilmiştir (getirilmiş limonun ilimona Dönüşmesi gibi).

ızgara: Rumca ızgara'dan

iane: Arapça avn: yardım

iaşe:Arapça ayş=yiyip içme

ibadet: Arapça abd=kul ibadet kulluk etme

İbrik: Farsça ab=su abrik su döken'den

icat: Arapçası icad vucud bulma ortaya çıkarma

İcbar: Arapça cebr(cebir) zorlamak

idam: Arapça adem: yok olma yokluk yok etme

ideal: Fransızca ideal asıl kökü yunanca eidea :fikir

idraki: Arapça derk=geçme analiz etme ayırma, anlayış, kavrayış

idrar: Arapça darre'de deveden süt sağma, yağmur yağdırmak Türkçede sidik anlamında kullanılır, Arapçası-bevl-üroloji doktorlarının eski adı bevliyeci idi.

iffet: cinsel manada namus arapça anlamı dokunulmazlık kendi vücuduna dokundurmamak,

iftar: arapça fıtır=açma, bozma

iğde: türkçe yigde

iğne: Türkçe yegne

ihtiyar: Arapça hayr=seçme birşeyi yapıp yapmamakta özgürlük, insiyatif kullanma, irade

İkame: yerine koyma (Arapça)

ikamet: bir yerde oturma (Arapça)

ikbal: talih, baht açıklığı veya yüksek bir makama erişme Arapça kabul sözcüğünden gelir (birine yönelme, benimseme verilen bir makam veya bağışı kabul etme)

ikindi: Türkçe ikinci günün ikinci bölümü

iklim: Grekçe klima, önce Arapçaya Arapçadan Türkçeye geçmiştir.

İkona; Fransızca icon ortadokslarda İsa, Meryem ve Ermişlerin tahta üzerinde özel boyalarla yapılmış resimleri

ilah: İbranice Eloah=Tanrı, Allah

ilenmek: elenmek, ellerini iki yana açıp beddua etmek (öz Türkçedir)

illet: Arapça hastalık

imbat: İtalyanca imbatto denizden karaya esen rüzgar

İndez: Nişanyan, Andreas, Dietse, İsmet Zeki Eyuboğlu ve Kirkor Ceyhan.

intizar: Arapça beklemek, bir şeyin olmasını beklemek, beddua etmek de yine birisinin başına kötü bir şey gelmesini beklemek

irtihal; Arapça ölüm

iskandil: İtalyanca denizin derinliğini ölçmek için kullanılan araç mecazen bir işin iç yüzünü öğrenmek için bilgi toplama soruşturma

iskelet: Fransızca squellette

işmar: Ermenice kaş göz ve mimiklerle yapılan işaret

ispirto: halk ağzında alkol, Latince spirito=ruh. Alkolün ruh gibi uçucu olmasından.

jant: Fransızca jante

jest: Fransızca geste

jubile: Fransızca evliliğin 50.yılı kutlama töreni, 2.tevrata göre Yahudilerde 50 yılda bir Tevrat'a ve dinlenmeye ayrılan yıl 3. katoliklerde hac için romaya gidenlerin kilisede günahlarının bağışlandığı yıl, jubilenin en çok bilinen anlamı ise bir spor dalında çok uzun süre çalışanlar için yapılan tören

kabak: öz Türkçe kabağ kapamak fiilinden üstü kapalı örtülü anlamında

kaban Fransızca (caban) kısa palto

kaban: dik yokuş, tepe İsmet Zeki Eyüboğlu etimoloji sözcüğünde kelimenin türkçe kabarmaktan geldiğini söylese de Türk dil kurumunun Turkçe sözlük son baskısında (2011) sözcüğün Ermenice kökenli olduğu ifade edilmektedir.

kablo: Fransızca cableau=üstü örtülü sarılı tel

kabuk: öz Türkçe kapamaktan

kaburga: Moğolca gaburga

kabza: Silahın tutulacak yeri (sapı) Arapça kabz:elde tutma ele alma.

kabzımal: Arapça kabz:elde tutma elede tutmadan aracılık yapan malı elinde tutan.

kaçkın: Kaçmak fiilinden hapishane kaçkını, tımarhane kaçkını, mezar kaçkını vs.

kadaif: Kadifeler bu tatlının tel tel kadife gibi olmasından (Arapça)

kadar: Arapça kadar=ölçüsünde, derecesinde.

kadastro: Fransızca cadastre arazi ve mülkün devlet eliyle sınırlarının belirlenmesi.

kadeh:Arapça kadeh, Farsçası peymane-cam ve sâgar

kadın:Hatun sözcüğünün değişik söylenmesi, soğdca (Farsçanın bir kolu) kraliçe anlamındadır. Arapçaya da soğdeadan geçmitir.

kadro: İtalyanca gadro: Bir işletme veya kurumun yönetim ve denetimini gerçekletirenlerin tümü .

kadük: Fransızca Caduc:geçersiz.

kafa: Arapça kafa'dan geçmiştir ancak kökeni Hind Avrupa dillerindendir. Grekçe: Kafale, Latince:Caput, İtalyanca: Capo , Farsça:Kelle, Farsça:Ser.

kâfir: Gavurdan dönüşme.

kağıt: Farsça kağaz (kagız) dan dönüşmüştür.

kağnı: Öz Türkçedir. Kanglı adli bir Türk toplumunun isminden.

kâh: Farsça geh'ten bazan, ara sıra anlamında.

kahvaltı: İsmet Zeki Eyüboğlu Türk Dili'nin Etimoljisi sözlü günde kelimenin Fransızca cafe'au lait:Sütlü kahveden geldiğini iddia etse de yanlıştır. Kahve ve alt kelimelerinden gelir. Sabahları aç karnına kahve içilmeyeceğinden sabah yenilen hafif yemeğe kahve altı denmesi doğrudur.

kaka: Farsça keke:bok (insan pisliği)

kâkûl: Moğalca kökül;perçem

kalas:Rumence galatz'dan, Osmanlı döneminde İstanbul'a kereste Romanya'nın Galatz şehrinden gelirmiş ve oradan gelen kerestelere Galatz mührü vurulurmuş.

kaldırım: Kaldırmaktan yeden, yoldan yükseğe kaldırılan ilave yol anlamında Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halıkarnas Balıkçısı) kaldırım sözcüğünün rumca kaldıramostan geçtiğini söylesede Türkçe kökenli olması kuvvetle muhtemeldir. Kaldırım: iyi yol. Rumca Kalı= iyi dromos:yol.

kale: Arapça kal'a

kalfa: Arapça halifeden

kalpazan: Arapça kalb Farsça zen(yapan) kalp para yapan

kaltak: üzeri halı veya meşinle kapatılmış eyerin tahta bölümü üzerine oturulan altta kalan. Anlam genişlemesiyle iffetsiz kadın önüne gelenin altına yatan kadın.

kambur: Rumca kampura kampuris: aynı anlamda

kamçı: öz Türkçedir sığır (öküz) ün üreme organına kamçı denir ve en iyi kamçı bundan yapılır.

kampana: İtalyanca çan

kampanya: İtalyanca kır düzlük geniş toplulukların katıldığı toplantılar. Kırlarda yapılırmış

kanca: İtalyanca gancio=çengel

kanepe: Fransızca canape Farsça kanape İspanyolca Canape(1) Türkçeye Fransızcadan geçmiştir. Kanepe(2): Fransızca canape kokteyl ve çay partilerinde hazırlanan peynir, salam, sucukla süslenen çok küçük ekmek

kangal: Rumca tel, kurşun. Boru gibi uzun ve bükülebilir şeylerin halka şeklinde sarılmasıyla oluşan bağ veya bu şekilde bükülmüş şeylerin herbir parçası

kangren: Fransızca gangrene vüçudun herhangi bir yerinde ki dokunun kan gelmemesi sonucu ölmesi

kaniş: Fransızca caniche= bir cins köpek

kanser: Fransızca cancer. Latince carcros:yengeç, carc: sert carcros: sert kabuklu

kantar: Arapça kintar

kantin: Fransızca cantine

kanun: İsmet Zeki Eyüboğlu Türk Dilinin Etimoloji sözlüğünde Grekçe kanon: düzen kural'dan geldiğini ifade etse de sözcük bize arapçadan (kanun: hukukta geçerli olan kural-yasa) geçmiştir.

kaos: Fransızca :chaos: kainatın (evrenin)düzene girmeden önceki uyumsuz ve karışık durumu

kaparo: İtalyanca cappara güvenmelik. Kaparo vermek: güvenmelik vermek

kapı: Öz Türkçedir kapamak fiilinden gelir hind-Avrupa dillerinde ise kapamak yerine geçmek bir yerden bir yere-geçmek anlamına gelir, Fransızca port, Latince porta

İtalyanca porta İspanyolca puerta taşımak, geçmek (trans-port)

kapik: Rusça para birimi kopeyka-kopik-kapik

kaplıca: kapalı-ılıca, ılık su çıkan kapalı yer

kaplumbağa: kaplı-bağa baga: sırtındaki kabuk

kaporta: İtalyanca bacaporta motoru örten dış bölüm

kapris: Fransızca caprice. Devamlı istek değiştirme

kaptan: İtalyanca capıtan

kapuska : Rusça lahana yemeği

kapuşon: (kapşon): Fransızca capychon:başlık

kaput: 1-fransızca capotte : asker paltosu 2-otomobil ve motorlu taşıtlarda motoru örten açılıp kapanır kapak 3-prezervatif (kondom)

kara: Türk Dil Kurumunun son baskısında arapça karra'da geldiği yazılmış olsa da nişanyan ve İzmet Zeki Eyüboğlu lügatlarında öz Türkçe kara=siyahtan geldiğini ifade ediyorlar ki bu akla daha yakın geliyor.

karakol: karağul-karavul gol-vul ekleri eski Türkçede ve Moğolcada =cu-ci gece bekçisi sınır gözcüsü anlamına gelir. Kara: yer ve toprak. Toprak gözcüsü toprağı ve bölgeyi bekleyen gözcü.

kardeş/Kardaş= karındaş öz Türkçedir

karpuz: Farsça harbuz türkçede h-k değişimi

kartal: Eski Türkçede Kart=parçalamak (İsmet Zeki Eyüboğlu Türk dilinin Etimoloji sözlüğü sahife 381)

karyola: İtalyanca (carriola=el arabası, İtalyanca gemiciler vasıtası ile Türkçeye geçmiştir. Gemilerde bulunan bu yataklar el arabası gibi taşınılabilir olduğundan bu benzetme uygundur.

kasatura: italyanca Casietore=avcı avcı bıçağından

kasık Türkçe KaşakDivan-ı-lügat-it Türk Kaşımak yontmak, kazımak fiilinden

kasket: Fransızca casquette

kaşkol: Fransızca cache-col=boyun atkısı cacher: korumak saklamak col=boyun boynu-koruyan

kastamonu: Kastra-komneni Komnenos kalesi, Bizans komutanı Komnenas adına yaptırılan kaledon

katarmak: Türkçe koturmak:boşaltmak bir yükü boşaltmak problemi ortadan kaldırmak

katık: Türkçe katmak fiilinden karın doyurmak için ekmeğin yanına katılan peynir zeytin vs yiyecekler.

kauçuk: Fransızca cautchouc

kavaf: Arapça laffaf ayakkabıcı (haffaf)

kaval: Nişanyan sözlüğünde Arapça kwl-kökünden kawwal=çok konuşan geveze gezgin şarkıcı, davul ve flüt eşliğinde ilahi okuyan kimse sözcüğünden alıntı olabileceğini yazıyor. İsmet Zeki Eyüboğlu ise Etimoloji sözlüğünde khaulos=sap söçcüğünden aulos flavto kaval grekçe ouleo=kaval çalma ouletes: kaval çalan. İtalyanca covelo=kaval. Latince ve grekçe kökenli olduğunu söylüyorki bizce doğrudur.

kavga: Farsça gavga:dövüş

kavun: eski Türkçede kağun'dan

kaygana; Farsça haygine haye=yumurta fransızcası omlet **kayınbaba** (peder)=Arapça kaim =yerine geçen peder: farsça baba

kayınbirader : kardeş yerine geçen (kaim-i-birader)

kaymakam : esas makam sahibinin (vali)yerine geçen valiyi temsil eden(kaim-i-makam)

kaytan: Rumca gaetam =ip-urgun

kebap: Arapça kebbep doğranmış pişirilmiş et

kedi: Latince cattus catta ermenice katu-Rumca gata Ermenice veya Rumcadan geçmiş olması muhtemel.

kel:Farsça kel:saçsız Latince calvus Almanca kahl İspanyolca calvo İtalyanca calve Hint Avrupa dillerinden geldiği kesindir

kelepçe: Farsça kelebçe

kemik:Sanskritçe emuka Yamalca'dan emuk-yamuk kemik

kepenk: Ermenice gıhbang veya keipenek: kilit

kerata: Rumca keraton: boynuz-ayakkabı çekeceği en sık boynuzdan, yapıldığı için bu ad verilmiştir.

kerhane: Farsça kârhane=fabrika işyeri

keşik:Moğolca kezik=nöbet

kıble:Hititçe kupape:ana tanrıça adından cybele - kybelekıble'den, Arapça el kabl=önce olan sözünden geldiği tezi doğru değildir. Grekçe: kybele latince cybele lidyaca kybele

kına:Arapça hınna'dan

kıpti: kept ülkesinden olan =mısırlı koptun değişik söylenişi Grekler Aiguptos Latinler: aeguputıp

kır: Sümerce kur=kır yayla geniş ova, çayırlık Yunanca'ya Sumerce'den geçmiş oradan Türkçe'ye geçmiştir. kır =kır renkli (boz-siyah-beyaz karışımı Grekçe kırros'tan

kıranta: İtalyanca quranta=40,Fransızca qaarant=40. İtalyancadan geçmiştir. Kırk yaşını geçmiş şakaklarına beyaz düşmüş iyi giyimli erkek anlamındadır. Türkçeye İtalyan gemiciler aracılığıyla geçmiştir.

kırbaç: Arapça kırba sığır derisinden yapılan su kabıdır. Kamçı da en çok sığır gönünden yapıldığı için yakıştırma suretiyle kamçıya kırbaç denilmiştir. kamçı denilmesinin sebebi ise öküzlerin üreme organı (penisi)anlamına gelmesindendir zira en iyi kamçı bundan yapılır.

kırtasiye: Rumca khardes kağıt demektir. Kâğıt ve ürünlerini satan anlamındadır.

kısrak: Moğolca verimsiz dölsüz anlamında binek atlarında doğum yapmayan atların tercih edilmesinden doğum yapmayan dişi at (kısır sözcüğünden türetilmiştir.

kıvanç: eski Türkçe'de kıv=sevinc mukluluk nç eki örnekleri, sevinç, kıskanç, utanç

kibrit: Arapça kibrit=kükürt

kiler : Latince cillarium : yiyecek konan yer kelar-kiler

kilim: Farsca gelim, gilim=kilim rumca kallima=örtü Türkçeye Farsçadan geçmiştir.

kilit: Grekçe kleidi=kilit

kim: Verimsiz, sonuçsuz (akamet)

kin: Farsça kin=garez

kiraz: Rumca gerassus=giresun'dan giresunda yetiştiği için bu adı almıştır. Bilimsel adı ceraşus avium.

kireç:Farsça (gireç=kireç)dan alınmıştır. Ancak kökeni Latince creta:Girit adasıdır. Eskiden Girit adasında bulunan taşlardan kireç imal edildiği için bu ad verilmiştir.

kiremit: Rumca kheramiden döşemek- örtmek anlamında,
kirve: yezidi dilinde krifve:baba yerine geçen erkek Rize Artvin yöresinde rumca kirva=mel eferoi armakıroa.

kitap: Arapça ketebe=yazmak kitab=yazılmış

kleo-kleis: kapamak Arapça'ya da Rumcadan geçmiştir. Farsçada da kelid, kilid rumcayla aynı sözcüktür. (Rumcadan geçmiştir) netice itibariyle Hint-Avrupa dilleri kökenlidir.

kodaman: Türkçe kocamandan C-D dönüşmesiyle

komutan: Türkçe komut:emir

korsan: İtalyanca corsaro:deniz haydudu

köfte: Farsça küfte orta onadoluda küfte diye kullanılır.

köprü: Uygurca köprüğ köpürmek fiilinden kabarmak, köprünün şeklinden sudan yüksek kabarmış şekilde olduğundan

köstek: Pehlevci kustik Farsça kusti bağ, kemer köy**:** Farsça küy'den

kubur: Arapca kabirin çoğulu kuyu çukur oyuk anlamında kullanılır.

kuduz: Türkçe kuturmak (kutuzmak) azıtmak saldırganlaşmakdan

kulunç: Farsçada bağırsak ağrısı arapçada ağrı anlamındadır. Fransızca colique, Almanca kolik, İtalyanca kolika, Latince colicuz, grekçe kholikos

kuma: Moğolca kuma rusça kuma

kumaş: Arapça kımaş

kumpas: Fransızca compas=pergel, kumpas kurmak aslında düzen kurmak basımevlerinde harfleri yanyana dizmek anlamındadır. Anlam kaymasıyla tuzak kurmak,

kumpir: Bulgarca patetes içinde, peynir, mısır vs konarak yapılan yiyecek

kundura: İsmet Zeki Eyüboğlu Etimoloji ,sözlüğünde Yunanca koytoura sözcüğünden alındığını yazsa da TDK'nın son Türkçe sözlüğünde italyanca condura'dan alındığını belirtmektedir. Bu daha makuldür,

kurban: Arapça karabet yakınlık karib=yakın tanrıya yaklaşmak amacıyla sunulan adak

kurna: yunak taşı Rumca gourna(khorone) içi oyuk nesne oyuk taş

kuskus: Arapça ince hamur topağı anlamındadır. Fransızca couscous Arapçadan alınmıştır. İspanyolcada alcuzcuz yine Arapçadan (Endülüs Emevileri'nden) alınmıştır.

kut: öz türkçe uğur anlamındadır. Anlam genişlemesiyle rahmet bereket yücelik ululuk güç anlamlarında kullanılır.

kuzine: İtalyanca kuzino(cusino) hem ısınmaya hemde yemek pişirmeye yarayan soba cuir:pişirmek. Fransızca (Laborer fransızca=çalışmak)

küsbe: Farsça kusbe=ufalanmış ekin kırıntısı

laboratuvar: Fransızca çalışma yeri, Fransızca laborer: çalışmak latince labor: çalışma iş

laborer: Fransızca calışmak

lahana: Yunanca lakhanan farsça kelem rusça kapuska

lahmacun: Arapça lahm:et acin yoğurulmuş

lamba: Grekçe lamp:ışık fransızca lampe parlaklık almanca: lamp İtalyanca : lalmpo Farsça çırağ, Arapça meşale

langoz: Latince longus:uzun derin çukur Latince affigere: takmak, yapıştırmak fiilinden. Latince lens mercimek demektir. Göz merceği mercimeğe benzetilerek bu ad verilmiştir. Ades de Arapçada mercimek anlamındadır. Onun için adese denilmiştir. Latincesi: musculus ki o da kas adele demektir. Musculus küçük fare demektir.

lavaş: Rusça lepeska'dan saç ekmeği, pide

levent: İsmet Zeki Eyüboğlunun Etimoloji sözlüğünde italyanca levantino: gemici gemici eri sözcüğünden alındığı, yazılıdır. Nişanyan ise Farsça levand: işsiz gücsüz başı bozuktan geldiğini söylesede makul değildir.

limonata: Fransızca limonado

linç: İngilizce lynch'ten linç

lodos: Rumca rodos;lodos güney rüzgarı

loğusa/lohusa: Rumca lekhusa; yatak

lokanta: İtalyanca locando-lokal-yerdenyemek yenen yer anlamındadır.

lokma: Arapça lukme: bir ağızlık yiyecek

lokum: Arapça rahatı-ı-hulkum: boğazı rahatlatan zamanla rahatılhulkum latilokuma dönüşmüş sonra lokum denilmiştir.

lonca: İspanyolca lonja toplanma yeri-dernek

lop: Fransızca lob latince loba: dilim yuvarlak

lor: Farsça: çökelek

loş: Keltçe yarı karanlık,

maaş: Arapça ays: geçim, maaş (ma'ayş)aylık geçimi sağlayan gelir

mabet: Arapca ibadet edilen abd: kul ibadet kulluk

maç: İngilizce match:karşılaşma müsabaka

macera: Arapça cera: olan geçen, olan bitenolay iş-hadise

macun: Arapça acn: yoğurmak macun: yoğurulmuş lahmacın yoğrulmuş et

madem: Arapça devam etmekten (olay böyle sürüp gidiyorsa)dığı için dığına göre

mader: Farsça anne(hint avrupa dillerinde İngilizce almancada da benzerdir)

madımak: Ermenice ıspanağa benzer bir ot

madrabaz: Farsça gıda toptancısı(balık-et-sebze) hileci sahtekâr anlamında kullanılır.

maestro: İtalyanca orkestra şefi

mağaza: İtalyanca magazino Fransızcada magasin büyük dükkan Fransızcadan gelmiş olması ihtimali daha yüksek

mağlup: galebe sözcüğünden (Arapça) galip gelinmiş: yenilmiş

mağrur: Arapça gururdan, gururlu

mah: Farsça ay

mahalle: Arapça hulûl:girme içine nüfuz etme girilen oturulan yer

mahallebi/muhallebi: halib:Arapça süt sütlen yapılan bir tatlı

mahdut: Arapça hudut (d): sınır sınırlanmış

mahkûm: hükümden: hükmedilmiş buyruk altına alınmış. Arapçadır.

Mahlûk: Arapça halk edilmiş yaratılmış

mahmur: Arapça hamr: mayalanmış anlamına gelir ayrıca hamur ve içki manası da vardır. (içki mayalanmış olduğu için) mahmur da içkili veya içkiden sonra kendini kaybetmiş sarhoş anlamına gelir. Anlam genişlemesiyle yarı uykulu yarı ayık kimse

mahrum: Arapça hirman eksiklik yoksunluk

mahsul: Arapça hasıl olmakdan ortaya çıkan ürün anlamında

mahsus: Arapça hass: özel ayrılmış özgü kılınmış, özel

makam: Arapça kıyam: ayakta durmak, durmak kalmak'dan; durak konak durulan yer

makarna: İtalyanca maccherone'dan makarna

makas: Arapça mikass

makbul: Arapça Kabul'den uygun görülme, beğenilen

makedonezis: Makedonya otu anlamındadır. Osmanlıcası midenüvaz:mideyi rahatlatan anlamına gelir ancak uydurma bir sözcüktür. Arapça aynı anlama gelen makdanus veya madanus kelimesi de Rumcadan alıntıdır.

maket: Fransızca maquette taslak biçiminde küçük örnek

makine: İtalyanca macchina

makul: Arapça akil(akl) dan, akla uygun

makyaj: Fransızca maquillage yüz bakımı

mala: Farsça duvarcılıkta kullanılan sıva aleti

maltız: Malta adasından getirilen bir nevi mangal (anadoluda eskiden çok kullanılırdı)

manastır: Yunanca monesterion. mono=tek-bir terion=yer monesterion- tek kişinin yaşadığı yer rahibeler manastırlarda toplumdan ve ailesinden ayrı yaşadıklarından tek başuna yaşanılan yer anlamında

manav: Rumca yeşil sebze ve meyve satan yer

mandıra: Rumca ağıl, süt veren koyun-keçi vs. barındırılan yer

manej: Fransızca manege at eğitimi yapılan yer

manevra: Fransızca manoeuvre, İtalyanca manovra=yönetme şekli bir aletin işleyişini düzenleme geminin yönlendirime hareketleri, hareket gidiş gelişi anlamındadır. Fransızca veya italyancadan geçmiş olması ihtimali eşittir.

mangal: Arapça mankal

mangır: Moğolca mangusah=bakır paradan mangır, Moğol istilası sonunda Anadoluda kullanıldı.

manken: Fransızca mannequin

manolya; Fransızca magnolia

mantar: Rumca manitari

manyak :Fransızca maniaque

manzara: Arapça nazar=bakma, bakıs'dan bakışı, dikkati çeken şey anlamında

marangoz: İsmet Zeki Eyüboğlu Etimoloji sözlüğünde İtalyanca marangone(ağaç işleri yapan) den geldiğini söylese de TDK=Türk Dil Kurumu son baskısında rumca'dan alındığı ifade edilmiştir.

mareşal: Fransızcadan alınmıştır, marichal

marifet: Arapça arif-örf-irfan'dan bilgili, beceriklilik,ustalık anlamında kullanılır.

marka: İtalyanca marca

marş: Fransızca marcher: yürümek, march=yürü, orduda veya okulda yürüme buyguğu

marsıvan: Farsca marzhan=sınırdaki koruma görevlisi, sınır beyi

mart: Latince, Mars=savaş tanrısı martiustan mart ayı

martı: savaş tanrısı martiustan mart ayında faaliyet gösteren bir cins kuş mart kuşu anlamında

marul: Rumcadan geçmiştir. Aslı: marulion

maşa: Farsça maşe: ateş, köz tutacağı, kıskaç

masa: Rumca Mensa'dan latincede de mensadır. Nişanyan ve İsmet Zeki Eyüboğlu latince kökenli mensadan geçtiğini söylüyorlar TDK sözlüğünde ise rumca kökeni yazıyor

maşallah: Arapça maşal Allah ma=ne şa=ister maşallah= allah ne ister ise o olur. Ne güzel, Allah nazarlardan saklasın anlamında kullanılır

maskara: Arapça mashara soytarı anlamında

maske: Fransızca masque

maskot: Fransızca mascotte=uğurluk

maslak: sürekli su akan boru, büyük yalak, su hazinesi muslukla aynı kökten gelir, Arapça mus: doğal su

müslüdden : kansuyu=serum anlamındadır. Dolayısıyla musluk=suluk

mason: Latince duvar ustası hint avrupa dillerinde mag fiili yoğurmak harç yapmak

maşrapa: Arapçacı maşraba srb:içmek kökünden işrab, şurup meşrubat aynı kökten gelir.

maşuk: Arapça aşık olunan erkek aşk kökünden maşuka ise aşık olunan kadın

matiz: Rumca argoda çok sarhoş

matrak: Arapçadır. Savaşmayı öğretmek için kullanılan ucu künt kalın sopa argoda gülünç, eğlenceli anlamında kullanılır, (sopanın tuhaf şeklinden esinlenerek) Osmanlı ordusunda bu sopanın kullanılışını öğreten kişiye matrakçı denirdi

mavera:Arapça öte, ötesi görünen alemin ötesi (Maveraünehr) nehrin ötesi

maveraünnehir=Orta Asya'da Ceyhun ve Seyhun nehirlerinin arasında kalan bölge nehrin ötesi anlamında

mavi: bir renk Arapça aslı mai

maydanoz: Rumcadan geçmiştir. Makedon otu

mayın: İngilizce mine

mayıs: Rumca maios=ay adı latince: mayıus-magnus=büyük anlamındadır ve mayıs başında bayramı kutlanan mayia adlı roma tanrıçasının özel adından türetilmiştir. Anadoluda bazı yörelerde taze hayvan gübresi anlamındada kullanılır(mayıs ayında hayvanlar ot yediklerinden dolayı dışkılarıda ıslakolur)

maymun: Arapca meymun Türk Dil Kurumu sözlüğünde arapçadan geçtiği tezine Nişanyan ve İsmet Zeki Eyüboğlu karşı çıkıyorlar. Yunanca mimos-mimik=taklit etmek fiilin-

den geldiğini savunuyorlar ki bu daha makul (muhtemelen Arapçaya da grekçeden geçti)

mayo: Fransızca maillot (mayo okunur)

mayonez: Fransızcaya mayonnaise=yumurta sarısı zeytinyağı ve limonla yapılan yiyecek

mazgal: Rumca kale duvarındaki delik

mazlum: Arapça zulüm sözcüğünden=zulüm gören

maznun: Arapça zan sözcüğünden zanlı=sanık

mazoşist: Fransızca masochist öztürkçesi=özezer

mazot: Rusçadan aynen alınmıştır.

mecnun: Arapça cin sözcüğünden cinlenmiş, cin çarpmış **medeni**; Arapça medineli madina arapça kent devlet anlamındadır.

medrese: Arapça ders kelimesinden ders verilen yeranlamında

meğer: Farsça meger:bilinmeyen bir durum için kullanılan bir söz

mehaz: bir eser yazılırken baş vurulan kaynak

mehtap: Farsça meh=ay, tab=ışık, meh=ay tab=ışık (ay ışığı)

mektep: Arapça ketebe yazmaktan yazı yazılan yer anlamındadır.

mektup Arapça ketebe yazamak fiilinden yazılmış olan anlamında

melamet: kınama, azarlama, çıkışma, anadoluda malamat olmak: rezil olmak

melamilik: gösterişten ve dünya kaygılarından uzak durmayı öğütleyen bir tarikat

melez: Arapça Meles=kırma azma değişik türden bitki ve hayvanlardan üremiş

melodi: fransızca melodie müzikte ezgi

memalik: Arapça memleketler mem lik-ı-osmani=Osmanlı ülkesi (ülkeleri)

meme: Latince mamma

memur: Arapça emir olan, işçi

menekşe: Farsça benefşe Türkçede b-m değişimi

menfez: Arapça nfd kökünden nüfuz etme girme'den girinti oyuk anlamında

merasim: Arapça resim (resm)den gösteri töreni,

mercek: mercimekten gelir

mercimek: Farsça merdümet=gözbebeği, lens, gözbebeği mercimeğe benzediği için bu adı almıştır. Latince lens=mercimek lenticulus gözbebeğidir.

merdiven: Farsça nerduban basamak anlamındadır. N-M değişmiştir. B-V değişimi türkçede vardır. Kervan kelimesinin aslı Farsça Kâr-bandır.

merhaba: Arapça rahat olun yayılıp oturun genişleyin anlamındadır.

merhum: Arapça rahmetten gelir. Allahın rahmetine kavuşmuş

mermer: Rumca mar=ışıma parlama, marmara denizinde en çok mermer çıkarıldığı için bu adı almıştır.

mesai: Arapça çalışma-emek anlamında

mesaj: Fransızca message

meşin: Farsca mişin=koyun derisi

meslek: Arapça slk (silk) yol rota, hayatta tutulan yol anlam genişlemesiyle iş(meslek) Atatürk'ün Erzurum kongresi sırasında sine-i- millete dönüş kararı açıldığında saraya çektiği telgrafta silk-i- askeriyede ayrılıyorum(istifa) ifadesinde silk sözcüğü kullanılmıştır.

meşru: Arapça-şr-kökünden şeriata uygun yasaya uygun meşruiyet de yasaya uygunluk anlamına gelir.

metres: Fransızca ev sahibesi, evin hanımı. Anlam değişmesiyle sevgili, kapama, kapatma

meyve: Farsça mive

mezat: Arapça zyd kökünden ziyade=artırma, açık artırma

meze: Farsça meze tatma

mıh: Farsça mıh=çivi

mısır: Osmanlı ülkesine ilk olarak Mısır'dan geldiği için bu adı almıştır. Hindinin Hindistandan gelmesi gibi

mızıka: İtalyanca musicadan gelir

mihman: Farsça konuk misafir anlamındadır. Mihman olmak= konuk olmak, kalıcı anlamına da gelir.

mihmandar: ev sahibi konukçu mecazen kılavuz anlamında da kullanılmaktadır.

mikyas: Arapça Kıyas'tan ölçü aleti, ölçek (mukayese eden)

milat: Arapça veladet: doğumdan isanın doğum günü veya bir olayın başlangıcı

milis: Fransızca milice savaşta orduya yardım eden halk gücü

militan: Fransızca militant mücadelesini yasa dışı yollarla veya zorla yapan taraflar

mimar: Arapça imar'dan imar eden

mimik: Fransızca mimique yüz, el kol hareketleriyle düşüncesini ifade etme

minare: Arapça menare nur=ışık'tan ışık saçan nurlu anlamında

mintan: Farsça Nim=yarım ten=vücut gövdenin tenin yarısını örten

misafir: Arapça seferden yolculuk yapan sefere

misak: Arapça sözleşme anlaşma, ant

misina: İtalyanca mesina balık tutma ipi

misk: Asya'da yaşayan bir tür ceylanın karın derisi altından çıkarılan kokulu madde

misket: Fransızca muscat mis üzümünden yapılan şarap veya üzüm misket üzümü, yalova misketi Bornova misketi gibi, misket: Fransızca mousquet: bombanın içinde bulunan demir tanelerinin adı (misket bombası) misket: Ankara'nın bir tür hak oyunu,

misyoner: Fransızca misyon (mission)=görev misyoner görevli missionaire

mit: Fransızca mythe(mit okunur) halk hikayesi, efsaneleşen kavram veya kişi

mitil: Rumca içine yün veya pamuk doldurulan yorgan kılıfı

mobilya: İtalyanca mobilia

mola: İtalyanca mola. Yorgunluk sonrası duraklama

monşer: Fransızca mon=benim chere=sevgili dost monşer: dostum azizim

mor: Farsça mûr=demir pası, demir pası renginde olan

motor: Fransızca moteur (motor) okunur

mozaik: Fransızca mosaique

mozole: Fransızca mausole, anıt mezar (Atatürk'ün mozolesi anıtkabirdedir)

muaşeret: Arapça toplumun birbiriyle ilişkiler içinde olması, adab_ı_ muaşeret: görgü kuralları, aşiret kökünden gelir.

muayene: Arapça ayn:göz muayene, gözlemleme, hastayı muayene etmek=hastayı gözlemlemek tıp dilinde observation

mucize: Arapça acz'den insanı aciz bırakan şaşırtan şey

mugalata:Arapça galat=yanlış yanıltıcı söz söyleme

muhabir: haber veren Arapça

muhallebi: Arapça halab=süt muhallebi sütlü tatlı

muhatara: Arapça hatara=uyarılmak dikkat kesilmekten korku verici durum tehlike, zarar ziyan, hatırlatmak'dan gelir

mukavva: Arapça kavi sağlam kuvvetlendirilmiş sağlamlaştırılmış, özel anlamı kalın karton

mum: Farsça mum

musluk: Arapça musl=doğal su musl.üd dem=serum, kan suyu, Musluk: suluk

muşta: Farsça muşt=yumruk Arapça tarak saç tarağı

mutfak: Arapça matbah tabh=pişirme

muvacehe: Arapça yüzleşme, karşı karşıya gelme veche=yüz örnek "bu durum muvacenesinde=bu durum karşısında"

muvazzaf: Arapça görevli vazife=görev, muvazzaf subay=asıl görevi subaylık (askerlik)olan

muzaffer: Arapça zafer'den, zafer kazanmış olan

muzip: Arapça muzib azap kökünden azap veren üzen birini üzerek eğlenen anlam değişmesiyle komik anlamında kullanılıyor

mübaşir: mahkemede davacı veya davalıyı hakimin huzuruna çağıran kişi, haberci Arapça bşr(büşra)kökünden gelir müjde anlamına gelir muhtemelen ironi içermektedir,

müdana: arapça müdahana(e) yağcılık dalkavukluk

müdara: yüze gülmek arapçadır.

müdür: Arapça idare eden

müebbet: Arapça müebbet ebedden ebediyen sonsuza kadar sonuna kadar ölünceye dek

müellif: Arapça telif=yazma kitap yazmadan yazar

müessir: Arapça tesir eden, tesirli

müezzin: ezan'dan ezan okuyan

müfredat: Arapça frd=fört(d)kökünden gelmiştir. Birimler bir bütünü oluşturan, bireyler anlam değişmesiyle öğretim proğramı

müftü: Arapça fetva'dan, fetva veren anlamında Arapçası müfti

mühendis: Arapça hendese'den geometrici anlamındadır. hendese=geometri

mühür: Farsca mühür'den=damga

mükemmel: Arapça Kemal=olgunlaşmış eksiksiz, tam

mükerrer: Arapça tekrar'dan, tekrarlanmış, yenilenmiş

müktesep: Arapça itkisab=kazanmak, hak kazanmak müktesep—kazanılmış (müktesep hak)

mülakat: Arapça lika=yüz yüzleşme yüzyüze gelme, Mehlika-- ay yüzlü demektir

mürebbiye: Arapça terbiye'den terbiye eden

mürşit: Arapça irşad'dan, doğru yolu gösteren, kılavuz

müşteki: Arapça şikayet eden

mütevazi: Arapça parelel

mütevazı: Arapça tevazu=alçak gönüllülük

müzekkere: Arapça zikr(dkr)=anma adını söyleme bir konuyla ilgili fikir teatisinde bulunma

müzik: Grekçe mousa adıyle anılan topluluk(Latince musa) kırlarda çalgılar çalar şarkılarla eğlenirlerdi arapça musiki de aynı köktendir.

nacak: Farsca nacek=balta

naçar: Farsça na=yokluk olumsuzluk eki sız(sızın) çar=çare naçar=çaresiz

nadas: Rumca neatos: tarlayı dinlenmeye bırakma (yenilenmek üzere) neatos vede yeni sözcüğünden nadasa dönüşmüştür.

nafaka: Arapca nfk kökünden 1-gider harcama sarfetme sözcüğünden alınmıştır.

nakit: Arapça nakid (nakd)para-akçe anlamındadır

nal: Arapça oturulacak yer ayakkabı Aramice ve Suryanice bağcıklı ayakkabı demektir. Nalın-nalbur, nalbant, nalça benzer alıntı sözcüklerdir.

nam : Farsça adı, san, ün

namaz: Farsçadan alıntı saygı-temenna ibadet anlamındadır

namus: Arapça nâmûs TDK(Türk Dil Kurumu) sözcüğünden, sözcüğün Arapça kökenli olduğu yazılmıştır ancak İsmet Zeki Eyüboğlu sözlüğünde kelimenin rumca namos=yasa kural, düzen sözcüğünden Arapçaya geçtiğini ifade etmektedir ki bu makul ve doğrudur.

namüsait: Osmanlıcadır. Zira na=Farsça (yokluk) müsait: uygun Arapça örnek: "bu imkan ve şerait çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir." Atatürk

nane: Arapça nana(bitki türü)

nanoteknoloji: İngilizce nanotechnology. Maddenin otomik veya moleküler boyutta işlenerek mikroskobik boyutta ürünler elde edilmesi yöntemi

nar: Farsça'dan geçmiştir, enar-(e düşmüştür) nar

nara: Arapça nare=bağırma , haykırma

nargile: Farsça nargile

nasır: Arapça nasur

navlun: Rumca=gemicilikte yük ücreti

nazar: Arapça bakış

nazır: bakan

nebat: Arapça bitki

nebi: Arapça kitap indirilmemiş Peygamber (Peygamber Farsçadır)

nedim: Arapça arkadaş yakın dost nedime—hanım arkadaş hanım sultanların yardımcısı olan kadın

nefer: Arapça er, asker,

nefis izzeti (izzet-i-nefis) öz saygı

nehari: gündüzlü Arapça nehar gündüz leyl=gece eskiden okullarda leyli ve nehari(gece okulda yatılı okuyanlar ve gündüzlüler) tabirleri vardı.

nehir Arapça ırmak

nekahet: Arapça hastalıktan yeni kurtulmuş halsiz ve yorgun kimsenin durumu

nektar: Fransızca nectar meyvenin özü, Yunan mitolojisinde ölümsüzlük içkisi

nema: Arapça büyüme, gelişme, çoğalma, faiz, gelir

neşide: Atasözü gibi kullanılan dize veya beyit, bir toplulukta okunan şiir.

neşter: Farsça cerrah bıçağı Fransızcası bisturi

net: Fransızca net a) bütün çizgileri belirgin iyi görünen b) iyi duyulan c) kesintilerden sonra elde kalan d) açık seçik olan Net: İngilizce tenis, pingpon gibi oyunlarda servis atışlarında topun ağa değmesi veya ağın kendisi

netice: Arapça sonuç **nevale**: Arapça azık

nevazil: Arapça nezle

nevruz: Farsça nev: yeni ruz:gün eski takvimlere göre yılın 21 Mart günü ayrıca nevruz bir çiçeğin adıdır.

nezle: Arapça nezle nuzûl=inme kelimesinden muhtemelen burun akıntısı aşağı doğru aktığı indiği için bu isim verilmiş olabilir(ismet Zeki Eyüboğlu)

nigâh: bakma, bakış Farsça.

Nigâhban:gözcü,bekçi(Nişanyan)

nihale: Farsça sofrada kullanılan tencere altlığı

nihan: farsça gizli, saklı (nihansın dididem)

nikâh: Arapça nikâh=evlenme işlemi sözcük orta Farsçada zend dilinde nikasa

nikbin: Farsça iyimser

nisa: Arapça kadın nisaiyeci jinekolog

nişan: Farsça işaret iz belirt

nöbet: Arapça nevbet a)sıra keşik, b) hastalık sebebiyle titreme, ateş yükselmesi, c) nöbet beklemek

nobran: kaba-sert bu sözcüğün kökeni belirsizdir.

nodul: Rumcadır üvenderenin ucuna çakılmış sivri demir anadolu'da (bazen) modul şeklinde kullanılır

nogay: Altınordu devletinin başbuglarından biri, bugün Kuzey Kafkasya'da yaşayan bir Türk boyu

nohut: Farsça nohud

not: Fransızca note bir şeyi hatırlamak için yazılan kısa yazı

noter: Fransızca notaire

nüfuz: Arapça içine geçme, söz geçirme, tesirli olma

nükte: Arapça nukte=espri

nümayiş: Farsça numayiş: gösteri

nüzul: Arapça inme, felç,

oba: Oğuzca kabile. Klan ob kökü türkçede toplanmak birikmek anlamında

obur: Farsça evbar=çok yiyen yiyip yutan anlamında

ocak: Türkçe od=ateş odaktan ocak

odun= Türkçe od=ateş odun=yanan

oğlak: Türkçe oğuldan ak=küçültme eki oğ—doğurmak oğul=doğmuş oğul:oğmak—doğmaktan

oklava: ok'tan ok gibi bir araç olduğundan

oligarşi: Fransızca siyasal gücün bir açınlık grubun elinde olması Latince oligo=azınlık azlık

omlet: Fransızca omlette

ontoloji:Fransızca ontologie---varlık bilim

ontolojizm:Fransazcı ontologisme—tanrı bilgisinin insan için doğal olduğunu savunan kuram

opsiyon: Fransızca option seçenek, bekletme süresi ek süre
optimist: Fransızca optimist: iyimser pesimist=kötümser
orak: Türkçe orgak oramaktan=kesmek

oratoryo:kutsal nitelikte müsik eseri (Fransızca)

ordövr: Fransızca horsdoevvre=hors=dışında haricinde oeuvre: sanat eseri asıl yapıt, asıl yemeğin dışında yenilen meze tarzında hafif yiyecekler

ordu: Moğolca ortu=sürü topluluk

organ: Rumca organon'dan, aygıt,cihaz, calgı, Türkçeye Fransızcadan(organ) geçmiştir.

orijinal: Fransızca original, özgün, otantik, taklit olmayan,
orkestra: İtalyanca orchestra

orman: Türkçe or=oturulan yer oturulmaya uygun yer, (İsmet Zeki Eyüboğlu Etimolojik sözlük)buna karşılık bazı dilciler or=kesmek (oramak) sözcüğünden geldiğini savunmaktadırlar.

Örnek: Çirkef > çir(kir) ab(su)> kirli su,

girdap>gir(girintili) ab(su)> girintili su, abdest> el suyu.

orospu: Farsça ruspi: hayat kadını ru=farsça yüz sepid=beyaz, ak= yüzü ak. Toplum içinde yüzü açık dolaşan

ortak: or(oramak)=kesmek pay etmek fiilinden

oruç: Farsça rûz (ruze)=gün birgün boyu yapılan ibadet anlamında günlük açlık Arapçası=savm

otoban: Almanca autobahn'dan

otobus: Fransızca outobus'dan

otomobil: Fransızca otomobil automobile, kendiliğinden hareket eden. auto=kendiliğinden mobile=hareket

otonom: Fransızca autonome: özerk

oy: Türkçe oy(ûy) : ses verme cevap verme

ozan: eski Türkçede ozmak-- öne geçmek iler geçmekten öne geçen ileri geçen

ödemek: eski Türkçede ötemek=başkasına vermek (ötekine) den öte, ötede, öteki sözcüklerinden

ödül: Moğolca ög=vermek fiilinden türetilmiştir, ögtel moğolca: verilen ses

ödünç: Türkçe ödemekten, Ödün: ödemekten (taviz anlamında)

öfke: İsmet Zeki Eyüboğlu Türk Dilinin Etimoloji sözlüğünde öpke= karaciğer'den geldiğini sinirlenince yüzün renk değiştirmesi kan hücüm etmesi veya kanın çekilmesi gibi değişikliklerin karaciğerlerle ilişkili olduğu düşünüldüğünden kaynaklandığını söylesede nişanyan Etimoloji sözlüğünde öz Türkçe öbkelemek=kızmak (kökenizah edilmemiş) diye yazmıştı.

öğle: öz Türkçe öng ilk, birinci, ön ile le ekinden önde giden ilk anlam genişlemesiyle öğle vakti-ilk vakit (İsmet Zeki Eyüboğlu Türk dilinin etimolojisi) Nişanyan ise öd=vakit zaman, saat sözcüğünden türetildiğini, söylemektedir.

öküz: Toharca oksa veya okas'tan =sığır Hintavrupa dilindeki oksodan evrilmiştir. Rumca otox

ömür: Arapça ömr=yaşamak

örf: Arapça urf kökünden Arafa=bilmek, öğrenmek, irfan,

maarif, arif sözcükleri aynı köktendir yasalarla belirlenmeyen halkın kendiliğinden öğrendiği bildiği gibi uyguladığı yaşam biçim örfi idare(sıkı yönetim)de yasaların uygulanmadığı bir yönetim biçimidir. (bildiği gibi, kafasına göre idare etmek anlamına gelir).

örnek: Ermenice orinak=misal

örümcek: Türkçe örmek fiilinden ağ ördüğü için

özerk: Türkçe öz ile Moğolca erk'ten (güç) kendini yöneten

pabuç: Farsça pabus pa:ayak pusi: örtmek ayağı örten ayakkabı

paça: Farsça paçe=küçük ayak, koyun keçi ayağı , pa=ayak ce: küçültme eki

paçavra: Sevan Nişanyan ve İsmet Zeki Eyüboğlu parce-iure: bez parçası anlamındaki Farsça sözcükten alıntı olduğunu söylemelerine karşın, Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde Rumca paçavra eskimiş bez parçasından alıntı olduğunu yazıyorki bence Rumca olma ihtimali daha kuvvetlidir.

paha: Farsça baha=değer

pak: Farsça pak=temiz

paket: Fransızca papuet (pake okunur)

palamut: Rumca=meşe ağacının meyvesi

palas: Fransızca lüks otel, kökeni latince palatium=saray Romada Augustusun sarayının bulunduğu tepenin ardından mons palatinus

palaska: Macarca Balaksa'dan k-s nin yer değiştirmesiyle palaska Rusçada da palasxa fakat macarcadan geçtiği kesindir.

palet: Fansızca palette

palto: Fransızca paletot (palto okunur)Rusça= palto Fransızcadan geçmiştir.

pamuk: Farsça panbuk, Rumca pambaki Türkçeye Farsçadan geçmiştir. Anadoluda pamuk yerine panbuk şeklinde söylenmektedir.

panayır: Rumca panaguris toplanma yeri, dernek pan=birlik,

aguris=toplanma, kalabalık agorofobi=kalabalıktan meydanlardan korkma tanımıda buradan gelmektedir.

pandomim= Fransızca pantomime= sözsüz oyun

panik: Fransızca paique(panik okunur)

panjur: Fransızca (TDK) İsmet Zeki Eyüboğlu Etimoloji sözlüğünde asıl sözcüğün pancur olduğunu, pencer (pencere)den geldiğini ve yanlış olarak panjur denildiğini söylesede Türk Dil Kurumu sözlüğü panjur diye yazmıştır ve Fransıza abat-jourdan alıntı olduğunu ifade etmektedir. Ancak Fransızca persienne sözcüğü de pancur demektir ve etimolojik olarak İranlı-İran'a ait Perslere ait demektir ki bu da asıl sözcüğün panjur değil pancur olduğunu desteklemektedir. Ancak Türkçe'de yaygın olarak panjur şeklinde kullanılmaktadır. Hatta büyük edebiyatçıların eserlerinde de (Nazım Hikmet gibi) panjur diye j ile yazılmıştır. Galat-ı- meşhur olarak kabul etmek gerekir. Hiçbir dilde panjur diye bir sözcük yoktur doğrusu pancurdur ve Farsça'dan geçmiştir.

pankart: Fransızcadan geçmiştir (pancarte) aslı yunanca pan: tüm, bütün charte= pupirus tüm(büyük) kağıt (karton) anlamında.

pano: Fransızca panneau latinsce pannus= dokuma kumaş üzerinde tanıtıcı yazı bulunan bezden ilan

pansiyon: Fransızca pension latince kökenlidir, Pens=asmak tartmak para ödemek (terazi ile gümüş para tartmak)tan para ödenerek kalınan yer anlamında(pansiyon) Fransızcadaki penser=düşünmek fiili de zihnen tartmak (düşünmek) aynı köktendir. Fransızca asmak, sarkıtmak(tartmak=pendre sonuç olarak pansiyon kiralık oda anlamındadır.

pantolon: Fransızca'dan Türkçe'ye geçmiştir. (pantolon) aslı İtalyancadır. İtalyan güldürü oyuncusu pantolone adından, onun giydiği uzun paçalı giysiden

pantufla: Fransızcadan alınmıştır, (pantouffle) ancak asıl kökeni rumcadır. phellos=mantar pan=tüm, tamamen pantefellos=tamamen mantardan yapılmış yumuşak terlik anlamındadır.

panzehir: Farsçadan alınmıştır. pad=koruyan muhafaza eden bekçi zehir=ağu'dan padzehir (panzehir)

papa: Latince baba anlamına gelen papa'dan Yunanca'sı da pappas yine baba demektir.

papağan: Türk Dil Kurumu sözlüğünde arapça babagandan alındığını söylesede İsmet Zeki Eyüboğlu İtalyanca Pappagallodan geldiğini iddia etmektedir. Sevan Nişanyan ise yine arapça kökenli(babaga)dan geldiğini ve İtalyanca ve İspanyolca'ya Arapça'dan geçtiğini söylemektedir ki bizce de makuldur.

papara: Rumca relatinee de papparium=lapa'dan ekmek, peynir ve et suyu ile yapılan bir yemek mecazi anlamda papara yemek= azarlanmak,

papatya: Rumca'dan geçmiştir. Papazın karısı anlamına gelir (bir çiçek türü)

papel: İspanyolcadan alınmıştır kağıt para demektir.

papyon: Fransızcadan alınmıştır. Bir cins kravat anlamı papillon=kelebek (papyon okunur)

para: Farsça pare=parça anlamındadır. Akçe anlamında 19. yüzyıldan beri kullanılmaktadır.

parantez: Fransızcadan alınmıştır. (parenthese)=ayraç.

paravan: Fransızca paravent=rüzgarı kesen rüzgar önleyen vent=rüzgar para=önleyen taşınabilir çerçeveli bir perde.

parazit: Fransızca parasite

parça: Farsça parçe pare: parça, bölüm, kısım, çe eki küçültme ekidir, parecik anlamında

pardösü: Fransızca pardessus üstlük anlamında Latince kökenlidir. , partdessus=üstü örten

parfüm: Fransızca parfüm güzel koku

park: Fransızca pare(park okunur)

parlak: Türkçe parlamak fiilinden

parlemento: İtalyancadan alıntıdır. Parlere=konuşma'dan konuşma yeri anlamında parlameter ise yine aynı kökten ancak Fransızcadan geçmiştir (parlamentaire).

parmak: Türkçedir, barımak=tutmak'tan tutan, tutmaya yarayan Anadolu'da barmak şeklinde telaffuz edilir.

parola: İtalyanca parola=sözcük fransızcası parol=sözcük

parsa: Farsça parse (dilencilik) den toplanan para Anado'lu Türkçesi'ne oyundan toplanan para anlamından geçti.

parsel: Fransızca parcelle (parsel okunur)küçük parça anlamına gelir. Latince particula

parti: Fransızca partie bir bütünün parçası

partizan: Fransızcaya partisan parti tarafından partici

partner: Fransızca partenaire (partner okunur) eş ortak anlamındadır. Takım arkadaşı ve cinsellikte tarafların her biri

partöner:Fransızca partenaire, tiyatroda başrol oyuncusunun rol arkadaşı

paşa: Türkçe başağa büyük kardeş büyük ağabey anlamında anlam değişmesiyle general

pasaj: Fransızcaya passage geçit passer=geçmek

pasaport: Fransızca passeport

pasavan: Fransızca passavant komşu ülkelerin komşu ülkede kısa süre için dolayma izin belgesi

paspal: Rumca bakımsız, dağınık pis

pasta: İtalyanca pasta

pastırma: Türkçe bastırmak fiilinden sıkıştırıp bastırılarak yapıldığından

patates: TDK sözlüğünde Rumca'dan geçtiği İsmet Zeki Eyüpoğlu ise ispanyolçadan patata)geçtiğini söylüyor ancak bu bitki amerika kökenlidir. Ve bütün dillare Amerikan yerli dillerinden Taino dilinde batato-sözcüğünden geçmiş-tir(Nişanyan)

patika: Bulgarca piteka pit: yol küçük yol anlamındadır. Osmanlı döneminde Bulgaristan'dan kömür getiren gemicilerin kıyı illerinde yaydıkları bir sözcüktür. (İsmet Zeki Eyüboğlu)

patiska: İspanyolca batiska. Dokumayı bulan Baptiste adından (İsmet Zeki Eyüboğlu)

patlıcan: Arapça batincan'dan (badincan) Farsça'da da batingân sözcüğü vardır. Arapça'dan alıntıdır.

patron: Fransızca patron'dan alınmıştır. Ancak kökeni latince patronus'dur. Ki bu sözcük Pater: baba sözcüğünden alıntıdır. Peter ve Farsçadaki peder aynı köktendir. (hint avrupa dilleri)

pavyon: Fransızca pavillon (pavyon okunur) bir işletmenin yapılarından hir birine verilen ad.

payanda:Farsça payende=destek

paydos: Rumca=pausis=durma, bırakmadan işi bırakma. Farsça pay-dust=dur arkadaş açıklaması makul değildir.

paye: Farsça rütbe derece, aşama

payton: fayton da denir, Yunan mitolojisinde güneş arabasının sürücüsüne verilen isim(fayton)

pazar: Farsça bazar bâ=yiyecek şey zar=yer yiyecek satılan yer gülzar=gül yeri lalezar-lale yeri

pazartesi: pazarın ertesi gün

pazen: Fransızca basin(okunuşu bazen)den kalır pamuklu dokuma

pazı: Farsça paju=pancar türü bir ot

peçe: İtalyanca pezze'den yüze örtülen tül peçe

peçete: İtalyanca pezetto yemekte üstlüğü (giysi) korumak için kullanılan kağıt veya kumaş örtü.

pedal: Fransızca pedale bir makinede ayakta yönetilen hareketi kontrol eden düzenek pedis: latince ayak

peder: Farsça baba. pederşahi: Osmanlıca baba hakimiyeti Türkçe'si =ataerkil

pedikür: Fransızca pedis-pes=ayak (Latince) cura=bakım pedikür=ayak bakımı

pedis: cocuk latince)

pediyatri: Fransızca pediatrie çocuk hastalıkları uzmanlığı
pedodonti: Fransızca çocuk dişlerinin tedavisine ağırlık veren hekimlik (uzmanlık dalı)

pedofili=sübyancılık Latince pedis= çocuk phile=sevmek
pehlivan: Farsça pehlivan boylu poslu

pekmez: Türkçe bekmes, bekletilen saklanan üzüm ve dut meyve halleriyle hemen bozulacağı için pekmez yaparak korunup saklanabileceği için bu ad verilmiştir.

peksimet: Farsça beksemacl=kuru ekmek rumca paksimadı: kuru ekmek galeta ancak muhtemelen rumca kökenli olması ihtimali daha yüksektir. TDK sözlüğü de rumca olduğunu yazıyor

pelte: Farsça palude, nişasta şeker ve sudan yapılan bir tatlı Anadolu'da paluza da denilir.

pembe: Farsça penbe

penaltı: İngilizce penalty

pencere: Farsça pençere

percin: Farsça perci-ucunu eğmekten eğilmiş-bükülmüş iki veya daha fazla levhayı bağlamak için geçirilen çivinin ezilerek baş durumuna getirilen ucu pekiştirmek anlamında

perdah: Farsça parlatmak

perde: Farsça örtü

perende: Farsça havada takla atarak dönme

perestiş: Farsça tapınma, tapma, tapacak kadar (perestij karınızım=sizi seviyorum veya perestiş ediyorum)

performans: Fransızca performance, başarı, başarı derecesi

pergel: Farsça pergal=yay çizer,

pergola: İtalyanca pergola=çardak gölgelik

perhiz: Farsça perhiz=diyet sakınmak, kaçınmak

peri: Farsça peri, Farsça'ya Zend dilindeki pairikadan geçmiştir.

perişan: Farsça perişan=dağınık

peron: Fransızca perron

perşembe: Farsça beşinci gün penc=5 şenbe=gün (şenbih)

perspektif: Fransızca perspective bakış açısı, nesneleri görüldükleri gibi çizme sanatı

pervane: Farsça pervane=dönen ışık etrafında dönen böcek kelebeğe benzeyen bu böceğe kepenek de denir.

pes: Farsça bes=yenilgiyi kabul etme, pes: Farsça pest=yavaş ve kalın sesle söylenen ince karşıtı pes ses (tizin karşıtı) peş=farsça arka art(peşinden gitmek)

peşin: Farsça pişin=önceden

peşkeş: Farsça piskeş öne çekilen (pişin=önce)

pespaye: Farsça pist=düşük alçak paye rütbe, derece pespaye—düşük derece alçaklık, rezillik

pestil: Latince pestilla, pestillum:sıkıştırılmış ezilmiş,

peygamber: Farsçadır peygam (peyam)=haber haberci anlamında

peyk: Farsça paik=ayak işlerine bakan, ulak haberci, hizmetçi, ortalıkta dönen anlamında Pa=ayak kelimesinden türetilmiştir. Paik=peyk (dünyayı efendiye ay veya benzer uyduları etrafta hizmet için dönen hizmetkarlara benzetebiliriz),

peyke: Farsça paygâh

peynir: Farsça penir'den

pezevenk: Farsça kapı tokmağı,

pıhtı: Farsça puhte=koyulaşarak yarı katı duruma gelmiş (jel halinde)

pınar: Türkçe mınar, mıngar b-m değişmesiyle bınar'dan pınara dönüşmüştür

pırasa: Rumca pırasa'dan Farsçası da perasedir. Fakat Rumcadan geçmiştir. Hint Avrupa dillerinden Latincede de brassica=yeşillik, ot, sebze demektir.

pırlanta: İtalyanca brillante:yontulmuş parlak elmas anlamındadır. Asıl anlamı parlak briyantin kelimeside brillante=parlamaktan gelir(saçı parlatan)

pijama: Fransızca'dan alınmıştır.Fakat fransızca'ya Hintçe bir sözcükten Hintçe'ye de farsça'dan(paycâme=ayak giysisi pa:ayak came:giysi)geçmiştir. Paycame sözcüğüne Osmanlı Türkçesi'nde de rastlanır.

pike: Fransızca piquet(pike okunur) bir nevi kumaş

piknik: Fransızcaya pique-nique(piknik) kırda yenen yemek sözcüğünden alıntıdır. Fransızca piquer:pike) gagalamak, bir tutam almak fiilinden türetilmiştir.

pilav: Farsça pelav'dan alıntıdır. Fransızca=pilaf Almanca pilaw

pilot: Fransızca pilote

pir: Farsça yaşlı, ihtiyar

pirinç:bakır, çinko alaşımı Farsçadır.

pişmaniye: Farsça peşiman+arapça iyye eki hikayeye göre incitilen birinin gönlünü almak için icad edilen bir tatlı

pist: Fransızca piste (pist okunur) dans veya gösteri için ayrılmış oval alan

piyale: Farsça şarap kadehi

piyango: İtalyanca bianco, sözlük anlamı ak-beyaz-beyazlık hikayeye göre beyaz kağıdı (kartı)çekenin kazandığı bir şans oyunu (Nişanyan)

piyasa: İtalyanca piazza satıcıların mal satmak için toplandığı pazar yeri anlamında

piyaz: Farsça piyaz=soğandan (fasülyenin üstüne doğranmış soğan konulmasından

plato: Fransızca plateau(plato) okunur. Yayla

platonik: Yunan filozofu Platon'dan Türkçe'ye felsefe yoluyla geçmiştir. Platon'un görüşüne göre düşsel sevgi

plebisit: Fransızca plebiscite halk oylaması bir ulusun hangi devlete bağlanacağına ilgin halk oylaması

poğaça: İtalyanca=focaccia bir tür çörek

polemik: Fransızca polemique(polemik okunur) söz dalaşı, kalem kavgası

polis: Grekçe polis=il şehir, şehirde düzeni sağlayan memur, Grekçe polis=şehir veya devlet anlamına gelir.

politika: eski Yunancada devlet yönetme anlamındadır. Politika sözcüğü Türkçe'ye İtalyanca pilitica'dan alınmıştır.

polonez: Frarsızca Polonaise=Polonyalı

pompa: İtalyanca pompa

poplin: Fransızca popeline (poplin okunur)

porsiyon: Fransızca portion

portakal: Fransızca portagal, portekiz kaynaklı bir meyve
portatif: Fransızca portatif taşınabilir. porter=taşımak

portefeuille: feuille=yaprak, kağıt,evrak port—taşıyan evrak, kıymetli kağıt menkul değerler banka veya aracı kurumun elinde tuttuğu kıymetli değerler toplamı anlamındadır. Yanlış olarak türkçede elde taşınan küçük para çantası anlamında kullanılır.

portföy: Fransızca (portföy okunur)

portmanto: Fransızca portemanteau (portmanto okunur) porte: taşıyan manteau=manto palto

portmone: portmonnaie. monnaie=bozuk para Fransızca bozuk para cüzdanı

poşet: Fransızca pochette poche=cep ette=küçültme eki cepcik torba anlamında kullanılıyor.

posta: İtalyanca posta

pot: Ermenice buruşuk, kırışık pot kırmak: buruşuk ve kırışıkları düzeltmektir. Anlam genişlemesiyle gereksiz, anlamsız iş yapmak

pota: Farsça bute=içinde maden eritilen kab (kap)

pota: Fransızca poteau spor (basketbolda çember ve ağdan ibaret düzenek)

potin: Fransızca bottine bağcıklı ayakkabı

potur: Ermenice pot=buruşuk anlamına gelen sıfat'dan buruşuk, kırmalı, bir pantolon şalvar türü.

poyraz: Rumca boreas, foryaz sözcüklerinden (kuzey rüzgarı) evrilmiştir.

pöhreng: Ermenice künk

pöstekli: Farsça püsteki koyun veya keçi postu

prafa: Fransızca preference=tercih etmek esasına dayanan bir oyun, preferer=tercih etmek

pragmatik: Fransızca yaratıcılık(felsefede)

pranga:İtalyanca branca mahpuslara takılan bir zincir.

premature: Fransızca premature (erken doğan)

prensip: Fransızca principe=ilke (prensip okunur)

profesyonel: Fransızca profecsion=meslek'ten bir işi meslek olarak yapan

provizyon: Fransızca=bir çekin para olarak karşılığı (provision)

provokasyon: Fransızca provocation=kışkırtma

pul: Farsça pul:mektuplara yapıştırılan kağıt parçası, lavlada (pul) civataya takılan pul, balık pul, eskiden akçeden küçük para birimi v.s

pulluk: Bulgarca toprağı sürmekte kullanılan araç

puma: Fransızca dağ aslanı

puşt: Farsça arka, ibne, güvenilmez kalleş alçak

pusula: İtalyanca bussola'dan yönleri gösteren cihaz pusula:İtalyanca kısa mektup not

put: Farsça but=fetiş sanem

pür: Farsça dolu

püre: Fransızca puree sebze veya eti ezerek yapılan ezmek (patates püresi)

rab:Arapça Rabb=Tanrı

racon: İtalyanca ragione yol, yöntem, usul(argo)

raf: Arapça reff üstüne öte beri konulan duvara tespit edilmiş tahta (raf)

rakı: Arapça arak-araki tır, bugü, damla anlamında

rampa: İtalyanca rampa yokuş

randevu: Fransızca rendez-vous (randevu okunur)

rant: Fransızca rente=gelir

rapor: Fransızca rapport

raptiye: Arapça rabtiye rabıta=bağ'dan iki cismi birbirine tutturmak için kullanılan başlı cins çivi

rast: Farsça rast=doğru, düz sağ taraf. Hayırlı şanslı anlamına gelir. Hind avrupa dillerinde de aynı anlamdadır. İngilizce Almanca right recht fransızca=droit rastlamak, regl, regulatör, direkt, ereksiyon, korekt, rektifiye, rejisör, rektör, rektum gibi sözcüklerde aynı kökten gelir, latince regere, rect=düzenlemek, yönetmek anlamındadır.

reçel: Farsça riçal

reçete: İtalyanca ricetta yemek tarifi anlamındadır, asıl latince recepta=alındı, makbuz, pusula sözcüğünden evrilmiştir.

Latince recipere kabul etmek, teslim almak demektir. Fransızcada da recepter yine latince kökenlidir ve kabul etmek almak demektir.

recine: İsmet Zeki Eyüboğlu sözlüğünde İtalyanca resina (çam ağacından çıkan yapışkan sıvı)dan alındığını söylese de TDK sözlüğünde Rumca kökenli bir sözcük olduğunu kabul etmiştir.

redingot:Fransızca redingote(yırtmaçlı ceket)

reklam: Fransızca reclame

rekor: Fransızca record

rektör: Fransızca reçtiur (üniversite yöneticisi) latince rector-- rehber kılavuz, yönetici sözcüğünden alıntıdır. Sözcük hristiyanlık dininde kilise yöneticiliği anlamında kullanılıyordu.

rençber: Farsça rençber=ırgat

renk: Farszca reng

resim: Arapça resm

ressam: Arapça resm eden resm yapan

restoran: Fransızca restaurer fiilinden (canlandırma, onarma, yenileme) alıntıdır. Canlandıran güç veren tonik anlamındadır,

resul:kitap indirilmiş peygamber(arapça)

revir: Almanca Revier= okul, kışla gibi yerlerde hastalar için ayrılmış yer

revizyon: Fransızca revision gözden geçirme (yeniden)

rezerv: Fransızca reserve=yedek

rezil: Arapça aşağılık anlamında

romatizma:Fransızca Rhumatisme'den kökeni Rumca Rheume=akıntı muhtemelen rumcadan Türkçe'ye geçmiştir. İtalyancası da römütizmo

ruh: Arapça rih=soluk, yel esen rüzgar

ruj: Fransızca rouge(ruj) kırmızı renk anlamındadır. Latince rubeus'dan alıntıdır dudağa kırmızı renk veren boya

rum: Latince Roma (Roma şehrinin adından) Romalı anlamında Roma imparatorluğuna bağlı anadoluya diyar-ı Rum (Rum ülkesi) Anadolu'daki Grekçe konuşulanlara Rum denildi.

rüzgar: Farsça'daki anlamı=zaman, kader, süze, yazgı demektir.

sabah : Arapça sbh kökünden gün doğumu anlamında sabuha fiili Arapça=parlamak, ışımak

saban: öz Türkçe saplamak fiilinden toprağa saplanan anlamında, nitekim anadoluda sapan diye telaffuz edilir,

sabıka: Arapça geçmiş önceki geçmişte işlenen suç

sabun: Türk Dil Kurumunun 2011 basımı sözlüğünde Arapça şabun sözcüğünden alındığı belirtilse de Nişanyan ve İsmet Zeki Eyüboğlunun etimoloji sözlüklerinde açıklandığı gibi latince kökenlidir ve Arapça'ya da Latince'den geçmiştir. Latince saipo=cıvık şey, Nitekim Hint Avrupa dillerinde benzer sözcükler vardır. Rumca Sapanion (sapon) Fransızca=Savon Almanca=sefe ingilizce Soap farsça sabûn

saçak:öztürkçedir. Saçmak, saçılmak, etrafa dağılmak anlamları vardır. Bir kumaşın kenarlarına dikilen püskül perdenin saçağı gibi başımızdaki saçda yine saçmak fiilinden gelmektedir. Kafa derisinden çıkan kılların etrafa saçılmasından saç denilmiştir.

sağdıç: öz Türkçedir. Sağ-d-ıç düğünde güveyin sağında yürüyen kişi sağ sözcüğü güven belirtir. Örnek: (o benim sağ kolumdur) güveyin en iyi arkadaşı anlamındadır, esasen sağ sözcüğüde sağlamlık, doğruluk güvenilirlik anlamındadır,

sağır: Türkçe Sağır=içine içki konulan sızdırmayan kap anlam genişlemesiyle işitmeyen kimse (dolu olan kabın ses vermemesinden)

saha: Arapça saha=alan

sahra: Arapça çöl-kır

sakat: Arapça skt kökünden (düşmek) düşük elverişsiz anlam genişlemesiyle bir yeri , bir organı çalışmayan kimse

sakatat: Arapça skt kökünden=düşük, döküntü, kıymetsiz, düşük nitelikli, nitekim kesilmiş hayvanın yürek, işkembe, paca gibi kısımları daha önemsiz addedilir, sakıt olmak—değeri düşmek ("cevher yere düşmekle sakıt olmaz kadr-ükıymetten" Namık Kemal)

sakız: farsça segiz=reçine(İsmet Zeki Eyüboğlu Etimoloji sözlüğü) ancak Türk Dil Kurumu sözlüğünde sakız sözcüğünün öztürkçe sakır-sakız:yapışkan şey'den geldiği yazmaktadır ve Diva-ı- Lügaturt Türk' de de mevcuttur.

saksı: Almanyanın Saksonya bölgesinden geldiği için saksı denilmiştir.

salak: salmak fiilinden kendini salmış bırakmış

salam: İtalyanca Salame domuz pastırması

salamura: Latince sal=tuz muria=peynir salamura—tuzlu peynir (İsmet Zeki Eyüboğlunun Etimoloji sözlüğü) bu açıklamasına karşılık TDK sözlüğü ve Nişanyan muria ekini peynir değil balık, et ve peynir saklamakta kullanılan baharat

karışımı tarif etmektedirler ki bu doğrudur, zira salamura sözcüğü sadece peynir için değil et-balık, turşu, asma yaprağı için de kullanılır.

salaş: Macarca szallas=ev sözcüğünden(tahta baraka)

salata: İtalyanca salata

salça: İtalyanca salsa'dan domates ve biber ezmesi

salep: Arapça sahlep (bilinen bitkinin adı)

salhane: Arapça sahl=hayvanı kesme hane=Farsça ev kesim evi anlamında

salı: Arapça salis=üçüncü sözcüğünden salı=haftanın üçüncü günü (eskiden pazar haftanın ilk günü)

salon: Fransızca salon

sami: Arapça sami=hz Nuh'un oğlu Sam'dan türediklerine inanılan beyaz ırkın Arapça, İbranice, Aşurca, Habeşçe, konuşan kavimlerin bulunduğu kolu (sami ırkı)

sanat: Arapça sûn=yapma imal etme'den sanayi sözcüğü de aynı köktendir.

sanayi: Arapça sınaat=yapma, işçilik, yapımcılık, ham maddeyi işler hale getirme

sancak: Türkçe sançmak=vurmak, kesici delici bir cisimle dürtmek savaşta kargının ucuna takılan işlemeli dokuma kumaş parçası

sancı: öz Türkçe sanç=saplamak, sokmak fiilinden sancığ=ucu sivri şey, kanca, batar ,delinir gibi ağrı anlamında

sandal: Rumca sandalon=sandal ağacı, o ağaçtan yapıldığı için bu adı almıştır. Hint, Avrupa dillerinde benzer sözcükler vardır Latince Sandalium Almanca=sandale, Fransızca=sandale, İtalyanca Sandalo, İspanyonca sandalia, İngilizce Sandal, Farsça Sandal, Arapça Sandal

sandalye: Farsça sandeli, sandal ağacından yapıldığı için

sandık: Arapça sanduk'dan tahtadan yapılmış kapaklı ev eşyası,

sandviç: 18.yüzyılda yaşamış İngiliz asilzadesi John Montegu Sandwich kumar masasından kalkmadan karnını ekmek arası peynir v.s ile doyurduğu için bu adı almıştır.

sansur: Fransızca censure, Latince yurttaş sayımında tutulan çizelge

saraç: Arapça Serraç=koşum veya eyer takımları yapan ve satan kimse Serre: eyer, at eyeri

saraka: argoda alay istihza

saray: Farsça Seray=büyük konak

sarhoş: Farsça ser=baş hoş=hoş güzel. Başı hoş

sarımsak-Sarmısak: sarı renginden dolayı veya sarmal biçimde saplarının olmasından dolayı isimlendirildiği iddiaları(İsmet Zeki Eyüboğlu Etimoloji sözlüğü) süphelidir.

sarp: Uygur Türkçesi'nde katı sert

satır: Arapça satur=et kesmeye yarayan alet

satranç: Farsça Sadrenc veya çatrang sözcüğünden alıntıdır, Farsça'ya Sanskritçe'den geçmiştir. Çatur=dört angam=kol dört kol anlamına gelir.1- fiiller 2. savaş arabaları 3.süvarililer 4 piyadelerden olaşın klasik Hint ordu düzenine atfen dört kol çatrang(satranç) adı verilmiştir. Ermenice=çatrag (Farsça'dan alıntı)

sauna: Fransızca sauna

sayfiye: Arapça sayf=yaz sayfiye=yazlık

saz: Farsça saz=çalgı

sazak: soğuk esen rüzgar, poyrak, ırmak boyunca esen soğuk rüzgar etrafında sazlık olan dere ve ırmaklarda bu tip rüzgarlara daha çok rastlanmasından sazak adı verilmiştir.

sazan: saz'dan sazlık bulunan ırmak ve göllerde bu balık çok görüldüğünden sazan denilmiştir.

seher: Arapça sabahın güneş doğmadan önceki zamanı

sehven: Arapça dalgınlıkla oluşan yanlışlık

seki: Farsça sekü(dış kapının yan basamağı)den merdiven, basamak, eşik, oturulacak sedir biçiminde taş veya set

seksen: Türkçe sekiz_on sekiz tane on anlamında

sekte: Arapça olmakta olan birşeyin aniden durması bozukluk, inme felç

sektör: Fransızca secteur=bölüm, kol ,dal

sekülarizm: Latincede nesil, periyot zaman dilimi anlamına gelen seculum(ki zamanla hristiyan latincesinde dünya anlamında kullanılmaya başlandı)dan türemiştir. Türkçe'ye Fransızca sekularisme sözcüğünden geçmiştir. Seculum Latince yüzyıl veya nesil anlamına da gelir. (Fransızca seküler=yüzyıllık yüzyılda bir olan demektir.) sekularizm laiklikle eş anlamlı olarak da kullanılır. Laiklik Fransız sekülarizmi olarak bilinir. Türk Dil Kurumu sekülarizmi dünyacılık olarak tanımlar

sel:Arapça seyl =su taşkını

selafin: Arapça sultanlar selatinc amileri=sultanların yaptırdığı camiler

selef= halef karşıtı (Arapça)= bir makamda kendinden önce bulunmuş kimse

sebze: Farsça sebz=yeşil yemeklik yeşil bitkiler

seccade: Arapça secde'den secde edilen anlamında namaz kılmak için kullanılan örtü, namazlık

sedye: İtalyanca sedia=hasta taşıma yatağı

senkron: Fransızca synchrone=eş zaman

sepet: Farsça seped

sera: İtalyanca serra etrafı camlı sebze ve meyve yetiştirme alanı.

sersem: Farsça ser=baş sam: baş döndüren sersem baş döndüren dengeyi bozan durum

serüven: Farsça servan=macera

servet: Arapça servet=varlık

seyehat: Arapça siyahat=yolculuk

sezon: Fransızca saison=mevsim

sifon: Fransızca siphon

seferberlik: Arapça sefer + Farsça ber osmanlıca bir sözcük

sigara: İspanyolca cıgaro'dan geçmiştir.

sigorta: İtalyanca sicurta=güvenlik

simit: Arapça semid=halka biçiminde çörek

sınır: Rumca sinoron=komşu yanyana oturan sözcüğünden türemiştir

sıpa: Abaza dilinde spau=yavru,çocuk demektir, Anadolu'da yaşayan abazalar aracılığıyla geçti

sipariş: Farsça sipariş=ısmarlama

sır: Türkçe sor=boyama, parlatma , testi ve küpler sır=arapça sırr—gizli, saklı tutulan

sırat: Arapça sırat=yol, köprü, geçek

sirk: Fransızca cirque (sirk okunur)

sivil: Fransızca civil=asker olmayan, medeni civilisation=medeniyet

siyah: Farsça siyah=kara

siyaset: Arapça seis=at bakımı, at bakıcısı seyislik yapma, atı terbiye etmekten anlam genişlemesiyle ulus yönetimi, insanları yönetme anlamları kazanmıştır.

skandal: Fransızca scandale:rezalet

skeç: İngilizce sketch=güldürü niteliğinde sahne oyunu

sofa: Arapça suffe=hol

somya: Fransızca sommier uyuma yeri anlamında sommeil=uyku

sos: Fransızca sauce (sos okunur) yemeklere dökülen domates baharat karışımı

sota: İtalyanca sotto= uygun elverişli yer. Sotaya yatmak. **soyka**: halk ağzından ölünün üzerinden çıkan giysi, soyka:Bulgarca bir tür alaca karga

sofra: Arapça sufre

softa: a) sözcüğün esası Grekçe sophistes: bilgili Yunan felsefesinin etkisinde kalan arapların Yunanca eserlerini tercüme ederken aldıkları sözcüklerdendir. (İsmet Zeki Eyüboğlu Türk dilinin etimoloji sözlüğü)

soğan: Sanskritçe sukanda (soğan) dan

soytarı: Arapça sateri=maskara

spekülasyon: Fransızca speculation=vurgunculuk saptırma

subasman: Fransızca oturmalık binaların temelin oturduğu kısmı (sousbassement) Sous=alt,temel bassement=alt, alçak temel inşaatçılar yanlış olarak subasmanı: temel kazılınca su çıkan bölge gibi kullanmaktadırlar.

sümbül: Farsça sunbul, zambakgillerden bir çiçek

surat: Arapça suret=görünüş, biçim

şablon: Almanca (schablone) basmakalıp örnek, içinde haf ve şekillerin oyuk olduğu cetvel

şadırvan: Sadurvan(suyun aktığı, yukardan döküldüğü yer) Farsçadır.

şafak: Arapça Şefak gün batımı kızıllığı,

şahika: Arapça şahika=doruk zirve

şahne: Arapçadır. Anadolu ve İran'da devlet kurmuş halklarda devlet görevlisi

şaibe: Arapça art düşünce

şaka: İsmet Zeki Eyüboğlu Etimolojik sözlüğünde, sözcüğün İtalyanca=giuoco (eğlence, gülmeden geldiğini söylesede TDK sözlüğü ve Nişanyan ve diğer yazarlar kelimenin Arapça şkw=acı ve sıkıntı çekmek fiilinden geldiğini ve birisiyle alay ederek onu üzmek pahasına eğlenmek anlamına geldiğini iddia etmektedirler ki bu bizce de doğrudur. Şikayet ve sekva sözcükleri de aynı köktendir.

şalvar: Farsça şelvar

şamandıra: Rumca=semanterion=belirti, işaret sözcüğünden duba da denir.

şamata: Arapça semate=gürültü, patırtı

şambrel:Fransızca chambreaire chambre=oda air=hava hava odası anlamında otomobil iç lastiği

şamdan: Arapça şem=mum ile farsça dan (lık-luk) ekinden mumluk anlamında. Osmanlıca'dır

şansölye: Fransızca chancelier'den=Almanca ve Avusturyada hükümet başkanı.

şanzıman: Fransızca changement (şanjman okunur) changer=değiştirmek'ten arabanın hızını (vitesini) değiştirmek için düzenlenmiş dişliler düzeneği. (dişliler düzeneği)

şapka: Latince capellus sözcüğünden evrilmiştir=küçük külah. Türkçe'ye rusça bulgarca veya polenezceden geçmiş olabilir. Fransızca chapeau (Şapo) da Latince kökenlidir.

şapşal: Rumca sapsalos=gevşek, yavaş sözcüğünden

şarap: Arapça şarab=içecek işrap=içmek'den meşrubat, maşraba, şurup, şerbet, meşrep aynı kökten gelir. Anlam değişmesiyle alkollü özel bir içki anlamında kullanılmıştır.

şarj: Fransızca charger=doldurmakdan gelir, Şarjör de aynı kökten gelir=doldurucu tabancaya veya silaha mermiyi doldurmak için kurulmuş düzenek

şarkı: Arapça şark=doğu, doğuya has müzik

şarküteri: Fransızcadan charcuterie=peynir, zeytin, sucuk, vs satılan yer

şarlatan: Fransızca charlatan=eskiden kocakarı ilaçlarını sokaklarda bağırarak satan kişi, yaygaracı

şebiyelda: Farsça şeb=gece yelda: uzun en uzun gece

şecere: Arapça şecer:ağaç soy ağacı yanlışlıkla secere diye telaffiz edenler vardır,

şeftali: Farsça şeftalu şeft=iri etli âlu=erik, iri erik anlamındadır.

şehir: farsça il, şehir

şehremini=Osmanlıca belediye başkanı şehir: Farsça şehir emin=Arapça emanete alan güvenilenil'in (şehrin) emanet edildiği kişi anlamında şehrameneti-- belediye

şeker: Farsça şeker hint avrupa dillerinde müşterek bir sözcüktür. Kökeni Sanskritce sakhara Fransızca=sucre , Almanca=zuchero

şemsiye: Arapça şems=güneş, şemsiye=güneşlik Türkçede yağmur ve güneş için kullanılır.

şifre: Fransızca chiffre sözcük anlamı sayı gizli anlaşmada kullanılan sayısal işaretler

şike: Fransızca chique (şike okunur)-danışıklı dövüş

şinik: Rumca, tahıl için kullanılan sekiz kiloluk ölçek

şıra:Farsça henüz mayalanmış üzüm suyu

şiraze: Farsça şiraze=iplikden, ciltcilikte kitap sayfalarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş ip şerit

şırınga: İtalyanca siringa=enjektör

şirket: Arapça sirk=ortak koşma'dan ortaklık, müşterek, iştirak, teşriki mesai, şerik sözcükleri aynı kökten gelir.

şive: Farsça şive=dil söyleyiş özelliği,

şıvgın: Türkçe budanmış ağaçların kesilmiş yerlerinden çıkan taze sürgün.

şofben: Fransızca chauf=sıcak ısıtma bain=banyo, banyo ısıtıcısı anlamında

şoför: Fransızca chauffeur(şoför) chauffer=ısıtmak ateşçi anlamındadır.

şom: Farsça şum=uğursuz şom ağızlı=uğursuzluk getiren

tabak: Arapça tabak tabaka=kat'dan ince tabaka anlamında

taban: öz Türkçe tap-top diye ses çıkarmak'dan

tabanca: Farsça tebançe (tokat, avuç içiyle vurma)dan tokat sesiyle silah sesinin benzerliğinden dolayı

tabela: İtalyanca tabella

tabildot: Fransızca table d'hote (tabldot okunur) seçmesiz yemek Fransızca table=masa(yemek) höte=ev sahibi yani ev sahibi ne pişirdi ise onu yemek zorunda olmak'dan

tabu: Fransızca tabou(tabu) yasaklanarak korunan nesne dini inanç sonucu konulan yasaklar

taburcu: hastanın hastaneden taburvu edilmesi askeri bir tabirdir, savaşta yaralanan hastalanan askerler iyileşince taburlarına geri gönderildiği için

tabure: Fransızca tabouret=aralıksız sandalye

taç: Arapça tac'dan farsça tac=horoz ibiği, başlıktan geçtiğide savunulur (İsmet Zeki Eyüboğlu)

tadat: Arapça sayma (adet sözcüğünden) özellikle askerde sayarak yapılan yoklama

tahammül: Arapça haml=yük'den yüklenme yük altına girme, dayanma

tahin: Arapça tahn=ezme, öğütme(susamın ezilmesi) tahin helvası= ezilmiş susamlı helva

tahkir: hakir Arapça hor görme alçaltma, hakaret etme, onurunu kırma

tahrik: Arapça harekete geçirme

taht: Farsça alt taht-el-bahr=deniz altı

takoz: Rumca=ağaç bloku, kama anlamında

taksit: Arapça kıst=üleş, pay, bölüm, bölme, taksim sözcüğü de aynı köktendir

takunya: Rumca takuini tahta ayakkabı

tamim: Arapça umum'dan umumileşme, genelge

tandır: Arapça tennur=fırın'dan

taraça: İtalyanca terazza'dan teras da ayın anlamdadır. Teras Fransızcadır.

tarla: eski Türkçe targlag (ekin ekilen yer) tarı=darı lag=yer darı ekilen yer, Hitit dilinde taru(darı) ağaç bitki anlamına gelir

tarziye: Arapça özür dileme

tatil: Arapça tatil atalet'den, boş, işsiz(atl-atıl)den çalışmama, işe ara verme anlam genişlemesiyle dinlenme

tava; Farsça dave'den

tavla: Arapça tavile=hayvan sürüsü, ahır'dan anlam değişimiyle türkçede at ahırı ayrıca, tavla: tavla oyunu oynanan tahta Latince tabula'dan Türkçe'ye İtalyanca tavola'dan geçti

tavşan: Öz Türkçe'dir. Tavısgan=hızlı giden eski Türkçede tav=hızlı davranmak (tavranmak)

tavuk: Moğolca tauguk'dan alınmıştır. Moğolcaya Sanckritçe takukadan geçmiştir. (ismet Zeki Eyüboğlu türk dilinin Etimoloji sözlüğü)

tavus: Rumca taos Farsça tâvüş **tayfun**: Çince taifung'dan

taze: Farsça taze

tazı: Farsça hızlı koşan akıncı (tazi=saldırmak), hızlı koşmak Farsça'dan Araplar'a da tazi denir (zamanında İranlılar'a çok saldırdıkları için)

tebeşir: Farsça tebasir=beyazlık, aklik, parlaklık beyaz parlak bir maddeden yapıldığı için batı dillerindeki karşılığı girit adasından (kreta) gelir fransızca creie(kre okunur) Almanca kreide İspanyolca greda İtalyanca çreda, bu sözcklerin kökeni Latincedir.

tecavüz: Arapça cwz kökünden tecavuz=sınır aşma, haddi aşma, ileri gitme, azma sözcüğünden

teçhiz: Arapça techiz cihaz sözcüğünden türetme=donatma, cihazlandırma,

tedavi: Arapça dawa (deva) sözcüğünden devasını bulmak

tehlike: Arapça helak sözcüğünden (yok etme, yıpratma, öldürme)

tek: Farsça teg sözcüğünden geldiği (İsmet Zeki Eyüboğlu) tezi doğru değildir. Uygur Türkçesi'nden alınmıştır (yaklaşık1000 yıl önceki kaynaklarda vardır)

teke: Farsça teke=erkek keçi'den

teker: öz Türkçe teker=daire tekerle= dönme fiilinden

tekfur: Ermenice tagavor tag=taç avor=taşıyan

tekin: eski Türkçede tegin tigin=kul, köle beyzade anlamlarına gelirken sonradan anlam değişmesiyle uğurlu, iyi güzel anlamları kazanmıştır. Tekinsiz: uğursuz

tekir: Yunanca tigris=kaplan (sırtı kaplan gibi) benekli kediler için kullanılır, köken latince tıgris=kaplan fransızca tigre(İzmet Zeki Eyüboğlu Türk Dilinin etimolojik sözlüğü) tekir (tigir) kedi.

tekirdağ: Tekfurdağından (tekfur ermenice bir sözcüktür) taç taşıyan

telaki: Arapça buluşma görüşme yüzyüze görüşme lika=yüz (çehre) mehlika=ay yüzlü

telakki: anlayış, kabul etme, öyle sayma, karşılama. Bu sözcük de lika kökünden gelir mülakat: yüzyüze görüşme konuşma

telaş: arapça telaşi=acele etme

telefon:fransızca tele=uzak phone: konuşma ses

telepati: Fransızca tele=uzak, pathie=hissetme, duyma algılama

televizyon: Fransızca tele=uzak vizyon=görme

telgraf: Fransızca tele uzak graf=yazma

telve: Farsça telh=acı. Kahvenin dibe çöken acı tortusu

tembel: Farsça tenbel'den

tembih: Arapça tenbih

temel:Rumca temalion=yerleştirilmiş, oturtulmuş, koyulmuş

temiz: Arapça temyiz=ayırma, seçme ayıklama'dan (kirden, pislikten ayıklama)

tempo: İtalyanca tempo

tencere: Arapça tancura

teneffüs: Arapça ne fes=hava almak, solumak'dan

teneşir: Farsça tenşür üzerinde ölü yıkanan taş=salacak ten=gövde şûy=yıkama

tenezzül: Arapça nüzul=inme, alçalma'dan alçak gönüllülük gösterme

tente: Latince tentorium=çadır'dan italyanca tenda=çadır bezi

tenzilat: Arapça nüzul'den indirme, indirim

teokrasi: Aransızca theocratie din yönetimi

teras: Aransızca terasse

tere: Farsça tere=yeşil ot bitki

tereyağı: yeşil taze ot yiyen ineklerin sütünden elde edilen yağ

terminal: Fransızca, Fransızca: terminer=bitirmek sona erdirmek, terminal bitiş, son, son durak anlamında

termos: Fransızca thermos, kelimenin kökü Yunanca thermos=sıcak sözcüğünden geçmiştir.

terör: Fransızca terreur, yıldırma-korkutma

tersane: İtalyanca tersane=gemi yapılan yer. İspanyolca darcina (Arapça daruşsinea=yapım yeri) Arapça'da İspanyolcaya geçmiştir.

terzi: Farsça derzi=elbise biçip diken

tespih: Arapça sbh kökünden subhan sözcüğünü (Allah'ı övme) tekrar (ama) anlamındadır.(tesbih)

testere: Farsça destere

testi: Farsça desti dest=el elle taşınan sukabı(TDK sözlüğü) İsmet Zeki Eyüboğlu ve Nişanyan latince testa (topraktan su kabı)sözcüğünden alındığını söylüyor. Fakat Farsça olması ihtimali daha yüksekti

tesviye: Arapça seviye sözcüğünden, aynı seviyeye getirme düzleme.

tevekkül: Arapça vekil-vekalet'den Allahı vekil göstererek işi oluruna bırakmak

teyze: Farsça dayı tay ve eze sözcüklerinin birleşmesiyle tayize tay(dayı) eze=abla

tezgâh: dest=el. Elle iş görülen yer, düzenek, tezkiye, zeka, zekat.

(**Tezgah):** dokuma cihazı, Farsça dast(destl:el gah: yer anlamındadır. 2-islam hukukunda eşin geçimi için sarfedilen tutar anlamında.

tifo: Grekçe typhos=buğulanma, sis, şaşırma, kendinden geçme(yüksek ateş sebebiyle kişinin şuurunun bulanıp kendinden geçmesi sebebiyle) tifus da aynı anlamdadır.

tığ: Farsça tiğ=dantel veya yün örmekte kullanılan şiş. Tiğ= Farsça kılıç.Tığ öz Türkçe savrulmamış ekin yığını

tıp: Arapça tıb bu sözcük eski Mısır kenti Teb (tebai)den gelir.(tıbbın ileri olduğu bir kent) aramice ve turyanice tbb=bilme,bilgi anllamına gelir.

tıpkı: Arapça tıbk=uydurma benzetme, yakıştırma

tırabzan: Farsça dar bezin merdiven korkuluğu

tıraş: Farsça teraş=saç, sakal kesme

tırpan: Rumca drepane=tırpan drepanaki= ufak tırpan drepaniko=biçmek

tırtıl: Ermenice tertel=küçük böcek'den tırtıl

tik: Fransızca—tic=istemsiz hareket

tim: İngilizce team(tim okunur)en küçük askeri birlik,

timsah: Arapça timsah

tin: eski Türkçe'de yel, rüzgar,ruh, can, soluk

tip: Fransızca type(tip okunur) aynı özellikleri gösteren örnek

tiraj: Fransızca tirage=baskı sayısı tirer=çekmek fiilinden
tiran: Fransızca tyran eski yunanda siyasi güce zorla sahip olan kişi mecazen=acımasız, gaddar

tirat: Fransızca tirade=tiyatro oyununda oyuncuların bir defadan söyeldiği parça

tirbuşan: Fransızca tire bouchan, tire: cekmek bouchon=tıpa, mantar,tıkaç tirbuşan: mantarı çeken

tirendaz: Farsça ok atan tir=ok anadolu'da tirendez şeklinde kullanılır=elinden iş gelir teptipli düzenli anlamındadır.

tirit: Farsça terid=et suyuna ekmek doğranarak yapılan yemek

tiryaki: Farsça tiryak=afyon macunu, panzehir anlamındadır. Farsçaya eski yunanca theriake(pontus krali Mitriades'e atfedilen afyonlu ilaç karışımı)sözcüğünden geçmiştir, Mitriyades yönetimi el geçirme mücadelesinde uzun süre dağlarda yaşamış ve kuvvet kazanmak için bu ilac karışımı kullanmıştır. (Nişanyan ve İsmet Zeki Eyüboğlu)

tohum: Farsça tuhm'dan

toka: Türkçe kemer, kayış tokası, İtalyanca Toka: tocco=el sıkışma kadeh tokuşturma

tolerans: Fransızca tolerance a)hoşgörü, b)bir ilacın uçun süre kullanılması sonucu etkisinin azalması c) vücudun bir ilaca karşı dayanma gücü

tomar: Arapça tumardan veya rumca tomarion, tomos sözcüklerinden alıntı. Esasen arapçaya da Rumcadan geçmiştir.

tombala: İtalyanca tombala=düşmekden (latince kökenlidir)

Çinkola=İtalyanca çinko=5(beş) karttaki 5 numarayı bilmekten

tonristan: İtalyanca tonrostante=geminin pervanesini ters yönde çevirme,

topal: Türkçe top'tan top gibi yuvarlanarak yürümek'den

topuk: top'dan ayağın top gibi, yuvarlakça olan alt bölümü

topuz: top biçiminde olan

torpido: Almanca torpeda latince denizaltı bombası çarpan balığı (torpeda) sözcüğünden alıntıdır. Latince torpere'den alıntı

tortu: Farsça durdi=çökelti

torun: eski Türkçe'de de torun aynı sözcüktür sümerce tur sözcüğü döl, türeme üreme anlamındadır. Muhtemelen Türkçe'ye de Sümerce'den geçmiştir.

tosun: Türkçe tos vurmaktan tos vuran anlamında

toynak: eski Türkçe'de tuyak=at, eşek, katır tırnağı,

töhmet: Arapça tuhmet=birine yüklenen ispat edilmemiş suç

tömbeki: Farsça tembakü iranda yetişen nargileyle içilen bir tür tütün

traposfer: Fransızca troposphere atmosferin 11 km lik ilk katmanı

treyler: İngilizce trailen traktör ve kamyona yük için takılan araba

tufeyli: Arapça tufeyli asalak

tuğla: Rumca tugla-tegula örtü aracı, örteç latincede de tegula örtmek anlamındadır.

tuhafiyeci: Arapça tuhaf'dan çorap, mendil, eldiven giyişi süsü vs.satan yer

tulu: Arapça tûlû= güneşin doğması

tulumba: İtalyanca tromba=suları alçak yerlerden çekmeye yarayan araç

tur: eski Türkçede türeme, üreme, çoğalma, Türk sözcüğünün kökenide budur Turan (ülkesi)de Türk ülkesi demektir. (İsmet Zeki Eyüboğlu) tur : Fransızca dolaşma, gezme

turfa: Arapça turfe=az bulunur, nadir rastlanır değeri düşük anlamındadır.

turfanda: Farsça tervende: yeni çıkan, yeni yetişen (ter=yeni, taze) arapça turfa sözcüğünden farsçaya geçmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

turkuaz: Fransızca turquoise=türktaşı (yeşile çalan mavi). Türk sözcüğünden alınmıştır.

tüfek: Farsça tüfeng'den

tül: Fransızca tulle (tül okunur) çok ince pamuk ipek dokuma

tülbent: Farsça terbend ter+bend(TDK sözlüğü)İsmet Zeki Eyüboğlu ise etimoloji sözlüğünde tül(Fransızca)+bend (Farsça) tülden örtü diye izah etmektedir ki bu makuldür.

ucuz: Türkçe uç (bitim son) dan uz ekiyle sözcük üretme Türkçede vardır=kuturmak (azmak)dan kuduz

uçkur: Türkçe iç ile kur=kuşak sözcüklerinden iç kuşak anlamında

uçmak: Türkçe uç=son,kıyı bitim yerinden. Bir yerden kalkıp gitmek, bir başka yere kaçmak uzaklaşmak uçmak'ın ikinci anlamı ise cennet demektir fakat sanıldığı gibi türkçe değildir Soğdca'dan alınmıştır. Ve Soğdca'sı uştmah-dır.

uçurum: Türkçe-uç-dan uçurmak sona varmak

ücret: Arapça ucret—(ecr kökünden gelir)

ufak: Türkçe ufalamak uvmak küçültmek'den

ufuk: Arapça ufk

uğraş: eski Türkçede=düşünme, tasarlama, karşılaşma(oğuruğur), Anlam genişlemesiyle döğüş mücadele

uğru: eski Türkçede=gizli saklıdan hırsız, çalan, uğrayıp alan anlamında

ulema: Arapça alimler (alim'in çoğulu)

ulus: eski, Türkçe ülüş=bölme kesim'den ayrılmış topluluk

umar: Türkçe ummak'dan çare

umur: Arapça emr (iş-buyruk)=işler, buyruklar umursamak da aynı kökden gelir.

urba: İtalyanca raba'dan muhtemelen anadoluda yaşayan Rumlar'dan Türkçe'ye geçmiştir. (Türkçede r ile başlayan

sözcüklerin başına sesli harf getirmek çok görülen birşeydir. recep yerine irecep Rafet yerine İrafet denilmesi gibi)

usta: Farsça üstad'dan usta

ustura: Farsça usturre

uygar: uymak'dan (Türkçe) gar eki eski türkçe sözcüklerde vardır. Toygar:-Ilgar_Bulgar(açgar) - (askar)=açıcı anlamındadır. Gar=çı,cu,cı)anlamındadır.

uyuz: eski Türkçede ud=öküz, sigır demektir, (uduz-uyuz) bu hayvanlara has kaşıntılı bir hastalık

ülkü: uleşmekten pay hisse anlam değişmesiyle gaye ideal

üniversite: Fransızca universiteden alınmıştır. Sözcüğün kökeni latince universitas=bütün, hep, hepsi demektir. Bütün bilgilerin öğretildiği kurum.

üstüpü: Latince stuppa'dan=kıtık

ütmek: utmak(Türkçe) utku=yengi zaferden

üzengi: öz Türkçe uzegu'den üzerine üstüne basılan

üzüm: öz Türkçe üz kökünden=kırma, kırılma, bükme dolanma anlamında üzüm asmasının bükülüp dolanmasından üm eki türkçede çok kullanılır döküm, büküm, kıvrım, ölüm.

vadi: Arapça vadi

vagon: Fransızca wagon

vahşi: Arapça vahşi -whş- kökünden=meskûn olmayan yer orman, dağ hayvanı anlamındadır.

vakit: arapça vakt

vali: Arapça vali-vilayet'den

valide: Arapça veladet doğum'dan doğuran anlamında (vena toplar damar)

valiz: İtalyanca valigia'dan (yolçantası)

vana: Fransızca vane kökeni latince vena damar

vandal: Fransızca=vandale miladın ilk yıllarında yaşayan ve Romalılar'la savaşan acımasızlığıyla ünlü bir doğu Germen halkı

vanilya: İtalyanca vaniglia(bir bitki)

vantilatör: Fransızca ventilateur (vent=rüzgâr) Rüzgarlık anlamı içerir.

vapur: Latince vapor=buğu,buhar buharlı gemi, fransızca: vapeur(vapör) italyanca vapore

vardiya: İtalyanca=guardia=bekçilik, korumalık'dan a)posta b)çalışma gününün belli bir süresi köken Latincedir. Gardiyan sözcüğü de Fransızcadan geçmesine karşın latince kökenlidir. gardia=muhafaza etmek, korumak anlamındadır.

varil: Fransızca baril=saçdan yapılmış büyük sıvı kabı Rumca barella, italyanca barile, latince kökenlidir, b-v değişmesiyle varil diye söylenmiş

vedia: Arapça emanet

veranda: Fransızca veranda (camlı taraça) dan alındı. Fakat Portekizce kökenlidir (baranda=parmaklık) olduğu birçok etimologca kabul edilmiştir. (Nişanyan)

versiyon: Fransızca version a) çeviri, tercüme , b) değişke, varyant, c) anlatış, yorum

vertigo: İngilizce vertigo'dan köken latincedir. (vertigo) döngü, dönme, sarmal, baş dönmesi

vestiyer: Fransızca vestier=palto, ceket, pardesü gibi eşyaları koyma yeri, sözcüğün kökeni Latincedir, vestis=giysi, elbise, ceket, gömlek Veste: Fransızca=ceket vestiyer (vestier) ceketlik

veteriner: Fransızca=veterinaire sözcüğün kökeni latince vetus-veter veteran sözcüğünden türetilmiştir. (eski ihtiyar, tecrübeli, usta anlamları vardır)(veteriner tababeti insan hekimliğinden daha eski olduğu için tecrübeli hekim)

vetire: Arapça vetire=süreç

veto: Fransızca veto=karşı çıkma sözcük Fransızca'ya Latince'den geçmiştir. vetare=karşı çıkmak Roma'da halk tribunünün senatoya direnme yetkisine verilen ad veto=karşıyım

vezir: Arapça vezir

veznedar: Arapça vezne farsça dar=vezneci

vido: İtalyanca vedo. kök= latince görüyorum latince videre=görmekden(veni, vidi, vici)=geldim, gördüm, yendim

viraj: Fransızca virage (viraj okunur)

virane: Farsça virane=yıkılmış harap olmuş

virgül:Fransızca virgule

vişne: Bulgarca vişne-vişna yunanca visino da Bulgarca'dan alıntıdır.

vites: Fransızca vitesse vit=çabuk, çabukluk hız, araçlardaki hız düzeneği

vitrin: Fransızca virtine vitre=cam

vize: Fransızca visa=görüldü işareti, voir=görmek fiilinden (Latince kökenli)

yaban: Farsça yaban: ıssız vahşi

yafta: Farsça yafte=üzerine asıldığı nesne hakkında bilgi içeren kâğıt

yakamoz: Rumca=denizde kürek veya balıkların kımıldamasıyla oluşan pırıltı

yakut: Arapça yakut=kırmızı değerli bir taş

yalı: Rumca gialos_vialos=sahil, kıyı

Yanlış (galat)olarak Türkçe'de yel anlamında kullanılmaktadır.

yazık= öz Türkçe yazug, yazuk, suç günah'dan

yedek: Türkçe yetmek'dan yetecek kadar.

yeğ: Türkçe iyi daha iyi eğu-edgi eyu iyi sözcükleribu kökten türemiştir. İgit yigit, yigit kelimeleride yine aynı köktendir.

yegâne: Farsça yek=birden tek olan bir olan

yeğen: Türkçe yeğni-yeni de yeni olan yeni doğan yeni ortaya çıkandan , ağaçlarda filiz, yeni çıkan dalcık insanlarda kardeş çocukları, aileyle yeni katılan kimse anlamı içerin

yeknesak:Farsça yek=bir ile Arapça nesak=tutum yol biçim'den tek düze, biteviye

yekûn: Arapça kevn=olmak var olmak'dan yekûn=olmuş, bitmiş, sonuç, toplam

yel: öz Türkçe rüzgar, esinti

yele: Farsça yâl=boyun, gerdan, kıl, tüy'den, atın ve aslanın boynundaki tüyler, Farsça Bask ve Grek dillerinde; yal, illea, ulea, (yele)iolus, uolos, müşterektir.

yelken: Türkçe yel=rüzgâr

yelkovan : yel=rüzgar ve kovmak dan saatin rüzgar gibi hızlı giden ibresi mecazi anlama: boş gezer avare rüzgarı kovalayan anlamında.rüzgarla hareket eden düzenek

yelpaze: Türkçe yel ile Farsça baz=oynayan eğlendiren yelbaze rüzgarla oynayan rüzgar estiren

yemeni: Yemen ülkesiyle ilgili yemenden gelen anlamındadır ve başa örtülen ,(bağlanan) bir tür eşarp ile bir tür arkasına basılan bir ucu yukarı doğru kıvrık bir ayakkabı türü 1960 lara kadar Anadolu'da giyilirdi.

yenge: Uygurca'dan alınmıştır. Yeni gelen aileye yeni katılan anlamı içerir

yengeç: öz Türkçe yanyan yürüyen anlamında

yergi: Türkçe yer-toprak dan yerin dibine batırmak kötülemek aşağılamak

yıldırım: Türkçe yal-yul=ışık parlaklık anlamındadır. Yul-

durum çok ışık verdiği parladığı için

yıldız: Türkçe yine yul-yal=ışık, parlaklık yarlayan, ışıyan demektir.

yılkı: Türkçe at sürüsü

yiğit: eski Türkçe'de yig=iyi-sağlam,sıkı delikanlı

yobaz: Nişanyan Türkçe yabız=kötü sözcüğünden yavuz-a aynı anlama gelebileceğini söylüyor. İsmet Zeki Eyüboğlu ise Hint Avrupa dilleri kökenli olduğunu ve Latince jobogo-jobogio(=katı düşünceli, anlayışsız) dan yobaç yoboz değişimiyle (yobaz) Türkçe'ye geçtiğini iddia etmektedir ki bizce de bu sav akla yakındır.

yoğurt: Türkçe yoğunlaşmış, kabarmış-katılaşmış,

yokuş=(yukarı-yukuş-yokuş öztürkçe bir sözcüktür

yordam: Türkçe yor_mak yorum yapmaktan düşünerek yorum yaparak sonuca ulaşmak. (el yordamı)

yorgan: Türkçe , yör=örtmek, sarmak kaplamak'dan yorgan=örten kaplayan uygurda yörgelemek sarmak

yortu: Rumca iorti=bayram , kutlu gün

yufka: Türkçe yufka-yuvga, ince, kalın olmayan, sığ

yular: Rumca eulera(yulera okunur)

yüregir: Oğuz Türkleri'nin 24 boyundan biri

yurt: Moğolca otlak-ören, eski yapı kalıntısı , yaylım, oturulan yer

zamk: Arapça şamg'dan zamk akasya, sütlegen gibi ağaçların kabuklarından sızan madde yapıştırıcı olarak kullanılır,

zampara: Farsça zenne = kadın Perest = seven Zenperest=kadın seven den zanpara örnek olarak put perest putu seven puta tapan gösterilebilir (Nişanyan) İsmet Zeki Eyüboğlunun Etimoloji sözlüğünde Zampara zen=kadın para=pare=parça kadının bir parçası açıklaması bizce doğru değildir. Sanayi, sınai sözcükleri de aynı köktendir.

zanaat: Arapça sınaat insanların maddeye dayanan ihtiyaçlarını karşılamak, için yapılan eğitim ve beceri gerektiren iş

zangoç: Ermenice jamgoç=saat çalan çan çalarak zamanı gösteren görevli

zebella=Arapça iri yarı kimse

zebun: Farsça güçsüz zayıf (it kapıda zebun gerek)

zehir: Farsça zehr=avu

zelve: Rumca çift öküzünün boyundurukta çıkmaması için boynunun iki yanından boyunduruğa geçirilen çubuk,

zemberek: Farsça zemburuk

zemin: Farsça zemin=taban

zengin: Farsça sengin=varlıklı

zerdali: Farsça sarı erik Zerd=sarı alu=erik zerdalu=sarı erik

zerde: Farsça zerde zerd=sarı sarı renkli bir tatlı zeval: Arapça zeval=yok olma yok edilmiş ayrıca zeval ögle vakti anlamına da gelir Zevali saat: öğlen saat 12.yi başlangıç alan saat Zeval vakti= öğle vakti

zeytin: Arapça zeytun

zımba: Farsça zunbe delgeç

zımpara: Farsça sunpare sunbi aşındırmak, delmekden

zındık: Arapça zindik tanrıya ve ahirete inanmayan kimse arapça Farsça'dan geçmiştir. Çendik (Zerduşt dininden olan)

zıpka: Rusça zıpun=şayaktan yapılmış giysiden (zıpkuaka, zıpka)Eskiden Karadeniz yöresinden Rusya'ya giden işçiler aracılığıyla alınmış bir sözcük geniş ağlı dar paçalı erkek pantolonu

zıvana:Farsça zebane (zuvane)=kalın bir borunun içine geçirilen ince boru-dil)den

zifaf: Arapça gerdek

zifir: Rumca zaferos=karanlık

zil: Farsça zel=çıngırak

zillet: Arapça aşağılanma hor görülme

zincir: Farsça zencir

zulmet: Arapça karanlık

zurna: surnay sur=ses nay=ney=ses çıkaran kamış

züğürt: Bulgarca zjurt=yoksul sözcüğü arapçaya züğürt olarak geçmiş Bulgar Etimoloji Gordievskiy (ızbr sç 2150) sözcüğün Bulgarcaya türkçeden geçtiğini iddia etmektedir. Türkçe argo bir sözcük olması mümkündür.

SÖZCÜKLERİN ÖYKÜLERİ

Afrodit: Yunan mitolojisinde uranos'un oğlu Kronos babasının cinsel organını keserek denize atar. Organ denizen köpürmesine yol açar. Afrodit bu köpüklerden doğar. Aphros yunanca köpük demektir. Moda tabirlerinde Afro saç tabiri de bu anlamdadır. Başka bir iddiada afrikalı saçı.

Afyon: Latince opion, Farsça afyondur. Türkçeye yanlış olarak haşhaş diye girmiştir. Arapça haşhar kenevir demektir. Afyonu patlamak : osmanlı döneminde dinen caiz olmasa da müslümanlar da afyon kullanırlardı ama ramazanlarda oruçlu iken afyon yutamayacakları için bir hile bulmaları gerekiyordu, sahur yemeğinden sonra imsaktan önce tiryakiliğin derecesine göre 2-3 kat kağıda sarılmış afyon parçaları yutar günü tefekkürle geçirirlerdi. Bir sür esonra midede eriyen kağıttan çıkan afyon etkisini gösterir tiryaki keyfini bulurdu. Afyonun etkisi geçmek üzereyken daha kalın kagıtla sarılmış afyon gelirdi. Böylece gün boyu afyonunu patlatarak keyfini sürdüren tiryakinin canı kahve içmek ister ki buna cila tabiri kullanılırdı. Cila için ise iftarı beklemek zorunda kalırlardı (Gazete Pazar 30 Mart 1977).

Agora: Bu sözcük genellikle açık alan meydan, pazar yeri anlamında kullanılır. (Agora fobi=meydanlardan korkma) oysa agora yunanca konuşma veya tartışma eylemini anlatan egoris sözcüğünden türetilmiştir. Dolayısıyla tartışma alanı (Latincede Forum) anlamına gelir (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var).

Akide şekeri: Akide şekerinin geçmişteki işlevi sadece ağız tatlandırmak değildi. Aslında akide kelimesi inanç, Bağlılık birbirinden ayrılmamak anlamında kullanılmış, Hikaye şöy-

ledir: osmanlı devletinde ulufe günü yeniçerilere üç aylık maaşları dağıtılır ve saray avlusunda yemek verilirdi. B tören içinde yer alın akide merasimi ise kapıkulu askerlerinin aldıkları ücretlerden ve yemeklerden memnun olduklarını gösteren basit ama ilginç bir törendi. Sadrazam ve Divan-ı-Hümayun üyeleri önce askerin yemeğinden tadarlardı. Bundan sonra kendilerine tabaklar içinde şekerler sunulurdu. Bu askerlerin bir şikayetinin bulunmadığının bir kanıtıydı. Saray helvahanesinde özel yapılan bu şekerlere işlevinden dolayı akide şekeri denilirdi. (Hürriyet Gazetesi Akide deyip geçmeyin 10 Şubat 1997)

Akrep Burcu: Akreb'in kökü ibranice de Akribh'dir. Oradan Arapçaya Akrab olarak geçmiştir. Latince karşılığı skorpio'dur. Ibranice krb kökünden geçmiştir. O dönemde gökyüzünde akreb şeklinde yıldız kümesi bulunduğu için bu adı almıştır.

Akrobat: Yunanca "acrobatein" yükselerek yürümek ayak parmaklarına basarak yürümek. Akro yunanca yüksek demektir.

Alkatras: ABD nin ünlü Alkatras hapishanesi çok ünlüdür. Alkatras adası üstünde kurulmuş Alkatras kuşçusu gibi bir çok filme esin kaynağı olmuştur. Alkatras adasinin adı penguenlerden gelmektedir. Bir kova yada su kabının arapçadaki karşılığı el kadus imiş bu sözcükten arapça da pelikan karşılığı olan elgatis türetilmiş çünki araplar pelikanın torba biçimindeki gagasından su taşıdığını düşünmüşler. Akdenizdeki gemiciler bu sözcüğü portekizceye aktarmışlar el kadis (Al kaddis)alkadrasa dönüşmüş. Alkadras adasına bu adın verilme sebebi pelikanların burada çok bulunmasındandır. Sözcüğün öyküsü burada bitmiyor çünkü Alkatrastan martı

demek olan albatros sözcüğü de türemiş. (Önder Şenyapılı her sözcüğün bir öyküsü var. Sahife:10)

Alman gümüşü: Bakır, çinko ve nikel alaşımından tıpkı gümüşe benzeyen bir madde elde eden Almanlar bu alaşıma Alman gümüşü demişlerdir. (Önder Şenyapılı her sözcüğün bir öyküsü var sahife:11)

Altın boynuz(haliç):Avrupalıların Altın Boynuz deyişleri, Rumca eski adı olan Hriso Keras'ın tercümesidir.

Kağıthane ve Alibey delereninin boynuzu andırmalarından dolayı Haliçc Bizanslıların Khyysokeras (Altın Boynuz) dedikleri istanbul iç limanıbu adı mitolojide bereketi temsil eden meyvelerle, çiçeklerle dolu boynuzdan almıştır. (Edmondo De Amicis: İstanbul 1874 çeviren Prof. Dr. Beynun Akyavaş Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara 1981) Lugat manasıyle Haliç denizin büyük bir nehir şeklinde kara içine uzamnasıdır, yani uzun körfez demektir. Şap denizine Arap halici, Basra körfezine fars halici denmesi bundandır. (İsmail Habip Sevük Eyyub Sultan Sitesi İ stanbul 1993 sayı 5.sayfe 87)

Altı kaval üstü şişhane:Deyimin aslı : altı kaval üstü şeşhanedir. Şeşhane namlusında 6 adet yiv bulunan eski tip tüfek ve toplara verilen isimdir.

Ambulans/ ambulance:Latince de ambulare eyleminin anlamı yürümektir. Fransızca ya geçtiğinde savaş alanından savaş alanına dolaşan gezgin bir askeri hastaneyi anlatan hospitan ambulant tamlamasına dönüşmüştür. 1800 lü yıllarda yalnızca ambulant sözcüğü hasta taşıyan atlı bir taşıtın adı olarak kullanıma girmiştir.

Anadolu: Yunanca güneşin doğduğu yer = doğu demek olan anatoleden gelmektedir.

Ankara: Bizanslı stephanos'un yazdığı çoğrafya sözlüğündeki bilgiye göre Ankara adı Galatlarca konmuştur. Galatlar Mısırlıları denize sürmüşler ve çapalarına el koymuşlardır. Ele geçirdikleri yerleşime de gemi çapası anlamına gelen Ankyra adını vermişlerdir. Başka bir söylentiye göre yerleşim adını üzümden =Engür almıştır. Ankara da eskiden daha bol uzun bağları varmış.

Aralık: Sonbaharla kış arasındaki ay anlamında

Arizona: ABD'nin eyaletlerinden biridir Papago kızıl derililerin dilinde küçük kaynağın yari anlamına gelen alehzon sözcüğünden alınmıştır.

Aslan Burcu: Latince Leo aslan demektir. Arslanların

oğlu olduğuna inanılan Spartalı komutan Leonidastan gelir. Aslan burcuna bu adın verilmesinin sebebi ise Arslan insanlarının doğduğu dönemdegökten Leonid yıldızının (Astroid) geçiyor olmasıdır.

Atlas: Atlas eski yunan mitolojisinde bir kahramanın adıdır. Evreni omuzunda taşıyan bir Titandır. 16. Yüzyılın başında bir yayıncı haritalardan oluşan bir kitap basıp kapağına evreni omuzlarında taşıyan Atlasın resmini koyunca başka yayıncılarda harita kitaplarının kapaklarını aynı görüntüyle süslemeye başlarlar. 1595 de Hollandalı bir haritacı Atlas adını başlık olarak kullanır. 1600 lü yıllarda harita kitaplarında Atlas adı konulması gelenekselleşir. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var sahife 24)

Atlet: Eski yunancada spor yarışmalarında kazananlara athlon denilen bir ödül verilirdi. Zamanla bu, ödülleri kazanmak için yarışan sporculara athleta denilmeye başlandı.

Avokado: Aztekler avakado meyvesinin şekline erkeğin erbezlerine benzetip bu anlama gelin ahuacati adını vermişler-

dir. Daha ötesi bu meyvenin olgunlaştığı dönemde bakirelerin dışarı adım atmaları bile yasaktı. (Ahmet Örs "Afroditin Sofrası" cafe pazar 22 Ekim 1995 sayı 45 sahife 18)

Babil: Kulesi ve asma bahçeleri ile ünlü Babilin adı Babil dilinde kapı anlamına gelen bab ve tanrı anlamına gelen ilu sözcüklerinden oluşmuştur. Tanrı kapısı demektir.

Babür: Hindistanın Babur hanedanın kurucusu imparator Babur Han'ın adı Arapçada kaplan demektir.

Balık Burcu: Bu ayda gökyüzünde kuyruklarından birbirine bağlı iki balık görüntüsü veren yıldız kümesi dolayısıyle bu ad verilmiştir. Latince piscez balık burcu demektir. Yunan mitolojisinde Eros ve Afrodit'i bogulmaktan kurtaran iki sureyile nehir balığı olan ichites'i temsil ediyor.

Balyemez Topu: 18. Yüzyılda Osmanlı Devleti İtalyadan Balomesso adında bir top ustası getirtir. Onun yaptığı topa da Bolomesso topu adı verilir. Bu ad zamanla Balyemez'e dönüşür.

Banliyö: Kent devlette burg diye anlandırılan savunma duvarlarından (Kale) başlayarak bir Fersahlık bir alanda kentte geçerli kurallar uygulanmakta idi. Kale duvarının dışında kalan bu alan kudret anlamına gelen ban ve fersah anlamına gelen lieue(Liyö) sözcüklerinden oluşan banliyo birleşik sözcüğü ile anılmaktaydı. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var)

Baraka: Fransızca derme çatma yapı (Barraque) anlamına gelse de sözcüğün asıl kökeni Hent Felsefesinde yaşamın soluğu demektir. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var sahife 34)

Barbaros: Birçok kaynakta Barbaros'un kızıl sakal anlamına geldiği (barbe: sakal roz=kızıl) yazılmış olmasına karşın Bur-

çay Anger Cafe Pazar 14 Ocak 1996 sayı 57 sayfa 12-13 de barbaroza kızıl reis, kızılbaba anlamına geldiğini ve barba'nın eski romada usta, baba anlamına geldiğini ve esasen sakalının kızıl olmayıp yaşlanıp beyazlandıktan sonra kınayla boyandığını ifade etmektedir. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü)

Barok: 17.Yüzyılın sonlarında ortaya çıkan üslup yapmacılıktan duyulan tepkiler sonucu ortaya çıkmıştı. Fakat stilin adını aldığı baracco sözcüğü portekizce düzensiz anlamına gelir. Bu ad önceleri uslubun kural dışı ve düzensiz niteliğini belirtmekteydi. 19. yüzyılda ise aşağılamak kötülemek amacıyla kullanılmıştır. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var sahife 36)

Başak Burcu: eski Türkçede mızrak, okbaşı ve buğday ekinlerinin baş kısmı anlamına gelir. Latince karşılığı Virgo ise el değmemiş, bakir demektir.

Bayrak: Öztürkçe bir sözcüktür. Aslı Batrakdır sonradan Bayrak'a dönüşmüştür.

BCG / verem aşısı: verem hastalığında asıyı ilk kullanan iki Fransız bakteriyolog dur. isimleri : Albert Calmette ve Camille Guerin'dir. Ası da bu iki doktorun adıyla anılır. B(asil) C(almette) G(gerin) BCG

Bebek: Bebek semtinin adı Fatihin buraların muhafızlığına tayin ettiği bölükbaşının Bebek lakabını almış olmasından dolayıdır. (Sermet Muhtar Alus İstanbul kazan

ben kepçe iletişim yayınları 1995 sahife 167)

Bedesten: Bezzaz arapça bez kumaş taciri demektir manifaturacı anlamındadır. Bez ve kumaş tüccarlarının topluca bulundukları yere ise Bezzazistan denilir. Halk dilinde Bedestene dönüşmüştür.

Bergama: Pergamos, pergamonun akropolü çok sarp olduğu için söz o yerin adı olarak kalmış. Örneğin Troya kalesi yerine Troya pergamosu denirdi. Bu sözün kökü ber ve burgdur. Hatta türkçe de berkitmek sağlamlaşma sözcüğü

beykoz: Koz Farsçada köy anlamına gelir . Eskiden Kocaeli sancak beyleri oturduğundan beyköyü anlamında Beykoz denilmiş. (sermet Muhtar Alus İstanbul kazan ben kepçe iletişim yayınları 1995 sahife 173)

Beyoğlu: Galata mahallesinde genellikle Türk olmayanlar otururdu. Daha onra bazı müslümanlar da yerleşti. Galatanın kuzeyindeki tepelerde yabancı elçiler ve konsoloslar otururdu. Kanuni Süleyman döneminde Sadrazam İbrahim paşanın danışmanı olan Venedik Dukasının evlilik dışı oğlu ünlü Luigi Giritti de burada otururdu. Türkler ona Beyoğlu derlerdi. Daha sonra bu semte Beyoğlu denilmeye başlandı. (Bernard Levwis İstanbul ve Ismanlı Uygarlığı çeviren Nihal Onol varlık dergisi 1970 sahife 149)

Bisküvi: fransa kralı 2. henry bir köy fırıncısına hiç kimsenin bilmediği bir pasta yapmasını ister. Fırıncı düşünmek için meyhaneye gider bu esnada fırıncının oğlu fırıncının fırınlamadığı bir hamuru küçük parçalara ayırarak fırınlar, sonra üzerine yağ sürerek ikinci kes fırına sürer.

Babası meyhaneden döndükten sonra öglen iki keç pişirdiği pastayı (bis=iki_cuit=puşmuş) pabasına gösterir böylece biskuvit ortaya çıkar.

Bizans : Çeşitli kaynaklara göre şehrin kurucusu Megora kralı vyzas (Byzas)tır M.Ö. 657-658 Rivayete göre Megoralılar kuracakları şehrin yerini tespit etmek için araya araya sonunda şimdiki Topkapı sarayının bulunduğu yere gelirler. Karşı kıyıda daha önce Kalkedonyalıların kurmuş oldukları

Kadıköyünü gördüler ve onların kentlerine neden burada değilde kadıköyde kurduklarına hayret ettiler. Onların kör olduklarına hükmederek Kadıköyüne körler ülkesi dediler ve topkapı sarayının bulunduğu tepe üzerine şehirlerinin temelini atarak krallarının adını v erip (VxzasByzas) dediler. (Mehmet Halit Bayrı İstanbul Folkloru Türkiye Yayınevi İstanbul 1946 sahife-1-)

Bodrum: Halikarnassus (Bodrum) aslında bir Karya kendi idi. Ezephira adası üzerinde kurulmuştu. zephiros mitolojide bahar rüzgarlarının tanrısıdır. Senjan şövalyeleri adanın (şimdi yarımada) üzerine büyük bir şato yaptılar ve şatoya havarilerden sen peterin adını verdiler (petronium) petronium adı zamanla türkçede Bodrum oldu. (Halirnas Balıkçısı Merhaba anadolu Bilgi Yayınevi sahife 103 Ankara 1982

Boğa Burcu: Latincesi TAURUS'dur tauru kökünden geliyor ve ayakta güçlü duran anlamındadır. (tauro=ayakta durmak)

Bosfor/boğaz: Rumca Bosporos=inek geçidi anlamındadır. Mitolojiye göre mabud i o inek şekline girip boğazı yüzerek geçmiş. Tanrılar tanrısı zeus nehir tanrısı inakhosun kızı peri io ile yatar zeus'un kıskanç karısı hera gelir bunun üzerine zeus io'yu bir ineğe dönüştürerek uygunsuz vaziyette yakalanmaktan kurtulur. Kurnaz hera ineği çok beğendiriğini söyler ve ineği zeustan alır ve onu rahatsız etmesi için başına bir at sineği musallat eder. Io sinekten kurtulmak için boğazı yüzerek asyaya geçer işte bosforus adı bonus= inek ve phoros: geçit sözcüklerinden türemiştir. Inek geçidi demektir. Ion denizi adınında io'dan geldiği bilinmektedir. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var sahife48 ve Sermet Muhtar alus İstanbul Kazan ben kepçe 1995 sahife 159)

Boynuzlu: Şavaşa giden şövalyeler eşlerine bekaret kemeri takarlarmış bekaret kemerli bir kadın lord'a gönül verir. Sevgililer tam kemeri söktükleri an trampetler çalar ve kocasının geldiği anlaşılır. Lord aceleyle bal mumu eritip kemeri tekrar kapatır ve aceleyle kendi mühürünü mumun üstüne basar mühürün arması ise bir cift boynuzrun. mühürün arması bu olayın hatırasıdır. (Murat Bardakçı Hürriyet 1 Kasım 1998)

Burç: Zodyak üzerindeki 12 yıldız kümesinin her birimi ifade eden burç kelimesinin her birimi ifade eden burc kelimesinden geliyor. Arapçaya'da Aramcadaki burge=yüksek sözcüğünden geliyor. Türkçe de kalelerin yüksek tepelerine verdiğimiz burç ismi de aynı kökten gelir.

Cehennem: Eski Kudus (Yurselim) kentinin varoşlarında, şehrin çöplerinin atıldığı ve sıcak havalarda koktuğu için çöplerin yakıldığı cehennem adlı bir yer varmış. Cehennem sözcüğü burdan gelmiştir. (Halikarnas Balıkçısı=Düşün yazıları S:109 Bilgi yayınevi Ankara 1982)

Çırağan sarayı: Eskiden bahçesi Beşiktaş kulübünün Şeref Stadı olan Çırağan sarayı serkis Balyan tarafından yapılmıştır. Yapımı 1867 Çırağan ismi ise daha eskiye dayanır Nevşehirli Damat İbrahim Paşa (1730) buraya yaptırdığı köşkte çırağan şenlikleri yaparmış. Çırağ= Şem, sema=müm anlamındadır. Kaplumbağların sırtında mumlar yakar eğlenirlermiş eskiyen ve yıkılan köşkün yerine ikinci Mahmut bu kasrı yaptırmış ve aynı adı vermiştir. (Sermet Muhtar Alus: istanbul Kazan ben kepçe iletişim yayınları İstanbul 1995 Sahife 163)

Ecinni: Dostoyevski ecinniler romanında ecinni sözcüğünü çarlık Rusyasında solcu görünümünde fakat sola zarar verenler için kullanmıştır. Sözcük cin kelimesinden türemiş-

tir. İbni Sina Tıp yasası " El kanun Fi't tıb" adlı kitabında mikropları bakterileri virüsleri cinler olarak anlandırır (Metin Erksan Cumhuriyet Gazetesi 15 Mayıs 1996 sahife 2)

Ecmain: Arapça kökenli osmanlıca bir sözcük tümü, hepsi, topu birden anlamında kullanılır.

Efe: Yunanca "ephebos" kelimesinden gelir. Delikanlı demektr. Eski Yunanda 17-18 yaşlarındaki gençler 20 yaşına kadar şehir hayatından uzak yaşarlardı. Dağ Başlarındaki kışlalarında kalırlardı ve askeitalim yaparlardı. Türkçeye efeh sözcüğü Efe ye dönüşmüştür. (Halikarnas Balıkçısı: Düşün yazıları sahife 51-53 Bilgi yayınevi Ankara 1982)

Emirgan: 1635 de Revan kalesini savaşmadan osmanlılara teslim eden iranlı emirguneoğluna Dürdüncü Murat Kağıthanedeki Feridunpaşa Bahçesini bağışlamış ve sonra bahçenin adı Emirgune Bahçesi (Mirgün Bahçesi) olmuş ve daha sonra Emirgan denilmiştir. Bugün ise Emirgan Sarıyer ilçesinin bir mahallesidir. (Aslı Ulusoy: Boğazda bir bahçe: Emirgune Cafe Pazar 12 Mayıs 1996 Sayı 74 S:17)

Esrar: Arapça bir sözcüktür. Sırlar demektir. Anadoluda kendir otu kınnap otu, kedene, aptal otu da denir. Kenevir yaprakları Sümerlerde ve Mısırda uyuşturucu ve ağrı kesici olarak kullanılırdı. Esrar kenevirin Canabis sativa yani hint keneviri denilen türünden imal ledilir. İranlılar beng derler. Fuzulinin Beng-u bade isimli meşhur mesnevisi (esrar ve şarabı alatır)

Eylül: Suryanice'de üzüm demektir=üzüm ayı.

Fayton (payton): Yunan mitolojisinde phaethon Güneş tanrısı Helios ile Okyanus tanrısı okeanosun kızı Klymenenin oğludur. Sözcüğün anlamı parlak, parıldayandır. Güneşin sarayına girip güneşle görüşen payton Güneşin arabasını

kullanmak istemiştir. Güneş arabayı oğluna verince arabanın hızına dayanamayan payton dizginleri bırakınca araba yolundan çıkarak hızla dünyaya yaklaşmış ve ido, helikoni, pernasus ve olimpos dağlarında yangınlar çıkmış. Dünyadaki nehirler ve dereler buharlanıp yok olmuştur. Zeus'un yıldırımını fırlatması sonucu phaeton ölünce atlar sakinleşmiş, araba durmuş ve dünya sükünete kavuşmuştur.

Fener: Fener semtinin adının orta yunancadaki fanarion yeni limana giren gemileri selamlayan fener sözcüğünden geldiğini ilber ortaylı istanbuldan sayfalar kitabında (1986) hilyayınları sayfa 108-118 de anlatmaktadır.

Foça: Yunanca Fokaia foklar diyarı demektir.

Fosil: Latince Fodere kazı yakmak, kazmak demektir. Fossa (Fossel) ise çukur kazılmış yer anlamındadır. Kazı yapılan yerde bulunan bitki ve hayvan kalıntılarına da bu yüzden fosil denilmiştir.

Fötr (şapka): Feutre Fransızca keçe kumaş demektir. Bizde ise Fötr sözcüğü şapkanın kumaşını değil şeklini anlatır.

Gazete: Gazete adı ilk kez 15. yüzyılda kullanılmıştır. Venedikte el yazması haber mektupları yayımlanıyor ve en küçük venedik para birimi olan 1 gazette karşılığında satıyordu. sonradan basılı iletişim aracının adına dönüştü. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var sahife 104)

Gazino: Bu sözcük italyanca kır evi anlamına gelen Casino'dan bozularak Türkçeye geçmiştir.

Grev: Pariste hotel de Ville adındaki sarayın etrafındaki alan ortaçağda greve alanı diye adlandırılmış, grev fransızca kum ve çakıltaşı anlamınada gelir. Muhtemelen bahis konusu alan Kumlu ve çakıllı idi. 14. Yüzyıldan itibaren işsizlerin bir araya gelip ayaklandığı gösteri yaptığı yer haline geldiğinden

bildiğimiz grev sözcüğüne mesnet olmuştur. (Radikal gazetesi 13 Ağustos 1997 Mine G)

Güvercin: Aslı Aürkçe gögercindir. Gök rengi (mavi) anlamında

Hiyeroglif: Yunanca kutsal anlamına gelen hieros, oyma anlamına gelen glyphikos sözcüklerinden oluşur.Kutsal oyma demekse de Mısır dilindeki tanrının sözleri deyiminin yunanca söylenişidir. (Önder Senyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var S:121)

İkizler Burcu: Latince Gemini çift ikiz demektir. Aynı zamanda çok parlak ve birbirine çok benzeyen iki yıldız olan castor ve pollux yıldızlarını tanımlamak için de ikizler denilmiştir.

İşporta: Yunanca "stin porta" yani kapıdan kapıya deyiminden türemiş (Zülfi Livaneli Temcit pilavı vatan gazetesi 3 Ekim 2002 sahife 5)

Jilet: Ülkemizde tıraş bıçağı anlamında kullanılan jilet sözcüğü aslında bir tıraş bıçağı markasıdır. (gilette)

Judasın ağacı: (ERGUVAN) Erguvan Farsçadan dilimize geçmiştir. Fransızcası "arbre desudee judenin ağacı Almancası Sudasbaum İngilizler judestree yani Türkçesi judas ağacı judas İsa'nın on iki havarisinden birisidir ve onu ele veren bir haindir.judas pişman olmuş ve kendini asarak intihar etmiştir. Rivayete göre daha önce çiçekleri beyaz olan erguvan judasın intiharından sonra belki mateminden belkide utancından çiçekler kırmızıya dönüşmüştür. (Artun Ünsal Radikal 25 Mayıs 1997)

Kahve: Anavatanı Habeşistanın kaffa bölgesidir ve isim buradan gelmiştir. (Gazete Pazar 30 Mart 1997 S:66) Ancak bir efsaneye göre kahve ağacı ismi bilinmeyen bir ermiş tarafın-

dan ekilen bir keçi tezeğinden çıkmıştır. Diğer bir iddia ise Ahmed bin Allavi Ba Cahbadın kahveyi ilk bulan kişi olduğudur. Evliya Çelebiye göre ise kahvenin piri 15. yüzyılda Arabistanda yaşayan Sufi Şeyhi Ali Omar el şazilidir.

Kalyon: 11.Yüzyıldan 19.yüzyıla kadar var olan yelkenli 3 direkli büyük açık deniz gemilerine KALYON denir.Aslı İtalyanca olup M.Ö 2500 yıllarında Anadolu ve Ortadoğunun Fatih leri Gallilerden "GALLİON" sözcüğünden dönüşmüştür. (Burçay Anger Cafe Pazar 29 Ocak 1995 Sayı 17 Sahife 21)

Kamikaze: Japonların Hedeflerini yok etmek izin 2. Dünya Savaşında kullandıkları uçakların pilotlarına kamikaze pilotları deniyordu. Çok kimse kamikazenin intihar anlamına geldiğini zanneder oysa anlamı ilahi rüzgardır. Kubilay Han 1284 de japonyayı işgal için büyük bir donanma gönderdi. Ancak büyük ve korkunç bir fırtına patladı ve bütün gemiler battı. Japonya böyle kurtuldu. Japonlar adalarını işgalden kurtaran bu fırtınaya kutsal (ilahi) rüzgar anlamına gelen kamikaze dediler. İkinci dünya savaşındaki adı geçen bomba yüklü uçaklarla Amerikan gemilerine çarpan uçakların pilotlarına da "kamikaze" dediler. (Mehmet Barlas sabah 27 Mayıs 1997 S:19)

Kanarya: M.Ö 23-79 yıllarında yaşamış olan Romalı doğa bilgini yaşlı Elder (plinythe Elder) Numidia Kralı 2. juba'nın bir keşfi konusunda bilgilendirilir. Juba Kuzey Afrika kıyılarından uzakta bulunan bir takım adalara gider ve orada bir sürü vahşi köpeğin yaşadığını görünce bu adalara canaria insulae (köpek adaları) adını verir. Bugün bu adalar Canarya adaları olarak bilinir oysa köpekler bu adalara sonradan gelmişlerdir. Bir takım şakıyan kuşların ise bu adaya has olduk-

ları anlaşılmıştır. Dolayısıyla o kuşların adı adanın adından hareketle canary yani kanarya olmuştur.

(Önder Şenyapılı her sözcüğün bir öyküsü var sahife :147 ODTÜ Yayıncılık)

Kandilli: Kandilliye 1880'e kadar kandilli bahçe denirmiş. Revan kalesini zaptedip dönen 4. Murat bir oğlunun doğmu şerefine burada. 7 gece kandil yaktırmış bu sebepten kandilli bahçe denilmiş. Başka bir öyküye göre ise padişahlar tenezzühe (geziye) çıkıp yukarı boğazda akşamladıktan sonra dönerlermiş boğazın o bölgedeki sırtlarında oturan bir papaz padişaha yaranmak için bahçesini kandillerle donatırmış ve isim buradan geliyormuş? (Sermet Muhtar Aluş İstanbul kazan ben kepçe iletişim yayınları 1995 S:182)

Kanguru: James Cook Avusturalya kıtasına adım attığında daha önce hiç görmediği hayvanları görünce yanındaki yerlilere bunun adı ne diye sorar yerli de Kanguru diye yanıtlar o günden sonra bu hayvanın adı Kanguru olur. Oysa Kanguru yerli dilinde bilmiyorum demekmiş.(Milliyet 4 Haziran 1997 Kız kulesinde bir kızılderili)

Kanlıca: Anadoludan gelip o bölgeye yerleşen köylülere tarım ihtiyaçları için kağnı yapmaya başlamışlar ve köye kağnıcalı denilmiş gitgide kanlıcaya dönüşmüş

(Sermet Muhtar Alus İstanbul Kazan ben Kepçe iletişim yayınları istanbul 1995 S:177)

Kansas: ABD'nin Kansas eyaletinin adı Kansa Kızılderililerinden gelmektedir. Kansanın anlamı güney rüzgarı halkıdır. Fransız Kaşifler sözcüğün sonuna S ekleyerek yazınca KANSAS olmuştur. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var S:148)

Kanyak: Fransız Kenti Cognactan ismini almıştır. Osmanlıların meşhur Konyakları cumhuriyet döneminde fransızların Konyak ismini tescil ettirmelerinden dolayı Kanyak'a çevrilmiştir. Soğuk havalarda, içimizi ısıttığı için kanı yakan anlamında kanyak denilmiştir. Bir rivayete göre Kanyak adını Atatürk vermiştir (Mehmet Yalçın Eski Kanyaklar bardak oldu cafe pazar 5 mayıs 1996 Sayfa: 73).

Karikatür : Karikatür sözcüğü ilk kez 1946 da kullanılmışır. Kutabında geçtiği için çok kimse Annibale corraci'nin kimileri ise Corraci'nin söz konusu kitabi Arti di Bologna?Bologna sanatları için yazdığı ön sözde Mosini'nin karikatür sözcüğünü ilk telaffuz eden kişi olduğunu öne sürerler. Meşhur Karikatürist Ramiz Gökçe ise Karikatür sanatının eski Romalılara kadar dayandığını ve etimolojik olarak caricare=hücum kökünden geldiğini ifade etmiştir (R.Cen: Ramizle bir konuşma işte Babıali şubat 1952).

Karnaval: Carne latince et demektir. Hristiyanların et yememe orucundan sonra yaptıkları bayramda bol bol et yerler ve adına et bayramı (Carnavale)derler (HINCAL ULUÇ Sabah Mart 1996)

Kavat: Milattan sonra 528 den itibaren iranın başında bulunan 4 hükümdarlara verilen isimder. 1.,2.,3.,4. Kavatlar o tarihlerde zerduşt dininin rahipleri çok tutucu ve katı idiler.

Kadın hakları hemen hemen yoktu. Bu sırada MAZDAK adlı bir reformist aydın dini kuralları daha özgürlükçü ve sosyal adaletçi bir sisteme oturttu Kral Kavadlar da onu desteklediler. Bu suretle Mazdeizm dininde kadın sasani soylularının baskısından kurtuluyor ve erkeklerle aynı haklara sahip oluyorlardı. Fakat bu uzun sürmedi Zerduştçülerin komplosi ile Mazdak inancı da kavad sülalesi de devrildi. Daha sonra İran

müslümanlığı kabul edince halk içinde çük tutulmuş olan kadın erkek eşitliğine (madeizm) savaş açtı ve tıpkı alevilere atılan mum söndü iftirası gibi eşitlikçi kavadları ahlaksızlık timsali olarak tanıttı sonra mollalar bu anlayışı anadoluya taşıdılar. Kavat sözcüğü karısını satan anlamında kullanılır oldu. (Burçay Anger "Dırdır etme dürzü, etekleri zil çalıyor kavat cafe pazar 1 eylül 1996 S:20-21)

Kızılbaş: Oğuzlar 9.yüzyılın sonlarında müslüman olunca halifeden kopmamak için sünni oldular onlarla beraber güneye göç eden Türkmenler ise şaman inançlarına daha uygun düşen şiiliği seçtiler. Daha doğrusu şiilerden taraf oldular(alevi).Esasen Türkmenler arap kibiriyle harici sayılmaktaydılar.(dışlanmış) Böylece haksızlığa uğramışların rengi olan kızıl külah giyme adet oldu. Kızılbaşlık giyme adeti M.Ö 2000 yılından beri zerduşt'un mazdek rahiplerinde bilinmektedir. Bu rahipler nar biçiminde (kızıl köze benzediği için)Kırmızı başlık takarlardı. Bu inançta ateş tek tanrı athura miazdanın yer yüzündeki simgesidir. Zaten athardan ateş ve Azer (Hazar) atarbagdan'dan Azarbaycan oluşmuştur. (Ateş yeri) sonra şii safeviler 12 imamı temsilen 12 dilimli kızıl taç giyecek ve anadoluya göçen Türkmenlere de kızıl keçe külahlarından dolayı kızılbaş delicektir. (Burçay Anper: "en çekici en kahraman" cafe pazar 14 ocak 1996 sayı 57 S:12-13

Koç Burcu: LatİncesİArses'tir ve koç (bilinen hayvan)un yanısıra hoplama, ziplama anlamına da gelir.

Kokana: yunanca, kokkana hristiyan kadın demektir. Bizde ise çok süslenen gösterişli giyinen yaşlı kadınlara denir. (hristiyanlara özenti)

Konak-köşk-yalı: Osmanlılarda özellikle istanbulda varlıklı ve önde gelen insanların oturdukları konutlar üç ana tipte idi. Konak terimi zenginlerin ve yüksek görevlilerinoturdukları ev ve işlerleri için kullanılırdı. Yalı ve köşk ise sayfiye(yazlık) evleriydi. Yabancı dillerdeki kiaske kiosk sözcüğü köşk sözcüğünden alıntıdır. (Bernard Lewis istanbul ve osmanlı uygarlığı çev: Nihal Önal varlık 1975 sahife: 131)

Koro: Eski Yunan tragedyasında sözel iletiyi görsel hale getiren diğer deyişle sözle anlatılanları beden ve yüz hareketleri ile görsel olarak betimleyen yani çanlandıran bir düzine ile dört düzine arasında değişen sayıdaki topluluğa topluluk anlamına gelen koro (khoros) denilmiştir. (Önder Şenyapılı her sözcüğün bir öyküsü var sahife:173)

Kova Burcu: öz Türkçe kov kelimesinden türemiştir. Oymak boşaltmak anlamındadir. Kof sözcüğü de aynı köktendir. Kova burcunun latince karşılığı Aquarius'un anlamı su taşıyıcısıdır. Türkçeye kova olarak çevrilse de aslında bir insandan bahsedildiği için içki sunan (Saki) olarak tercüme etmek gerekir. Zira Olimpos dağına Zeus'un içkisini doldurmak için getirilmiş olan yakışıklı Frigyalı Ganimedes'i tamsil ettiği kabul ediliyor.

Kösem sultan: İki padişahın annesi (ibrahim ve Dördüncü Murat)Avcı Mehmet'in büyük annesidir asıl adı Mahpeykerdir 50 yıl devletin başında padiştan bile fazla sözü geçen sultandır. Kösem'in anlamı: sürünün başında giden ve bütün sürününona tabi olduğu koç veya keçiye verilen adıdır. Anadoluda Kösemen de denir.Muhteşem Süleymanı avucunun içide tutan Hürrem Sultan bile Kösem

Sultan kadar güçlü olamamıştır. (Murat Bardakçı: Paşalar, ordu, devlet ve Kösem Sultan" shov 22 Mayıs 1994 Sayı:62

S:13)

kurban: Arapça kerebe(yaklaşmak) Fiilinden gelmektedir. Insanı Allaha yaklaşttıran ibadeti ismidir. Maide suresinin 27. ayetinde hem fiil, hemde isim olarak geçer. O zaman "bir kurban sunmak" bir yaklaşma ile yaklaşak anlamına gelmektedir. Çünkü yaklaşmak him yapılan işin adı hem de kesilen hayvanın adı olmaktadır. Mensek ve Nüsük kurban kesmek anlamına gelmektedir. " Biz her ümmet için kurban kesmeyi Allahın adını ansınlar diye farz kıldık" (Hac 34) Kurbanın ikinci anlamı Allahın ismini anmaktır. Zibh sözcüğü de kurbanlık, fiil olarak kullanılınca ise kesmek anlamına gelir. Mezbaha kelimeside buradan Türemiştir. (Prof. Dr. Bayraktar Bayraklı "Kurban" sabah 26 mart 1999)

Laik: Latince laikus ve Helence de laos (Hulk)dan gelmektedir. Laik papaz olmayan halktan olan demektir.

Laik halktan olan yani papaz olmayan demek olduğuna göre dinsiz anlamına gelmez (Halikarnas Balıkçısı: düşün yazıları Bilgi yayınevi ankara 1982 :105)

Leopar: Yanlışlıkla bu isim konulmuştur. Eski yunanda Leoparın Aslanla Tibet'de yaşayan bir tür pantenin çiftleşmesinden doğan bir melez olduğu sanıldığı için leon ve pardos (Panter)sözcükleri birleştirilerek leopar denilmiştir. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var sahife 182)

Lezbiyen: "Saffo" M:Ö 7. yüzyılda Midillinin lesbos adasında doğdu. Kendi Eolya şivesiyle adı psaffadır. Kadınlar arasındaki seviciliğe onun adı verilmiştir. O çeşit tutkuya saffik sevgi aristateles kurmuşturona düşkün olanlara da Lesbiyen denir. (lesbos adasından)Saffo'nun Midillide yaşadığı zamanlarda tüm kocaların içki ve eğlenceye daldığı kentte kadınlar yalnızlıktan teselliyi kendi aralarında arayıp buluyorlardı.

(Halikarnas Balıkçısı Merhaba Anadolu Bilgi Yayınevi Ankara 1982 S:124-126)

Lise: Apollon da Likyalı olduğu için Atinadaki bahçesinde Likeum denilirdi. (orada öğrencilere ders verilirdi)Lise sözü buradan gelir. (Halikarnas Balıkçısı Düşün yazıları S:69 Bilgi Yayınevi Ankara 1982)

Lonca: Grekçe birlik kasesi anlamına gelir. (halikarnas Balıkçısı Düşün yazıları S:50 1982)

Los angeles: İsmini eski bir meksika kilisesinden alır. 200 yıl önce Melekler kilisesi çevresinde kurulmuş küçük köye Meksikalılar Ciudad de Los Angeles (Melekler Şehri) adını koymuşlardır. (Kutluğ Ataman Gazete Pazar 13 Nisan 1997 S:64)

Lümpen: Almanca da serseri sefil, baldırıçıplak (lümp) demektir. Türkçeye Fransızcadan geçmiştir. (fransızca söyleniş şekliyle)

Makedonya: İskenderin farklı ırklardan farklı inanç ve renklerden birbirini düşman insanları biraraya getirmeyi başarmasından 2000 yıl sonra Batı dünyası karışık meyva salatasına Makedonya adını yakıştırmıştır. (Ahmet Örs: İskenderden günümüze zengin bir repertuvar Cafe pazar 1 eylül 1996 S:24-25)

Maganda: Görgüsüz sonradan görme boynuna ağır bir madalyon takan bıçkın erkekler takılan bu ad aslında manda sözcüğünün daha çok çocukların konuştukları kuş dili denilen konuşmanın heceler arasına ge ve ga eklerini koyarak oluşturulan dilin ürünüdür. (Önder Şenyapılı: Her sözcüğün bir öyküsü var sahife: (189)

Mardin: Aslı Merdindir. Kaleler anlamına gelir (Hıncal Uluç Sabah 21 Eylül 2002)

Mart: romalıların savaş tanrısı mars tan geldiğine inanmaktadır. Bu sebeple sefere çıkmak için bu ayı tercih ettiklerinden tanrısının adını da bu aya vermişlerdir. Bu nedenlede yılın ilk ayının mart ayı olarak kabul etmişlerdir.

Geyik Muhabbeti: Abdülhamit'e karşı isyan edip enver

Paşadan önce dağa çıkan kolağası Niyasi Bey (Resneli Niyazi) resne dağlarında yakaladığı bir geyiğin kendisine Allah tarafından rehberlik yapmak için gönderildiğine inanıyordu. 2. Meşrutiyet ilanından sonra geyik İstanbu'a getirilerek ittihat ve Terakki Cemiyetine teslim edildi. Fakat bodrum katında unutulup ölüme tekedildi. Muhabbeti (literatürümüzde adını ölümüsüzleştirdi. Kemal B. Cemgil 25 Nisan 2011

Maskot: Fransızca Masco büyücü demektir. Bu sözcükten türetilen mascota şirin ve büyüleyici bir şeyi anlatmak için kullanılır. 1879 da Fransız bestecisi Edmend Audran La Mascotte adlı bir opera besteler kahramanı çok şanslı biridir. Böylece sözcük yaygın olarak kullanılmaya başlanır. Zamanla takımların, okulların ve başka örgütlerin simgesi olan kişi ve hayvanlar için kullanılan bir deyime dönüşür. (Önder Şenyapılı: Her sözcüğün bir öyküsü var S:193)

Mayıs: Latincede bir ay adı (MAİUS) muhtemelen en büyük tanrının adı. Fransızca MAİ, Almanca MAİ, İspanyolca MAYO, İtalyanca MAGGİO, ingilizce MAY

Minyatür: Minyatür kitap resmidir. Büyüklüğü kitabın boyutlarıncadır. Çok kimse minyatür sözcüğünü, küçük, ufak, tefek, minnacık anlamında kullanıldığı, göz önüne alınırsa boyutları yüzünden minyatür denildiğini sanır. Oysa minyatür latince kırmızı uçlu kalemle boyamak anlamına gelen miniare fiilinden türemiş ve kırmızı uçlu kalemle baganmış anlamına gelen miniatus'dan gelmektedir. Latince küçük

anlamına gelen sözcük ile minutusdur. (Önder Şenyapılı: her sözcüğün bir öyküsü var. S:203)

Mozole: Karya Kralı Mausolus'un adından gelir. Kral ölünce karısı Artemisia onur adına öylesine görkemli bir mezar yaptırdı ki o dönem için dünyanın yedi harikasından biri idi. Bodrumda idi. Sonradan yapılan bu tıp mezarlara da mozole denildi.

Muska: Osmanlıcada muska diye bir sözcük yoktur. Eski dilde sözcüğün aslının nüsha olduğu (yazılmış , yazılı şey) iddia edilmektedir. Arap ülkelerinde ise bu nesne için kullanılan sözcük hamaildir. Muska'nın nüsha yerine Fransızcadaki maskotdan türemiş olması daha makuldür. Maskot fransızcada uğurluluk, mukluluk taşıdığına inanılan şey anlamındadır. (Nazlı Alev: Nazarlık ve Muska Hürriyet 10 Ocak 1994 S:17

Mürid-mürşid: Tasavvufta eğitimin dört aşaması vardır. Birincisi "talip"dir. Talip tarikata girmeye talibolan kişidir. Girerse murid olur. Murid olur. Murid cüzi iradesini külli iradeye teslim eden kişi demektir. Üçüncü merhale, "seyr-u suluk"dur. Manevi yükselmeye ulaşmaktır. Ulaşmak isteyen kişiye salik denir. Dördüncü merhale "murşid"dir. Pir ve şeyh olarak da adlandırılır. Murşid allah yolunda muride rehberlik eden kimsedir. Bu rehmerlik esnasında "salik" cehaletten ilme uzanır. Kötü alışkanlıkları terkedip güzel ahlaka kavuşur. "Murid" mevki hırsından ve hasetten sıyrılır. Kendini ilim ve haya ile süsler yani kendi vücudundan, Hakkın vücuduna doğru yürür ve yücelir. Böylece vahdet-i vücud teşekkül eder. (Yılmaz Karakoyunlu "şeriat, tarikat, hakikat sabah 12 Ocak 1997 S:23)

Müze: Eski yunan mitolojisine göre, sanatçıları dokuz

Musa(muse) korur. Muze (museum) sözcüğü ise Musa evi demektir. (Önder Şenyapılı Her sözün bir öyküsü var S: 210)

Müzik: Musa Latince bir kelimedir. Yunancası Mousa veya Moisa'dır Mitolojide Musa'lar (Muses) diye anılan esin perileri güzel sanatların beşeri bilimlerin koruyucusudurlar. Türkçeye de geçmiş Arapça musiki sözcüğü yunanca musike'den gelmektedir. Musika Musa'ların sanatı demektir. Latincesi Musica (Önder Şenyapılı Hersözcüğün bir öyküsü var S:211)

Namus: Kanun, ilke, kural anlamına gelen grekçe nomoş sözcüğü önce ibrani diline geçmiş, sonra Mısırdan Medineye göç eden yahudiyer vasıtasıyle arap diline girmiş ve namus kelimesine dönüşmüştür. (Metin Erksan Oikonomos Mutfaktabi Cumhuriyet gazetesi 29 Haziran 1994)

Nargile: Acemceden alınmıştır. Ateş gülle (Nar gülleH ateş külahlı (nar külah) ateşdamlı (nakille) bu dört ihtimalin hangisinden türediği belli değildir. (Sermet Muhtar Alus: günden. Bugünden, sanat dünyamız sayı:62 bahar 1976 S 143-145) Gazete Pazar'ın 30 Mart 1997 S:69 da ise sözcüğün Farsça Narcil (Hindistan cevizinin Farsçası) den geldiği iddia edilmektedir ve nargile ilk defa hindistanda yapılmıştır.

Nektar: Yunanca bir sözcüktür. Necr, Yunancada ölüm demektir. Nektar ölümsüzlük iksiri ve tanrılar içiyor yani tanrıların içkisine bu ad veriliyordu.

Oğlak Burcu: Eski Türkçede keçi yavrusu demek olan oğla sözcüğünden geliyor oğlan da aynı köktendir. Oğlak Burcu'nun latincedeki karşılığı capricorn=(keçi boynuzu) dur. Oğlak burcu ayında gökyüzünde keçi şeklinde bir yıldız kümesi oluştuğu için bu ad verilmiştir.

Ombudsman: İlk kez isveçte 1809 Anayayı ile ortaya çıktı halen 40 Ülkee uygulanıyor Ombudsman İsveçte delege, avukat, vekil temsilci görevini taşiyan kişiyi ifade eder, Türkçe karşılığı olarak kamu hakemi arabulucu, parlemento komiseri gibi bir anlam ifade eder. Yaygın bir inanca göre 1700'lü yıllarda Osmanlıya sığınmış olan İsveç kralı Demirbaş şarı Kadılık sistemini ilginç bulmuş ve İsvece dönünce bu fikrin temelini atmıştır.

Palavra: Portekizce palavra ya da ispanyolca palabra(Laf,söz, nutukdan gelmektedir.

Pandispanya: Pan: İspanyolca ekmek, Pandispanya: ispanyol ekmeği demektir. 16. Yüzyılda ispanyadan sürgünle Osmanlıya sığınan yahudiler tarafından dilimize geçmiştir.

Pandora: Semavi dinlerdeki inanışın aksine, yunan mitolojisinde ilk kadın pandoradır. Tanrı zeus, ateş tanrısı hephoistos'a topraktan bir kadın yaratmasını söylemiş ve oda pandora'yı yaratmıştır. Anlamı ise bütün tanrıların armağanı demektir. Çira hephaistosa diğer tanrılarda yardım etmişlerdir. (Önder Şenyapılı Her söçcüğün bir öyküsü var Sahife: 233)

Panik: Pan, flütüyle ünlü, keçi boynuzlu ve keçi ayaklı mitolojik kahramandır. Yunanca çoban anlamına gelen Paon sözcüğünden gelmiştir. Panik ise pandan ürkerek korkuya kapılmak demektir. Perslerle Yunanlıların savaşında iranlıların pandan korkup paniğe kapılmalarından esinlenerek bu isim verilmiştir. (Halikarnas Balıkçısı Düşün yazıları S:29 Bilgi Yayınevi Ankara 1982)

Paşabahçe: 1640-1648 arasında Deli İbrahime sadrazamlık yapan"Hezarpare" Ahmet Paşanın köşkünün ve bahçesinin bulunduğu yere bu ad verilmiştir. Ahmet Paşa Yeniçeri ayaklanmasında bin parçaya(=hezar=bin) ayrılarak öldürülmüş-

tür. (Sermet Muhtar Alus: İstanbul kazan, ben kepçe İletişim yayınları 1995 S:176 İstanbul)

Pazar: Eskiden kentler kale içinde veya surlarla çevriliydi. Her isteyen şehre giremezdi. Girebilenlere serbest denilirdi. (istanbulda) surların veya kalenin dışında yaşayanlar bir şey satmak için içeri giremediklerinden kent kapısının önünde mallarını sergileyebilirlerdi. Şehirdekiler de kapının dışına çıkıp alacaklarını alırlardı. Farsça bazaarın anlamı kanı yanında yapılan iş'dir. Satıcıların sayısı artınca kale kapılarının yanında alanlar belirlenmiş ve buralara bazaar denilmiştir. (önder Şenyapılı Her sözcüğün bir öyküsü var S:237)

Pervaz : Farsça uçmak, havalanmak demektir. Kuşlar buraya konarak uçtukları için bu ad verilmiştir.

Petrol : Petra latince kaya demektir. Oil veya ol ise yağ demek petrol=kaya yağı kayaların arasından sızarak yeryüzüne çıktığı için bu ad verilmiştir.

Pingpong: Masa tenisine çok kişi pingpong der oysa bu bir marka ismidir. (masa tenisi için gerekli araç ve gereçleri üreten bir firmanın müseccel (tescilli)markasıdır.

Placebo-plasebo: Hastalara ilaç olmadığı halde ilaçmış gibi verilen ve psikolojik olarak onu iyileştiren zararsız maddelerdir. Örneğin ekmek kırıntısını ilaç şekline sokup hastaya başağrısı ilacı diye verdiğimizde ağrının sebebi psikolojik ise ağrısı dinebilir. Sözcüğün anlamı ise latince beğenmek fiilinden (beğeneceksin)anlamındadır.

Politika: Politika ve siyaset aynı anlamı içerirler ilki yunanca ikincisi arapçadır. Polis şehir demektir. Politikhas ise şehirde, kentte yaşayan insan topluluğu anlamına gelir. Politika devlet (kent) yönetimi anlamında kullanılmaktadır. Ilk kez Aristotales M.Ö:4.yüzyılda devlet anlamında kullanmıştır.

Siyaset ise arapça -seyis- kelimesinden türetilmiştir, (at yönetimi) seyisin görevi atı yönetmek terbiye etmek ve gebre, kaşağı denilen masaj aletine benzeyen el aletleriyle okşayarak teskin eden kişidir. Siyasetçi de halkın nabsına göre şerbet verip onlara hoş görünen kişidir. Üstelik osmanlı anlayışına göre halk neaya'dır reaya arapça kökenli raiyye'nin çoğuludur. Ve havyan sürüleri anlamına gelir. Halka yani sürüsüne iyi bakan padişapa da raiyetteperver denirdi, Halk sürü kabul edilince onu yöneten kişiye de seyis demek ve yapılan işe siyaset demek de pek yanlış sayılmaz. (Radikal 9 Nisan 1997 Türker alkan S:2"Demokrası atların seyisi seçtiği yönetimmidir".)

Prens: Latince princep'den gelir öndeki kişi birinci kişi demektir. Zengin ve toprak sahibi olanlara princen deniliyordu. Sonraları bu bir ünvan olarak kral ailesi üyelerine ve soylulara verilmeye başlandı. Prineep'in eşine ise birinci kadın anlamına gelen princesse dendi. Ilke anlamına gelen prensip sözcüğü de aynı kaynaklıdır. princepin Verdiği karar prensip idi.

Profiterol: Luca Zgonidis 1925 de 15 yaşında istanbula gelmiş,tokatlıyan ve park otelde pastacı çıraklığı yapmış sonra 1940'ların başında istiklal caddesindeki inci pastanesini kiralamıştır. Uydurma bir isim koyarak bir tatlı icad eder (profiterol) un şeker, yumurta, yağ, kakao, çikolata, vanilya, sat ve kremşantiden yapılan tatlının tam tarifini ise kimseye vermemiştir. (Yeni Yüzyıl 24 Mart 1996 Fatih Türkmenoğlu Boş Profiterol)

Proleteria: Roma kralı sevius Tullius halkı beş sınıfa ayırarak vergiye bağladı. En zenginler en çok vergi verecekti. Bu 5. sınıfın dışında 6.bir sınıf vardıki çok fakirdiler. Onlar ancak çocuklarına askere göndererek orduya katkıda bulunacak-

lardı. Onlar prolatari doğurganlar diye adlandırıldılar. Proles latince doğum anlamındadır.

Restoran: Bugünkü anlamda ilk lokantayı pariste açan Mösyö Boulanger (1765) lokantasına kuş tarlası anlamına gelen champ d'üiseau ismini vermiş girişinede latince şu özdeyişi yazdırmıştı. Venite ad me omnes ayi stomacha laboratis et ege restaurabo vas" bu sözlerin anlamı şuydu: siz ey midesi guruldayanlar bana gelin sizi iyileştireyim. Restaurabo: iyileştirme anlamına geliyordu ve zamanla lokanta anlamında kullanılmaya başlandı (Yalçın Pekşen"Restorant Nereden Çıktı" Hürriyet 31 Ağustos 1996)

Robot: Çekoslovak öykü yazarı karel çapek bu sözcüğü ilk kez kullanmıştır. Çapek 1923 yılında R.U.r isimli bir oyun yazdı (R)ossum's (U)niversal (R)obots(Rosumun üniversal robotları. Capek'in oyunundaki robotlar makine çağının simgeleriydi. Robot kelimesini Çapek Slavca'da iş anlamına gelen Robota sözcüğünden türetmişti. (Önder Şenyapılı her sözcüğün bir öyküsü var S: 357)

Roman: 12. Yüzyıla kadar Fransızlar şiirlerini Latince yazarlardı. 12. yüzyıldan itibaren Fransızca şiirler söylemeye başlamışlardır. Bundan öteki Avrupa ülkeleri de etkilendi her ulus kendi dilinde şiirler ve öyküler yazmaya başladılar. Ulusal dillerde söylenen bu şiirlerden düşsel öyküler nazım yerine nesir(düzyazı) haline dönüşünce roman adını aldı. Esasen romans sözcüğü Fransızca yerel dilde yazılmış anlamına gelmektedir.

Seks (sex): Yunan mitolojisine göre henüz insan yaratılmadan önce Hermaphrodites adında iki çinsiyetli iki yüzlü iki kanatlı bir yaratık varmış. Tanrılar bu işe çok kısmışlar ve onu ikiyye ayırmışlardır. Böylece biri erkek biri kadın olmuş

sex sözcüğü de Latince bölme ayırma anlamına gelen secare sözcüğünden geliyor.

Serbest: 17.Yüzyılın başlarında İstanbul içinde sabit bir işi bulunmayanlar surlardan içeri sokulmazlardı. Işi olduğu için özgürce kente girebilenlere farsça başı bağlı anlamına gelen serbst denirdi. (Çetin Altan: Hazin bir dehşet Sabah 3 Mayıs 1996)

Şifre: Arapça sifr(sıfır) sözcüğü Latinceye çifra olarak geçmiş italyanlar chiffre'e dönüştürmüşler. Gizli yazılara bundan böyle şifre olmuş (Önder Şenyapılı:Her sözcüğün bir öyküsü ver S:270)

Sigara : M.S. 10. Asırda Mayaların tütün kullandıkları (içtikleri)biliniyor. Maya lisanında sikar içmek demektir. Cigaro, cigarette ve sigara sözcükleri buradan gelmektedir. (Ali Şen: zaten başlangıcı izmaritten sabah Gazetesi 7 şubat 1999 S:22)

Singapur: Bu Malezya şehrinin adı Sanskritçedeki aslan demek olan simha ve şehir anlamına gelen pura sözcüklerinden oluşmuştur. Aslankent demektir. (Önder Şenyapılı: Her sözcüğün bir öyküsü var S:272)

Sirk: Latince daire anlamına gelen ciscus sözcüğünden gelmiştir. Romalılar, halkın izleyebiyeceği daire şeklinde alanlarda gösteriler düzenliyorlardı. Daha sonra Avrupada daire biçiminde tiyatro oalanları yapılmış, 1700 lerin sonlarında ise sözcük daire biçiminde arena ve çadırlarda yapılan at binme gösterileri için kullanılmıştır. 1800'lü yıllarda ise, akrobatların, eğitilmiş hayvanların gösteri yaptıkları çağdaş anlamdaki sirkler ortaya çıkmıştır. (Önder Şenyapılı her sözcüğün bir öyküsü var S:274-275)

Slogan: Eski Gal dilinde savaş çığlığı (narası) demek olan "slaugh gairm) sözcüklerinden türemiş (Tarık Sipahi: Şimdi savaş çığlığı zamanı Gazete Pazar 9 Şubat 1997 S:4)

S o s: İmdat işareti (sinyali) Bazıları bu sinyali gemimizi kurtaran anlamına gelen"save our ship" veya ruhlarımızı kurtarın anlamına gelen "save our souls" un kısaltılmışı olduğunu iddia eder. Herhangi bir sözün kısaltması değildir. 1906 yılında radyo telgraf konferansına önerilmiş iki yıl sonra resmen kabul görerek kullanılmaya başlanmıştır. SOS sinyali telgraf döneminde kullanılıyordu. Telsiz döneminde sinyal değişmiştir. Telsizle imdat isteyen kişi, S O S yerine "Mayday, Mayday demektir, Mayday fransızca m'aider (mede okunur) deyişinden kaynaklanmaktadır. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün bir Öyküsü var S:277-78)

Sözler: İlber Ortaylı İstanbulluların dili başlıklı yazısında tarih boyunca istanbulda çok çeşitli dillerin konuşulduğunu bunun da Türkçeyi etkilediğini belirtir ve örnekler verir. "Paydosta mağaza kapandı" fistan alamadım hava poyrasdı, yalının fenerini yakmamışım ifadelerine bakalım; fiiller dışında türkçe kelime yok mağaza (Fustango biçiminden Arapların Fustanından geçme, hava Farsça, yalı , payraz, fener, paydos ise rumça birçok denizcilik terimleri günlük dilimize giren kanca (gancio), parça gibi sözler(barza, barca) venediklilerin covertası Arnavut dilinde güverte olmuş geminin yüzeyinden başka kumar masası icinde kullanılan scala ise iskele olmuştur. Gocuk, kaban, kocan, pistov,izbe, dobra gibi sözler slav dillerinde geliyor çocuk anlamına gelen bızdık ermeniceden geliyor. (İlber ortaylı: İstanbuldan sayfalar Hil yayın istanbul 1986 S:21)

Sıpa: Abaza dilinde Spau=çocuk

Spa: Reklamı yapılan Mal veya hizmetin herkezce bilinmeyen bir özelliğinin (niteliğinin bulunduğunu vurgulayan bir kavram denilebilir. Anlamı ise SPA (latince Selus Per Aqua – sudan gelen sağlık) kaplıca veya şifalı su kenarında bulunan otel demektir. Ayrıca sağlık güzellik amaçlı küçük havuzlara ve jakusilere ve bunların bulunduğu merkezlere de SPA deniliyor. Kelime Belçikanın şifalı sularıyle ünlü SPA bölgesinden geliyor, Artık deniz kenarındaki otellerde kendilerine SPA diyorlar tabii bu yaptıklarıda SPA lık anı eşeklikmi oda ayrı konu. (Emre Aköz: Günün kelimesi : Spa Sabah 21 Eylül 2002)

Şaban: Arapça Ş a'b (bölünme dağılma, gönderme) kökünden geliyor, Turevleri teşca'ub dağılmak, dallanıp budaklanmak, şi'b: yol şube: dal, bölük, grup) muhtamelen Ramazandan önceki bu aya bu adın verilmesine sebep o tarihlerde araplaın su aramak için çevre bölgelere dağıldıkları mevsume rastlamış olmasıdır. (Hakkı Devrim: Dil yaresi Radikal 3 ocak 1999)

Salep (Sahlep): Arapça saleb=tilki demektir. Salep orkide bitkisinin kökünden yapılır. orkide'nin aslı ise latincede orchis=husye(taşak) anlamına gelir.Araplar orkideye husyetussaleb yani tilki taşağı derler.

Şapel: Özel kiliseleri anlatan bir tabirdir. Halka açık olmayan yaptıranın özel hiçmeti için kullandığı kiliselere verilen addır. Bodrum kalesi şapeli yanlızca kaledeki şövalyelere hizmet verip kentten kimseyi kabul etmediği için bu ad verilmiştir. (Dr. Mehmet Ali Kılıçbay Bodrum paşası Radikal 21 Ekim 1996 S:9)

Şark (Leventen): Batı açısından uzun süre doğu (orient) sözcüğü Osmanlı topraklarını anlatmak için kullanılmıştır.

Bu bakımdan şarklılık eski Osmanlı topraklarındaki Kültür karışımının izlerini taşır. Levanten tabiri ise bu topraklarda yaşayan gari müslim şarklılar için kullanılır. Le levant sözü Fransızca güneşin doğduğu yer (doğu) anlamındadır. Selanikten başlayıp, istanbul, izmir, Beyrut, İskenderiye'ye kadar uzanan yerler için kullanılır. Levantenlerin bir çoğu Ceneviz, Venedik döneminden kalmıştır. Bir kısmı ise 16. Yüzyıldan sonra kapitülasyonlarla birlikte gelen İngiliz, Fransız, İtalyanlardır. Tatlısu Frengi denilenler ise Rum ve Ermeni kökenli olup diğer batılılara özenenlerdir. Hepsinin ortak özellikleri dinlerini ve dillerini terketmeden osmanlı geleneklerini benimsemiş olmalarıdır. Alafrangalıkları, şarklılıklarına engel değildir. (Mümtaz Soysal: Şark Pazarı, Hürriyet 7 Temmuz 1996 S:9)

Şeriat-tarikat-hakikat: Şeriatin sözlük anlamı "açık yol" demektir. Allahın insanlara peygamber aracılığıyla emrettiği veya yasakladığı söylemlerin eylemlerin ve kuralların bütünüdür. Tarikat ise yol demektir. Tasavvufi anlamda tarikat, Ahkaf suresinin 30. ayetinde ifadesini bulan"kendinden öncekini doğrulayan Hakk'a ve doğru yola ileten"anlamındadır. Yani tarikat tasavvufta yüçe allaha ulaşan yoldur. Hakikat, tarikat mensubunun gözünü ve gönlünü maddiyattan uzaklaştırım tam manasıyla Allaha cevirmesidir. Feriduddin Attari'nin "Tezkiretül Evliya " isimli eserinde bu bütünlük tam ifadesini bulmuştur: yüce allaha ibadet "şeriat"dır Allaha ulaşmayı istemek "tarikat"dır. Allaha ulaşmak ise "hakikat"dir. (Yılmaz Karakoyunlu "şeriat, tarikat, hakikat" Sabah gazetesi 12 Ocak 1997 S:23)

Şovenizm: Napolyon Bonapart'ın ordusunda bir er olan Nicholas chovin (şoven)imparatorun tahttan indirilişinden sonra öylesin bir bağlılık ve vatan sevgisi göstermiş ki gülünç

durumlara düşmüş, cogniard yazdığı üç renk kokard (La Cocarde tricolore)adlı oyunun kahramanı soven adını taşıyordu, askere alınan genç Şoven ulusal üstünlük gösterileri ve askeri zaferlerle ilgili şarkılar söylemeye bayılıyordu. Bu tiyatro oyununda işte şovenizm deyimi bu oyundaki kahramanın isminden geliyor. (Önder Şenyapılı Her sözcüğün Bir öyküsü var S:293)

Tabu: Asıl sözcük Tapu dur Polinezya dilinde Ta: işaretlemek, nişan koymak, Pu ise olağan üstü şaşkınlık veren dikkat çeken demektir Bu kelimeyi ilk olarak 1777 de Sames Cook Tonga adasında saptamıştır. Daha sonra bir terim olarak "tabu" kelimesi literatüre geçmiştir. Pratikte anlamı dokunulması, yenmesi içine girilmesi kısaca yapılması yasak olan şeylerdir. (Yasemin Boran Tabularımız , Hürriyet pazar 13 Ekim 1996 S:22)

Takiye (takıyye): Arapça vikaye (koruma esirgeme)den geliyor "ittika" sakınma, korunma ""muttaki" korunan kimse demektir. Islam literatüründe insanın ölüm yada tehdit altındayken inancını saklama olayıdır. Aslında islam ölüm tehlikesi dışında takıyyeyi hoş karşılamaz. Bunu alçakça bir davranış olarak görür Münafıkların başvurduğu aldatmaca yöntemi kabul eder. Emeviler döneminde şiilere yapılan baskılar sonucu şiiler takiyyeyi hayati bir tehlikenin ötesinde bir yaşam biçimi olarak benimsediler. (İsmail Nacar"Erbakan ve Takiyye Radikal 21 Ekim 1996 S:9)

Tekvando: Kore dilinde te: ayak kvon:el do : yel demekti ayak ve el yoluyla yapılan spor.

Temcut pilavı: Arapça ağırlamak anlamına gelen temcit sabah namazından önceki saatlerde okunan ilahinin adıdır. Ramazan geceleri müezzinler herkezi sahura kaldırmadan

önce gençler minareler çıkıyor ve kısık sesle temcit okuyorlarmış. Bunun sebebi kadınları erkeklerden evvel uyandırıp pilav tenceresini ocağa koymalarını sağlamakmış. Böylece müezzinin sesi ile uyanan erkekler kalkınca pilavı hazır buluyorlarmış ve evin hanımıda böylece mahcup olmaktan kurtuluyormuş (Zülfü Livaneli Temcit pilavı vatan 3 ekim 2002 S:5)

Temmuz: İbranicede efendi anlamına gelen tammuz sözcüğünden gelmektedir. Yunanca karşılığı Adenistir. Anadolu türkçesinde orak ayı Temmuz derin suların oğlu demektir. Kibele ile Attis'in aynı çift olduklarını ve Adonis'in sümer Tammuzu olduğunu biliyoruz. Avrupada ilkbahar ve yazın bir saksı veya sepete toprak konur üzerine arpa, bugday ya da mercimek ekilerek sulanır. Bu su; derin suların oğlu Tammuzu veya Adonisi temsil eder. Bu saksılara Adonis bahçeleri denilir. Sonra bu minyatür bahçeler Adonis'in küçük heykelleriyle birlikte nehir veya ırmaklara atılır. Sardunyada delikanlılar genç kızlara sevgililik yani "komparelik" teklif ederler. Delikanlılar kızların komparasi olur. Bunlar kibele ile tammuzu simgelerler Anadolunun bazı yerlerindeki Türk toplumlarındaki damızlık denilen delikanlılarda bunlardan farksızdır. (Halikarnas Balıkçısı merhaba Anadolu Bilgi yayınevi S:97 Ankara 1982)

Teravih: Yatsı namazından sonra kılınan 20 rekat namaza denir. Rahat kökünden gelir rahatlama anlamına gelir.

Terazi Burcu: Farsça aynı anlama gelen Tarazu kelimesinden geliyor. Latince karşılığı Libra'dır. Ve denge demektir. 21 eylül gece ve gündüzün dengede olduğu gün bu ayın içinde olduğu için bu isim verilmiştir.

Tersane: İspanyolca darcina gemi yapım yeri demektir. Ancak sözcük arapçadan levantenler ve Endülüs Emevileri vasıtasıyle ispanyollara geçmiştir. Sözcüğün aslı Dar'us sinaa dar: ev yer Sina=(yapmak)tan yapım yeri imalat yeri anlamındadır. Fransızca sözcük arsenal'e italyanca da arsenale'ye dönüşmüştür. (scotte Redfield"Tersane-Dersane" Hüsamettin Kocan-Anadolunun görsel tarihi fasikküller (1-2-3)1995 S:81)

Tragedya: Eski yunanca Tragos: keçi ode: şarkı anlamına gelir. Yunanlılar tanrı Dionisos'a keçi kurban ederlerdi. Kurban töreninde rahipler keçi postu giyinerek dans ederlerdi. Egeli Ozan Homerosda sırtına geçirdiği keçi postuyla elindeki lirle şehir şehir dolaşarak şiirleştirdiği öykülerini anlatırdı. Homeros sadece tanrıları anlatmazdı. Öykülerinde; toplumun önde gelen kişilerinide canlandırarak anlatırdı.

Tül: Fransadaki Tull(tül) kentinin ismi Anadoluya kadar uzanan bir yolculuk sonunda Fransaya tulipe (Tülip) : lale olarak dönmüştür. Tül(pamuk ve ipekten dokunan adını ilk kez yapıldığı Tull-kentinden almıştır. Osmanlılar Tül sözcüğünü Farsça bağ anlamına gelen bent sözcüğüyle birleştirip tühbent sözcüğünü türetmişlerdir. Sarık da tülbentten yapıldığı için italyanca ve portekizceye turnate olarak girdi ve Fransızcaya turbant ilgilizce turban oldu.

Türk kellesi: Fransızlar "Tete de Turc": Türk kellesi tabirini günah keçisi yerine kullanırlar. Rus yazar Mihail Bulgakova göre 16.Luis osmanlı İmparatorluğunun ilk kez fransaya gönderdiği iki Türk elçiyi Küçük düşürmek için Versailles (Versay) sarayının gösterişli bir odasına kapatıp 3 gün aç ve susuz bıraktıktan sonra müthiş bir gösteriş ve şaşaa içinde saray erkanının hazır bulunduğu huzura kabul eder. Elçilerin yakınacaklarını ve itiraz edeceklerini düşünürken elçiler

umursamaz vekar içinde kralın önünde diz çökmeden maramlarını anlatır. Padişahın mektubunu verip çıkarlar. 16. Luis bu onurlu umursamazlığa adeta köpürür; Molier'e son ısmarladığı tiyatro oyununda Türklerle alay etmesini ister. Molier tiyatrosundaki "mamamusi" tipi böyle yaratılır o günden sonra panayırlarda yumruk vurularak güç denenen hacı yatmak türü ağırlıklar, sarıklı, türk başı biçimini alır. Bugün ise Türk kellesi deyimi ne yapsa yaranamayan şamar oğlanı, günah keçisi anlamında kullanılıyor. Nitekim Guntther Wallraff'ın Almanyadaki Türk işçilerine reva görülen kötü davranışları eleştiren kitabı Fransızcaya tete-de Turc (Türk Kellesi) diye çevrilmiştir. (Mine Kırıkkanat Türk kellesi Radikal 19 aralık 1998)

Tütün: Latince adıyle Nicotiana tabacum, iki ismin birleşmesinden ortaya çıkmıştır. Tabakum tabağa adasından ya da yucatan kırallığının gemi tutun ekilmiş olanları tabac ve tabasco bölgelirinden gelir. Nicotinin adı ise Fransız kraliçesi Catherine de Medie'nin hiç tütün kullanmamış olan portekiz elçisi Jean Nicot de Villemein'den gelmiştir. Kraliçenin ciddi bir cilk hastalığına tutulan oğlu, isabel Adsani'nin Kraliçe Margot filminden anısadığımız Kralın ızdırapları tütünden yapılmış bir merhemle iyileştiği için Kraliçe bu ota özel bir ilgi göstermiş ve Fransada Kral otu yada Katerina otu olarak anılmaya başlanmıştır. ("Sigaramın dumanı" Gazete pazar 30 Mart 1997 S: 71)

Ütopya: Sir Thomas Moor'un akıl yoluyla yönetilen ortak mülkiyete dayalı kitabında kullandığı utopia?ütopya sözcüğünün anlamı : yunanca değil anlamına gelen ou ve yer anlamına gelen topos sözcüklerinden oluşur. Çünkü anlattığı gibi bir ülke ve yer yoktur. Daha sonra gerçekleşmesi imkansız düşünceler içinde kullanılmaya başlanmıştır.

Türkçe karşılığı "yok yer" dir. (Önder Şenyapılı: Her sözcüğün bir öyküsü var S:310)

Viski: Gal dilinde "Viske Beata" yani Hayat suyu demekmiş, (Tekin Aral: Viskiyi Benden Sorun Hürriyet Pazar 1 Kasım 1998 S:10) Bu arada Türkçede kullanılan ve hayat suyu anlamına gelen sözcüklerden bahsetmek

istiyorum

1- Ab-ı Hayat

2- Ab-ı Zindegani

3- Ab-ı Cavidani

4- Ab-ı Hayvan (Hayvan arapça canlık demektir yani can suyu)

5- Ab-ı-Hızr(Hızır suyu)

6- Bengisu (öztürkçe)

Yay Burcu: eski Türkçede yay'ın karşılığı -ya- dır. Latince yay= sagitariustur. Aslında okçu demektir. Bu ay içinde at üzerinde ok atan bir okçuya benzeyen bir yıldız kümesi olduğu için bu ad verilmiştir.

Yengeç Burcu: Latince cancer demektir ve sert, çok sert anlamına gelir. Latinceye de Sanşkritçe karkitos sözcüğünden alınmıştır. Sağlıklı hücrelere zarar veren ve çok sert bir tümör olan kanser de aynı kökten gelmektedir. Bu dönemde yengeç şeklinde bir yıldız kümesi belirdiği için bu ad verilmiştir.

Zeynep: Eskiden Suriyenin güneyince palmira denilen küçük bir krallık varmış Palmiranın kraliçesi Zenabia bağımsızlık için koskoca Roma'ya başkaldırıp kafa tutmuş. Magribden Maşrık'a kadar (Magib: Fas, Tunus, cezayir, Maşrık, Arabistan) islam aleminin en çok kullandığı bu isim çok kimsenin

bildiğinin aksine (Zeyn-ziynet)kıymetli taşlardan değil Palmira kraliçesinin adından gelir. Bugün hala Esad'ın kadın askerlerine Zenobianın kızları deniyor, savaşçı Palmira Kraliçesine atfen (Zeynep Göğüş: Palmira kraliçesinden günümüze Sabah 9 Eylül 1996)

Zodyak: Latince hayvan kümesi anlamına gelen ZODİAC'dan geliyor. Zoinon=hayvanları inceleyen bilim.

KAYNAKLAR

Ataman,. K., Cumhuriyet Gazete Pazar 13 Nisan, S. 64:1997.

Alkan,. T,. Radikal Gazetesi, "Demokrası Atların Seyisi Seçtiği Yönetimmidir" S.2, 9 Nisan 1997

Alus,. S, M,. İstanbul Kazan Ben Kepçe Iletişim Yayınları, S. 163, 167, 173, 176, 177, 182: 1995, İstanbul.

Alus,. S, M,. Günden. Bugünden, Sanat Dünyamız Sayı:62 Bahar, S. 143-145: 1976. Aral,. T,. Viskiyi Benden Sorun Hürriyet Pazar 1 Kasım, S. 10: 1998.

Altan,. Ç,. Hazin Bir Dehşet Sabah 3 Mayıs 1996.

Anger, B,. Cafe Pazar Sayı 17, S 21, 29 Ocak 1995.

Anper,. B,. "En Çekici En Kahraman" Cafe Pazar, Sayı 57, S. 12/13: 14 Ocak 1996.

Anger,. B "Dırdır Etme Dürzü, Etekleri Zil Çalıyor Kavat Cafe Pazar. S. 20/21, 1 Eylül 1996.

Alev,. N,. Nazarlık Ve Muska Hürriyet, S. 17, 10 Ocak 1994.

Bayraktar ,. B,. "Kurban" Sabah Gazetesi, 26 Mart 1999.

Barlas,. M,. Sabah Gazetesi, S.19. 27 Mayıs 1997.

Bardakçı,. M,. Hürriyet Gazetesi, 1 Kasım 1998.

Bayrı,. M,. H,. İstanbul Folkloru Türkiye Yayınevi S.1, İstanbul 1946.

Bardakçı,. M,. Paşalar, Ordu, Devlet Ve Kösem Sultan" Shov 22 Mayıs 1994 Sayı, 62 S.13.

Boran,. Y,. Tabularımız, Hürriyet Gazetesi, S.22, 13 Ekim 1996.

Cen,. R,. Ramizle Bir Konuşma Işte Babıali Şubat 1952.

Calmette,. A,. Guerin,. C,. B(Asil) C(Almette) G(Gerin) Bcg 1920.

Devrim,. H,. Dil Yaresi Radikal Gazetesi, 3 Ocak 1999.

Edmondo A,. D,. İstanbul 1874 akt, Beynun Akyavaş Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara 1981.

Erksan,. M,. Oikonomos Mutfaktabi Cumhuriyet Gazetesi, 29 Haziran 1994

Erksan,. M,. Cumhuriyet Gazetesi, S.2, 15 Mayıs 1996.

Eyüboğlu,. İ,. Z,. Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü, 1998.

Göğüş,. Z,. Palmira Kraliçesinden Günümüze Sabah Gazetesi, 9 Eylül 1996.

Nacar,. İ,. "Erbakan Ve Takiyye Radikal Gazetesi, S, 9, 21 Ekim 1996.

Hürriyet Gazetesi Akide Deyip Geçmeyin 10 Şubat 1997.

Kabaağaçlı,. M,. C. Ş. Halikarnas Balıkçısı Düşün Yazıları Bilgi Yayınevi Ankara S. 29, 51, 53, 69, 97, 103, 105, 109, 1982.

Karakoyunlu,. Y,. "Şeriat, Tarikat, Hakikat, Sabah Gazetesi, 12 Ocak 1997.

Kemal,. B,. Literatürümüzde Adını Ölümüsüzleştirdi, Cemgil 25 Nisan 2011.

Kız Kulesinde Bir Kızılderili, Milliyet 4 Haziran 1997.

Kırıkkanat,. M,. G,. Radikal Gazetesi 13 Ağustos 1997.

Kırıkkanat,. M,. Türk Kellesi Radikal Gazetesi, 19 Aralık 1998.

Kılıçbay,. M,. A,. Bodrum Paşası Radikal Gazetesi,. S.9 21 Ekim 1996.

Kocan,. H,. Anadolunun Görsel Tarihi Fasikküller, S.81, 1995.

Livaneli,. Z,. Temcit Pilavı Vatan Gazetesi S.5, 3 Ekim 2002.

Levwis,. B,. İstanbul Ve Osmanlı Uygarlığı, Akt, Onol,. N,. Varlık Dergisi S.131, 1970.

Ortaylı,. İ,. Istanbuldan Sayfalar, Hilyayınları Sayfa 108118, 1986.

Örs,. A,. "Afroditin Sofrası" Cafe Pazar, Sayı 45, S, 18, 22 Ekim 1995.

Örs,. A,. İskenderden Günümüze Zengin Bir Repertuvar, Cafe Pazar, S24,25. 1 Eylül 1996.

Pekşen,. Y,. "Restorant Nereden Çıktı" Hürriyet Gazetesi, 31 Ağustos 1996.

Sevük,. İ,. H,. Eyyub Sultan Sitesi İstanbul Sayı 5. S. 87, 1993.

Sipahi,. T,. Şimdi Savaş Çığlığı Zamanı Milliyet Gazete Pazar, S.9, 9 Şubat 1997.

Soysal,. M,. Şark Pazarı , Hürriyet Gazetesi, S.9, 7 Temmuz 1996.

Şen,. A,. Zaten Başlangıcı Izmaritten Sabah Gazetesi, S.22 7 Şubat 1999.

Şenyapılı,. Ö,. Her Sözcüğün Bir Öyküsü Var, Odtü Yayıncılık, 1995.

Şenyapılı,. Ö,.& Sermet,. M,. A,. Her Sözcüğün Bir Öyküsü, Sermet Muhtar Alus İstanbul Kazan Ben Kepçe 1995.

Tabularımız,. Y,. B,. Hürriyet Gazetesi, S. 22, 13 Ekim 1996. Tietze,. A,. Tarihi Ve Etimolojik Türkiye Türlçesi Lugati S. 575, 2002.

Türkmenoğlu,. F,. Yeni Yüzyıl 24 Mart 1996.

Uluç,. H,. Sabah Gazetesi Mart 1996.

Uluç,. H,. Sabah Gazetesi, 21 Eylül 2002.

Ulusoy,. A,. Boğazda Bir Bahçe: Emirgune Cafe Pazar, Sayı 74, 12 Mayıs 1996.

Ünsal,. A,. Radikal Gazetesi, 25 Mayıs 1997.

Yılmaz,. M,. Gazete Pazar S.69, 30 Mart 1997. Yılmaz,. M,. "Sigaramın Dumanı", Gazete Pazar 30 Mart 1977.

Yalçın,. M,. Eski Kanyaklar Bardak Oldu Cafe Pazar 5 Mayıs 1996.

İnternet Kaynaklari

Https://Www.Etimolojiturkce.Com/Kelime/Trabzan

Https://Www.Eliteworldhotels.Com.Tr/Otel/Spaya-Gitmenin-Faydalari.1127.Aspx

EKLER

Sayın Editör;Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)' ne 02.01.2021 tarihinde yapmış olduğunuz 2100015268 sayılı başvurunuz 27.01.2021 tarihinde ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU BAŞKANLIĞI tarafından cevaplanmıştır:

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) tarafından alınarak Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığına gönderilmiş olan başvurunuz Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde Türk Dil Kurumu tarafından incelenmiş olup, aşağıdaki şekilde cevaplandırılmıştır:

"Başvuruda 'Türkçedeki toplam sözcük sayısı ve bunlardan kaçının öz Türkçe, kaçının yabancı dilden dilimize girmiş olduğu' sorulmaktadır.

Türk Dil Kurumunun "TDK Sözlükleri" sayfasında söz, terim, deyim, atasözü ve anlamdan oluşan 616.767 söz varlığı bulunmaktadır.

122.423 söz varlığına sahip Güncel Türkçe Sözlük'te yabancı dillerden Türkçeye geçmiş 15.373 madde başı bulunmaktadır ." İyi dileklerimizle.
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU BAŞKANLIĞI / ANKARA.

Dr. S. Günkut BULUT

1945 Yılında Sivas'ın Zara ilçesinde doğdu. İlk ve ortaokulu Zara'da liseyi Sivas Lisesinde okudu. Cerrahpaşa Tıp fakültesini kazanarak tıp öğrenimine İstanbul'da devam etti. Mezun olduktan sonra Bingöl'ün Solhan ilçesinde, Sivas'ın Koyulhisar ve Zara ilçelerinde pratisyen hekim olarak çalıştı. O zaman Hacettepe Üniversitesi bünyesinde eğitim vermekte olan Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahiliye uzmanlığını kazandı ve tezini vererek Dahiliye Uzmanı oldu.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tup Fakültesine öğretim elemanı olarak atandı. Bu kurumda Başhekim Yardımcılığı, Başhekim vekilliği görevlerinde bulunduktan sonra üniversiteden ayrılarak Sivas Sigorta hastanesine başhekimliği görevine getirildi. Sivas Spor Klübü başkanlığı, Sivas Spor Yönetim Kurulu Üyeliği, Sivas Spor Klübü doktorluğu görevlerinde bulundu. Sonrasında İstanbul Eyup Sigorta, Şişli Sigorta ve Nişantaşı Diyaliz Merkezi Hastaneleri başhekimliği görevleri yaptı.

Hobileri arasında Türk Diline ek olarak voleybol, masa tenisi, saha tenisi, yüzme ve yürüyüş vardır. Emekli olduktan sonra çok sevdiği mesleğini bırakmamıştır. İstanbulŞişli'de bulunan Apex Tıp Merkezi adlı özel hastanede dahiliye uzmanı olarak görev yapmaya devam etmektedir. İyi derecede Fransızca bilen Dr. BULUT evli ve üç çocuk babasıdır